

Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Mateokwe

Mateo

Ni iti kädian nämane Mateo käkwe tära ne tikani. Niara kädian nämane Levi arato. Mateo abko ni israelita käräbare Jesukwe ja töitikakäre jabe. Jesu ngämi Mateo kärere, känenkri niara abko ngwian käräkä gobran romanobokrä, akwa Jesukwe käräbare ja töitikakäre jabe, ye btäräbe nikani Jesu jiebti. Kä ye ngwane nitre romanobo nämane gobrane nitre israelitabti.

Jesukwe dre dre nuenbare abko Mateokwe tuani ja okwä jenbti, ye abko tikani tära nebtä. Erere arato, Jesukwe kukwe diribare ño ño abko kukwei nuani kwe, ye abko tikani täräbtä kwe. Mateo käkwe tära ne tikani bäri nitre israelitakrä, ñobtä ñan angwane niaratre nämane ni ngibiare iti ja diantarikä. Ni jatadre iti nitre israelita Diantarikä abko Ngöbökwe niebare kira. Ni ye abko kä Mesías hebreore amne kä Kristo griegore. Ni Diantarikä juandre Ngöbökwe ye abko Jesu ara abko Mateo tö namani mikai gare nitre israelitareye tära nebti.

Jesu mräkä känekäne

(Lucas 3.23-38)

- 1** 1 Jesukristo mräkä känekäne jrei Davikri amne Abrahamkri abko nere:
- 2 Abraham abko Isaac rün,
Isaac abko Jacob rün,
Jacob abko Judá rün amne
Judá etbakantre mda mda rün arato,
- 3 Judá abko Fares amne Zara rün amne,
Fares btä Zara meye abko Tamar,
Fares abko Esrom rün amne,
Esrom abko Aram rün,
- 4 Aram abko Aminadab rün amne,
Aminadab abko Naasón rün amne,
Naasón abko Salmón rün,

- 5 Salmón abko Booz rün,
 (Booz ne meye abko Rahab. Rahab ne abko ñakare israelita.)
 Booz abko Obed rün,
 (Obed meye abko ni ñakare israelitare kädian nämane Rut.)
 Obed abko Isaí rün amne,
 6 Isaí abko jrei David rün.

Jrei David abko Salomón rün.
 (Salomón ne meye abko nämane käne Uríabe.)

- 7 Salomón abko Roboam rün,
 Roboam abko Abías rün,
 Abías abko Asa rün,
 8 Asa abko Josafat rün amne,
 Josafat abko Joram rün amne,
 Joram abko Uzías rün,
 9 Uzías abko Jotam rün amne,
 Jotam abko Acáz rün amne,
 Acáz abko Ezequías rün,
 10 Ezequías abko Manasés rün amne,
 Manasés abko Amón rün amne,
 Amón abko Josías rün,
 11 Josías abko Jeconías amne mräkä mda mda rün,
 (Jeconías näire abko nitre israelita jänikani ngite kä Babiloniate.)

12 Abti nükaninta kä Israelite,
 yehti abko Jeconías abko Salatiel rün,
 Salatiel abko Zorobabel rün,

13 Zorobabel abko Abiud rün amne,
 Abiud abko Eliaquim rün amne,
 Eliaquim abko Azor rün,

14 Azor abko Sadoc rün,
 Sadoc abko Aquim rün amne,
 Aquim abko Eliud rün,

15 Eliud abko Eleazar rün amne,
 Eleazar abko Matán rün amne,
 Matán abko Jacob rün,

16 Jacob abko José rün.
 José ne mden abko ben María namani.
 María ne mden abko Jesu meye amne,
 Jesu ne mden abko ie nita Kristo niere.

17 Ne aisete Abraham näire nebebe jrei David näire nitre israelita ja mräkärebe namani ni jätähti nibkä ja täritäri. Yehti David näire abti

nitre israelita jänikani ngite kä Babiloniate, ye näire nitre israelita ja mräkärebe namani ni jätäbti nibkä ja täritäri arato. Abti nitre israelita jänikani ngite kä Babiloniate ye täbti nitre ja mräkärebe namani ni jätäbti nibkä ja täritäri nebe Kristo därebare ye näire.

Jesukristo därebare

(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Jesukristo därebare abko nakaninkä krörö: Jesu ngämi däre, känenkri María, Jesu meye abko nämane mikani jakrä kwärikwäri Josébe. Akwa María ngämi nebe Josébe, ye känenkri María ñan namani mobe, bren kwe kisete Ngöbö Üai Deme köböire. ¹⁹ Angwane José, ben María rabadre, José ye abko nämane nüne metre Ngöbö ngwäreki amne ñan tö namani María mikai ene ni jökrä ngwäreki, aiseite María tuadremetre kwe kä bube tiebe abko namani nütüre.

²⁰ Ye erere José jatanina nuene, btäräbe angele ni Dänkienkwe jatani, käkwe niebare krörö köböire ie:

José, jrei David mräkä, makwe ñan kä jürä ngwian jabtä María kare ngäbti ja nän mukore, ñobtä ñan angwane ngäbäkre rabadi kwe, ye abko namani btä Ngöbö Üai Deme di kri köböire. ²¹ Mdakäre abko, ngäbäkre däredi brare María kwe ye abko makwe kädian Jesu,^a ñobtä ñan angwane juta kwe ngite ngite kukwe kämekäme kisete, ye abko niarakwe dianditari, aiseite makwe kädian kore. Abko kore se, niebare angelekwe Joséye.

²² Ni Dänkien abko käkwe blitabare kira niara kukwei niekä köböire, ye erere rabadre bare täte, abkokäre kukwe nakaninkä kore. Kukwe niebare ni Dänkienkwe abko tä tikani krörö niara Kukweibtä:

²³ Meri iti kaibe deme ñan rabadi mobe bren kwe kisete amne ngobo rabadi iti kwe.

Ngäbäkre ye abko kädiandi Emanuel,

Isaías 7.14

abko niebare ni Dänkienkwe. (Emanuel abko “Ngöböta nibe” nieta.)

²⁴ Yebti José nukaninta ngwäte angwane, angelekwe dre dre nuemna ie, ye erere nuenbare kwe, käkwe María kani ngäbti ja nän mukore.

²⁵ Akwa María ngobo ngämi däre kwe, ye känenkri namanintre ñakare jabe abti ngobo därebare kwe. Ngäbäkre ye abko Josékwe kädiani Jesu.

Nitre ja töitikaka mukebtä nükani Jesu mike ütiäte jae

2 ¹ Jesu därebare juta Belénte kä Judeate angwane, ni iti kädian nämane Herodes nämane jreire. Jesu därebare, abti nitre töbtä nünanka mobe kä Judeabtä kä driri nükani juta Jerusalén yete. Nitre

a 1.21 Jesu abko käta ni Dänkien Ngöbö tä ni dentari niere hebreore.

ye abko nämane ja töitike mukebtä abko nükani, ²käkwe kukwe ngwianintari krörö:

¿Jrei nitre israelitakwe därebare abko tä mdente? Muke kwati käkwe niara därebare mikaba gare, ye abko nunkwe tuaba nuke käin kä driri yete, aisete nun jatani mike ütiäte jae, niebare kwetre.

³Nitre töbtä ja töitikaka mukebtä käkwe kukwe niebare kore, ye gani jrei Herodekwe angwane, niara namani töbike kri. Erere arato, nitre nünanka juta Jerusalénte namani töbike kri arato. ⁴Abtä jrei ye käkwe nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre käräbare amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre käräbare kwe arato, bti kukwe ngwianintari krörö kwe ietre:

¿Ni Dianinkä Ngöbökwé abko däredre mdente metre? niebare kwe ietre.

⁵Angwane niaratre käkwe niebare mda Herodeye:

Jrei däredre juta Belénte kä Judeate abko gare nunye, ñobtä ñan angwane ni Ngöbö kukwei niekä käkwe tikani krörö:

⁶Belén, ma abko juta chi kä Judá kánti nete.

Akwa ma abko ütiäte kri, juta mda mda ngätäite kä Judá ye kánti, ñobtä ñan angwane gobran kri däredi yete abko käkwe nitre israelita tikwetikwe ngibiadibti,

Miqueas 5.2

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, niebare kwetre Herodeye.

⁷Yebti Herodekwe nitre töbtä ye käräbare tiebe, bti muke tuani ñongwane metre kwetre abko ngwianintari kwe ietre. ⁸Angwane Herodekwe niebare ietre:

Mun nän Belén sete amne ngäbäkre ye tä mdente abko munkwe ngwiantari kuin jökrä. Abti kwan munye angwane, tä mdente abko mun jatata niere tie, ti rikadre mike ütiäte siba abkokäre, niebare kwe ietre.

Bti juani kwe Belén. ⁹Jrei Herodes käkwe blitabare ünän kore, yebti nitre töbtä ye nikani ta; nikanintre ta angwane muke tuani nuke käin kä driri kwetre, ye ara nikaninta niaratre jie ngwenante abti batibe ngäbäkre nämane, ye kánti muke ye namani nünaninkä käin. ¹⁰Nitre töbtä käkwe muke tuani kore angwane, kä namani nuäre kri btätre. ¹¹Nikanintre gwä angwane, ngäbäkre ye nämane gwi meye Maríabe, btä okwä namani. Angwane namani ngukudokwäbti temen, käkwe ngäbäkre ye mikani ütiäte jae. Yebti kaja ngwian nämane kwetre, ye jue tikani kwetre, bti oro amne kri ngwäri ütiäte kri rä bäne bäne kädianta incienso amne mirra biani ngwarbe kwetre ngäbäkre yeye. ¹²Yebti jatanintre nikenta angwane, ñan rikadreta Herodes kánti ta abko Ngöbökwé mikani gare köböre ietre, aisete nikaninta ji mdabti nebata ja käite.

Jesu jänikani ngitie Egipto

¹³Abti nitre töbtä ye nikaninante angwane, angele ni Dänkienkwe nükani blite köböre Josébe, käkwe niebare ie:

Näin krö amne ngäbäkre ye btä meye kwe, ye ben nän ngitie jötrö Egipto sete. Ye kanti mun raba nüne abti tikwe kukwe mda niedi mae abko makwe ngibia, ñobtä ñan angwane Herodes bike ngäbäkre ye känentari kämikadre. Abko kore se, niebare angelekwe Joséye.

¹⁴Ye btäräbe José nükani dikekä krö, nikani jibti Egipto kukwäre ngitie ngäbäkre yebe amne ngäbäkre ye meyebe kä ikote deo. ¹⁵Ye kanti namanintre nünentbe abti Herodes krütani. Kukwe nakaninkä kore, angwane kukwe niebare krörö ni Dänkienkwe niara kukwei niekä köböire ye namani bare:

Ti Odei nämane Egipto, tikwe käräbaretä mento,

Oseas 11.1

abko niebare kwe.

¹⁶Nitre töbtä abko käkwe Herodes ngökani, ye gani Herodekwe angwane, Herodes mäta namani kri krübäte, aisele ñongwane nitre töbtä käkwe muke tuani abko niebare kwetre Herodeye, yebtä Herodekwe töbikabare, käkwe ngäbäkre kiakia därebe nebebe kä kubu ie nämane nüne Belén amne Belén kenta temen abko Herodekwe kämikamna jökrä. ¹⁷Herodekwe ngäbäkre kiakia kämikamna jökrä kore, ye köböire abko ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Jeremías käkwe Ngöbö kukwei tikani abko namani bare krörö:

¹⁸Ni kukwei ruen ngetrekä krikri krübäte juta Ramate, ye abko Raquel ngäbriänkä kiakia kämikani jökrä kän, mden abko tä müaire ye.

Niara moto mika tö nebata jäme, akwa ngäbriänkä kämikani jökrä kän, aisele moto ñan rabadreta jäme,

Jeremías 31.15

abko tikani kore, mden erere namani bare.

Jesu jänikani nüne juta Nazarete

¹⁹Abti Herodes krütani angwane, angele ni Dänkienkwe nükani bliteta köböire Josébe Egipto, ²⁰käkwe niebare ie:

Näin krö amne ngäbäkre ye btä meye kwe ye ben nänta kä Israelite, ñobtä ñan angwane nitre tö namani ngäbäkre ye kämikai abko krütanina jökrä, aisele mun rikata, niebare angelekwe Joséye.

²¹Ye btäräbe José nükani dikekä krö, bti nikani jibti ngäbäkre yebe amne ngäbäkre ye meyebe nebata kä Israelite. ²²José nikaninta kore, nikani, nikani, nikani akwa ni iti kädian nämane Arquelao nämane gobrane mda rün mrö Herodes täte, ye gani kwe angwane, kä jürä namani kri btä. Abtä ñan nikani nebe kä Judeate. Angwane niara ñan rabadre nüne yete abko Ngöbökwé mikani gare köböire ie, abtä kākä Galilea, kanti nikani jirekäbe. ²³Namani Galilea angwane, nikani nüne juta Nazarete. Jesu abko nazarebo niedre btä abko nitre Ngöbö kukwei niekä köböire Ngöbökwé kukwe niebare, ye erere namani bare jökrä kore.

Juan Bautista kákwe ji tikani Jesu káne
(*Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-17; Juan 1.19-28*)

3 ¹Abti ká nikanina raire ta angwane, batibe ni iti kädian námáne Juan Bautista^b jatani dirire ká kaibete ká Judea kánti. ²Juan nikani dirire krörö: Ngöbö ká káinbti kebera núke gobrane ni ngátáite, aisete kukwe kámekáme kite temen, bti ja tói kwiteta Ngöbö kukwäre abko nikani niere kore. ³Juan ne mden abko btá Ngöbökwé kukwe niebare kira niara kukwei nieká Isaías köböire abko krörö:

Ni iti náin náke jume ja dibti ká kaibete, kákwe niedi krörö:

Ji úkateta kuin biare jrei kánenkri, ye kwrere ja tói mike kuin biare ni Dánkien káne munkwe.

Ji úkateta niken metre ta, ye kwrere ja tói úkete metre ni Dánkien káne munkwe abko náin niere,

Isaías 40.3

abko Ngöbökwé niebare kore Juanbtá Isaías köböire.

⁴Juan abko námáne kameo drüen dikani dánre kite jabtá amne námáne mákete nbikwatabti jae amne mrö kweta námáne kwe abko tröda btá munkö kánsenta.^c ⁵Juan námáne dirire kore angwane, ni kwati núnanka juta Jerusalén amne ká Judeate btá ni kwati núnanka kánimekánime Ñö Jordán báre temen abko núkani jökrá niara kukwei nuen. ⁶Angwane nitre ye abko namani ja ngite niere Ngöböye angwane, Juan namani ngökö Ñö Jordánte. ⁷Akwa Juan námáne nitre ngökö ñöte, ye kánti nitre bariseo amne nitre saduseo núkani kwati siba abko btá Juan okwá namani angwane, Juankwe niebare krörö ietre:

¡Mun abko tbi krübáte kwrere! ¿Ngöbö kebera mun mike ja ngie nuen kri krübáte, yebtá nirekwe mun mikani mokre amarebti mun kite núke siba nete ye? ⁸Munkwe ja tói kwitadreta era metre Ngöbö kukwäre bkänä tödekakäre bti abko erere munkwe nuna ni mda mda okwábtí. ⁹Erere arato, munkwe ñan töbika krörö jabtá: Nun abko Abraham mráká, aisete Ngöbökwé ñan nun mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan nütü, ñobtä ñan angwane já tuen temen sete, se abko ngwarbe, akwa Ngöbö raba kwite Abraham mrákäre arato abko ti tö nibi niei metre kore munye. ¹⁰Mdakäre abko, kri mden mden ñan ngwá nebe kuin, ye abko kráke ü mikanina biare tikakakrá ngátrite ta. Abti tikakata jökrá angwane, ñukwá mikata btá, ye kwrere jire Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan ja tói kwitadre Ngöbö kukwäre angwane.

---

b 3.1 Kukwe *Bautista* káta ni ngökaka ñöte niere. Juan kädian námáne Bautista ñobtä ñan angwane niara námáne ni ngökö ñöte. **c 3.4** Juan námáne ja ngwá kite kore, ye kwrere nitre Ngöbö kukwei nieká kirakira námáne ja ngwá kite arato.

¹¹Nire nire káta ja tõi kwiteta Ngöbö kukwäre, káta kukwe kámekáme kite temen, ye abko tita ngökö ñö aibe te, akwa ni jatadi iti ti jiebti abko bäri di kri ti ngwä, aise te ti abko ja ñan rükadre töre jire chi tie sandalia ngwena kräke.⁴ Ni ye abko kákwe Ngöbö Üai Deme mikadi nüne munbtä amne mun mikadi deme kwe. ¹²Ne abko, niarakwe dre nuendi abko ti bike niere munye abko krörö: Nura kädianta trigo juankata mürete amne trigo kwä kuinkuin aibe ükäröta jenena, bti ükata gwi. Kwata abko kukwata ñukwä jutrate, ye kwrere ni ye abko tä juto biare ni Ngöbökwere erere ükärökä jökrä nünakäre jabe amne tä juto biare ni kukwe kámekáme nuenkä abko erere kitakäre ñukwä jutra nötöte ñakare te ja tare nikakäre käre käre. Munkwe ñan ja tõi kwitadre Ngöbö kukwäre ne ngwane, kukwe rakadikä kore munbtä arato. Abko kore se, niebare Juankwe ietre.

Juankwe Jesu ngökani ñöte
(*Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22*)

¹³Kä ye ngwane abko, Jesu nämane Galilea, nikani nebe Juan kánti Ñö Jordánte mda, Juankwe ngökadre ñöte abkokäre. ¹⁴Akwa namanina yete angwane, Juan ñan tö namani ngökai ñöte, kákwe niebare ie:

Ma bäri ütiáte ti ngwä, aise te makwe ti ngökadre ñöte bä amarebti ma kite ja mike ngökadre ñöte tie se, niebare kwe Jesuye.

¹⁵Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Jändrän mden mden tuen kuin Ngöböye, yebtä abko nikwe Ngöbö Kukwei mikadre täte, aise te makwe ti ngökadre ñöte, niebare kwe Juanye.

Ye erere nükaninbti Juanye angwane, Jesu ngökani ñöte kwe. ¹⁶Jesu ngökani ñöte, jataninta ñöte käin angwane, kä käin se namani tuen ñäkänintbe ie angwane, Ngöbö Üai jatani ütü bä kwrere timonkwäre, nükan mate Jesubti, namani tuen ie. ¹⁷Ye btäräbe ni kukwei jarabare kä käinbti, kákwe niebare:

Ni ne abra ti Ngobo tikwe. Niara tare kri tikwe. Niara käi nuäre kri tibtä, niebare kore kä käinbti.

Diablukwe Jesu nuaninte ja käne
(*Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13*)

4 ¹Yebti diablukwe Jesu nuadrete ja käne, abkokäre Ngöbö Üai nikani ngwena kä kaibete mda. ²Ye kánti köbö gre ketebu dibire rare Jesukwe mröbare ñakare amne mrö jatani krübäte ie. ³Angwane diablu jatani nüke Jesu ken, Jesu nuatekäre ja käne, kákwe niebare ie:

---

d 3.11 *sandalia ngwena.* Jesu näire ni klaboré abko bäri ene ni mda mdakrä. Niaratre aibe nämane sandalia ngwena ni mdakrä, aise te Juan nämane ja bä mike bäri ene ni klaboré ngwä.

Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä ne ngwane, ja se kwite mröre jae, niebare kwe ie.

⁴Akwa Jesu käkwe niebare mda diabluye:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

Ñan mrö aibebti ni rabadre nüne, akwa kukwe kwatirekwatire niebare Ngöbökwë, yebti ni rabadre nüne,

Deuteronomio 8.3

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, niebare Jesukwe ie.

⁵Yebti diablu nikani Jesu ngwena juta deme Jerusalén mda, kánti nikani Jesu ngwena mobe ju blitakrä Ngöböbe bti käin, ⁶käkwe niebare ie:

Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä ne ngwane, ja täkete timon nete, ñöbtä ñan angwane Ngöbö Kukwei tä tikani krörö mabtä:

Ngöbökwë angeletre juandi ma ngibiare abko käkwe ma kadi ngäbti kisete, ma ngoto ñan matadre jäte temen abkokäre,

Salmos 91.11-12

aisete ja täkete timon, ma abko Ngöbö Odei ara mikakäre gare ni jökräye, niebare diablukwe Jesuye.

⁷Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani abko käta niere krörö arato:

Ni Dänkien Ngöbö käkwe ja kukwei mikadre täte ya, ñakare ya amne niara di tärä ja kukwei ngwiandre bare ya, ñakare ya abko makwe ñan nuate ja käne ja gakäre ben,

Deuteronomio 6.16

abko tä tikani kore, aisete tikwe ñan ma kukwei mikai täte, niebare kwe diabluye.

⁸Yebti mrä, ngitio bäri mente käin, yebti diablu nikani Jesu ngwena mda. Ye kánti abko diablukwe juta kä jökräbti temen mikani tuadre Jesuye amne, jändrän ütiäte krikri juta kwatirekwatire te, ye abko mikani tuadre jökrä kwe arato ie. ⁹Bti niebare kwe ie:

Ma rabadi ngukudokwäbti temen ti ngwärekre käkwe ti mikadi ütiäte jae ne ngwane, tikwe juta se btä jändrän ütiäte krikri se biandi jökrä mae, niebare mda kwe Jesuye.

¹⁰Abtä Jesukwe niebare ie:

Satana, nän mento nete, ñöbtä ñan angwane Ngöbö Kukwei tä tikani abko käta niere krörö:

Ni Dänkien Ngöbö aibe mikadre ütiäte jae amne niara aibe kräke sribidre,

Deuteronomio 6.13

abko nieta kore, aisete tikwe ñan ma kukwei mika täte, niebare mda kwe diabluye.

¹¹Angwane diablukwe kä mikaninkä Jesubtä, bti angele nükani ruäre abko namani Jesu die mike.

Jesu nikani Ngöbö kukwei kuin dirire kena
(*Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15*)

¹²Yebti Juan Bautista kitani ngite kä teri gani Jesukwe angwane, Jesu nikaninta Galilea, ¹³akwa ñan namani nüne mda juta Nazarete, akwa nikani nüne juta Capernaúmte Ñö Okwä Kri Galilea köräbti. Ñö Okwä Kri Galilea, ye bäre temen abko Zabolón btä Neftalí mräkätre käkwe nünabare kira, kánti juta Capernaúm nämane Jesu näire abko te Jesu nikani nüne. ¹⁴Kukwe niebare Ngöbökwé niara kukwei niekä Isaías köböire rabadre bare, abkokäre Jesu nikani nüne yete. Kukwe ye abko tä tikani krörö:

¹⁵Kä Zabolónkwe amne kä Neftalíkwe abko tä Ñö Jordán kwärä nakriri amne tä Ñö Okwä Kri köräbäre.

Kä ye abko tä kä Galileate arato, kánti nitre ñakare israelitare tätre nüne.

¹⁶Nitre israelita ye abko nämane näin kä ikote, akwa ñotra trä kri dirare jatabare ietre.

Erere arato, niaratre nämane nüne kä ikote mento Ngöböye angwane, Ngöbö trä ngitianinkä ngwen kräke, kukwe metre Ngöbökwé mikakäre gare ietre,

Isaías 9.1-2

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä abko erere namani bare.

¹⁷Kä ye ngwane mentokwäre Jesu nikani dirire, kä nikani niere krörö: Ngöbö kä käinbti kebera nüke gobrane nibti, aisete munkwe kukwe kämekäme kita temen, bti ja töi kwiteta Ngöbö kukwäre munkwe abko Jesu nikani niere kore.

Jesukwe ni käräbare nibkä ja töitike jabe
(*Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11*)

¹⁸Abti bati Jesu nämane dikekä Ñö Okwä Kri Galilea köräbäre angwane, ni ja etbare nämane nibu ñö köräbti, btä okwä namani. Ni ye abko iti kädian nämane Simón, akwa kädian nämane Pedro arato amne, etba kwe kädian nämane Andrés. Niaratre abko gwa gaka, aisete nämane krade kite ñöte, btä Jesu okwä namani. ¹⁹Angwane Jesu nikani kánti, käkwe niebare ietre:

Mun brän tibe amne munta gwa gaen ño, ye kwrere tikwe mun mikadi ni ngwianka Ngöböye, niebare Jesukwe ietre.

²⁰Ye btäräbe, niaratre käkwe krade kitani temen, bti nikani Jesube.

²¹Yebti Jesu nikani mda mentokwäre se kwrere angwane, ni ja etbare nämane nibu mda, btä okwä namani. Nitre ye abko iti kädian nämane Santiago amne etba kwe abko kädian nämane Juan. Niaratre nibu abko Zebedeo ngäbriänkä. Nitre nibu ye abko nämane rute rünbe krade gudike,

btä Jesu okwä namani angwane, Jesukwe käräbare ja töitike jabe arato.
 22 Ye btäräbe niaratre käkwe ru amne rün mikaninte yete, bti nikani Jesube.

Jesukwe ni bren bren mikaninta quinta
(Lucas 6.17-19)

23 Abti Jesu nikani dikekä kä jökräbti temen kä Galileate angwane, Ngöbö kä käinbti kebera gobrane nibti abko nikani dirire sinagoga^e kä ketareketare te. Erere arato, ni bren bätäkä ngwarbe abko Jesu namani miketa quinta. 24 Yebtä abko blita namani jökrä kä Siriäte angwane, ni bren ño ño erere jänamani kite jökrä Jesuye. Erere arato, ni bren üai käme kisetete jänamani nüke Jesuye amne kä nötöte nibti amne ni ruen ñakare ngrabare jänamani nüke jökrä Jesuye angwane, Jesu namani miketa quinta jökrä. 25 Yebtä abko, ni kwati nünanka kä Galileate juta ketareketare te Decápolite amne nitre Jerusalénbo btä ni nünanka kä Judeate amne ni nünanka Nö Jordánbtä kä driri abko namani dikekä kwati Jesu jiebti.

Kukwe diribare Jesukwe ngitiobtä
(Lucas 6.20-23)

5 1 Nitre namani dikekä kwati dikaro Jesube namani tuen ie angwane, nikani mintokwäre nebe ngitiobtä, kánti namani tákänintbe temen. Angwane nitre ja töitikaka ben käkwe krötabare ken. 2 Angwane Jesu nikani dirire krörö ietre:

- 3 Nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä, ye abko Ngöbökwä die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane Ngöbö kä käinbti tä gobrane bti.
- 4 Nire nire tätre ja müaire, ni ye abko Ngöbökwä die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwä moto mikadita jäme.
- 5 Nire nire ñan tä bike kri ni mda mda okwäbti abko Ngöbökwä die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwä kä temen ne biandi ie.
- 6 Mröta nebe krübäte nie amne tomna tä nebe krübäte nie, ye kwrere nire nire abko ie nüna metre Ngöbö ngwärekre ye mdei krübäte ie, ni ye abko Ngöbökwä die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwä mikadi nüne metre täte jökrä.
- 7 Nire nire abko ie ni mda mda tä nebe ruentari tare, ni ye abko Ngöbökwä die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane niara rabadi ruentari tare Ngöböye arato.

---

e 4.23 Sinagoga abko ju kánti nitre israelita nämane gätäre köbö jadükakräte ñäkäkäre Ngöbö Kukweibtä amne Ngöbö mikakäre kri. Ye kánti nitre israelita nämane kukwe ükete jakrä arato. Nitre israelita nämane nüne juta kwatirekwatire, kántikánti sinagoga nämane.

⁸ Nire nire käta ja töi ngibiare kuin deme, ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane niaratre käkwe Ngöbö tuadi.

⁹ Nire nire käta sribire ni mda mda mikakäre ja mäketä, ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane niaratre abko ja ngäbriänkä niedi Ngöbökwe ietre.

¹⁰ Nire nire käta nüne metre Ngöbökrä abtä tä ja tare nike, ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane Ngöbö kä käinbti tä gobrane bti.

¹¹ Amne ni mdakwe ñäkä taretare munye amne mun mika ja tare nike amne tödekabtä tibti ni mda mdakwe kukwe käme nie ngwarbe bätäkä ngwarbe mun rüere, ye ngwane Ngöbökwe mun die mikadi amne kä rabadi nuäre munbtä. ¹² Mun raba ja tare nike kore angwane, munkwe kä ngwian bäri nuäre jabtä amne kä raba juto munbtä, ñobtä ñan angwane munkwe ja tare nikadi ye ütiäre abko Ngöbökwe jändrän kuin biandi munye kä käinbti sete. Munkwe kä ngwiandre nuäre kore jabtä arato, ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö kukwei niekä kira abko rüe käkwe mikani ja tare nike kore arato.

Mren amne ñotra trä

(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

¹³ Mdakäre abko, mren abko kuin ngri ngibiakrä amne jändrän mikakrä bänänte, ye kwrere mun abko mren kwrere kä nebtä, akwa bänän riadrekä rabadre tibo amne ñan bänän rabadreta mren kwrere. Mren bänän rabadre tibo, ye abko rikadre ngwarbe, aisete ñan rabadre kuin mda, aisete kitadrekä amne ni jökrä rabadre dikekä bti ta. Ne aisete mren bänän kuin ye kwrere munkwe ja ngibia, ni mda mda rabadre Ngöbö tuen munbtä abkokäre.

¹⁴ Mdakäre abko, ñotra träte käta nebe tuen nie kä ikote, ye kwrere munta ñotra trä kwrere kä nebtä amne juta mikata ngitio krihti käin, ye abko ñan raba ja rükente ni okwä bäre kä ikote, ye kwrere munta kä nebtä. ¹⁵ Erere arato, ñotra jutra mikata angwane, mikata ñakare kaja täni, akwa mikata mobe üräbtä käin trä rabadre ngitie jökrä gwita temen, ni jökrä gwi, ie kä rabadre tuen abkokäre. ¹⁶ Ye kwrere arato, munta nüne Ngöbö träte, ye rabadre tuen ni mda mdaye, abkokäre munkwe ja töi mika nüne era metre Ngöbökrä mun rabadre ñotra trä ye kwrere ni mda mda okwäbti amne, munkwe jändrän kuinquin nuendre kore ni mda mda okwäbti, ye köböire abko jatadi mun Rün kä käinbti ye käikitekä siba.

Jesu jatani Ngöbö Kukwei mikakäre bare täte

¹⁷ Mdakäre abko, ti jatani nete, ye abko ñan Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikakäre ngwarbe. Erere arato, Ngöbö kukwei niekä mda mda

käkwe Ngöbö Kukwei tikani ye abko ti ñan jatani mikakäre ngwarbe, akwa ti jatani kukwe ye mikakäre bare täte jökrä. ¹⁸Ye abko, ti bike kukwe era erere niere krörö munye: Kä känta amne kä temen ne tädi kore angwane, tärä okwä bäri kiakia tä tikani Ngöbö Kukweibtä, ye abko ñan diandrekä jire chi kwati abti jändrän jökrä mikanintbe Ngöbökwé rabadi bare täte jökrä ie. ¹⁹Ne aisete, kukwe biani nuendre Ngöbökwé nie, yebtä kukwe bäri chi tä tikani abko nire nire ñan tä mike täte amne ni mda mda käkwe ñan mikadre täte abko dirita ietre arato, ne ngwane ni ye abko rabadi bäsi ütiäte ñakare kä käinbti, Ngöböta gobrane ye kánti; akwa nire nire tä kukwe ye mike täte amne ni mda mdakwe mikadre täte arato abko tä dirire ietre, ni ye abko rabadi ütiäte kri kä käinbti sete, Ngöböta gobrane ye kánti. ²⁰Tita niere kore, ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre btä nitre bariseo tätre nüne ño, yebti ta munkwe ñan nünandre bäri era metre Ngöbö okwäbti ne ngwane, Ngöbö kä käinbti tä gobrane ye kánti mun ñan rabadi nüne.

Ñan ni mda kämikadre
(*Lucas 12.57-59*)

²¹Mdakäre abko, mun mräkä kirakira abko ie Ngöbö Kukwei diribare krörö abko munkwe kukwei nuanina: Makwe ñan ni mda kämika, niebare ietre amne nire nire käta ni mda kämike abko dokwäre mikadre ja ngie nuen. ²²Akwa ti abko käta niere krörö munye: Nire nire rabadre romon mräkäkrä, ye dokwäre Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen. Nire nire abko käkwe “Ma ngwarbe, dokwä töi ñakare,” niedre kwe mräkäye, ye dokwäre abko jirikadre ngite Sanedrin ngwärekre kukwe ükatekäre kräke. Amne nire nire käkwe niedre mräkäye: “Ma ngututu käme ngwarbe,” niedre kwe, ni ye abko rabadi mikani biare kitadre Ngöbökwé ñukwä jutrate kä ja tare nikakrä ye kánti mräkä ye dokwäre.

²³Ne aisete, ma rika jändrän ngwena kukwadre Ngöböye ñukwä gräbti ja ngite ütiäre ju blitakrä Ngöböbe kánti ne ngwane, ma rabara yete, ye btäräbe ma mräkä iti romon makrä, ye rükata töre mae, ²⁴ne ngwane jändrän ye makwe mikate ñukwä grä ken yete, abti ma jana ja mäketä käne ma mräkäbe, bti ma jatata, käkwe jändrän ye bian kukwadre Ngöböye.

²⁵Mdakäre abko, nane rürümon ütiä mabti ni mdakwe abtä ni ye jata niken ma kite ngise kritoboye angwane, mun ngämi nebe kritobo kánti, känenkre makwe kukwe ükate ben, niara ñan rikadre ma ngwena kritobo kánti abkokäre, ñobtä ñan angwane makwe ñan nuendre kore ne ngwane, nane ni ye rikadre ma ngwena nebe kritobo ngwärekre amne kritobo abko käkwe ma kitadre ngise guardiaye amne nane guardiakwe ma kitadre ngite kä teri. ²⁶Ye kánti abko makwe ñan ngwian biandre täte

jökrä ja ütiäre, känenkri ma ñan tikadreteta jire chi abko ti tö nibi niei metre munye.

Ni gure ñan rabadre ja mike gure ni mdabe

²⁷Mdakäre abko, Ngöbö Kukwei tä tikani abko mun tarä kukwei nuen abko krörö: Mata gure, makwe ñan ja mika gure bati bati abko niebare kore. ²⁸Akwa ti abko bike niere krörö munye: Nire nire käkwe meri tuadre ja käne amne tö rabadre ie jakrä, ni ye käkwe meri ye mirira ja ken ja töite, aisete ngite Ngöböye abko tita niere munye. ²⁹Ne aisete, ma okwä küde ruenkri, köböite makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne ngwane, ma okwä ye makwe dianka mento jae, bti makwe kitaka mobe, ñobtä ñan angwane ma ngrabare chi ye abko diandrekä mento ye abko rabadre bäri kuin makrä amne ñan ma ngrabare rikadre ngöi jökrä kä ja tare nikakrä kanti. ³⁰Erere arato, ma kise ruenkri, köböite makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne ngwane, makwe ja kise ye tikaka ta, bti makwe kitaka mobe mentokwäre, ñobtä ñan angwane ma ngrabare chi diandrekä mento ye abko rabadre bäri kuin makrä amne ñan ma ngrabare rikadre ngöi jökrä kä ja tare nikakrä kanti.

Meri ñan tuametre

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

³¹Mdakäre abko, kukwe diribare krörö Ngöbö Kukweibtä abko garera munye: Nire nire tö rabadre meri kwe tuametre, ye ngwane taräkwata biandre kwe merire kweye, niarata merire kwe ye tuametre era metre abko mikakrä gare. ³²Akwa ti abko käta niere krörö: Meri ja mike ngite ñakare brare mda mdabe, akwa brare kwe käkwe tuadremetre, ye ngwane merire ye käkwe ja mikadre gure brare mdabe angwane, ni gure käta ja mike ngite bati bati ni mda mdabe, ye kwrere brare käne köböite meri ye rabadre ja mike ngite. Erere arato, meri tuanimetre brarekwe, ye ben ni mdakwe ja mikadre gure ne ngwane, ni gure käta ja mike ngite bati bati ni mda mdabe, ye kwrere ja mikadi ngite kwe.

Ja kukwei biandre ño era metre

³³Mdakäre abko, kukwe niebare mun mräkä kirakiraye abko munkwe kukwei nuanina arato abko krörö: Jändrän jökrä rabadre bare täte mae mata niere ni Dänkien käbti, ye erere makwe ja kukwei mika täte jökrä, käkwe ñan ja kukwei kitadre temen, niebare kira. ³⁴Akwa ti abko käta niere krörö munye: Munkwe ñan ja kukwei bian jändrän käbti. Erere arato, kä käinta se käbti tita ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö abko tä gobrane kä käinbti yete, aisete bäri ütiäte. ³⁵Erere arato, kä temen ne käbti tita ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñobtä ñan angwane kä temen ne abko Ngöbökwere arato. Erere arato,

Jerusalén se kábtí tita ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñobtä ñan angwane juta Jerusalén abko juta Jrei kri Ngöbökwé kráke, aisete bári útiáte arato. ³⁶Mdakáre abko, mun dokwá jen munkwe ye kábtí, munta ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñobtä ñan angwane mun di ñakare jire ja dokwá drüen mikakáre krati ngwen amne drüne. ³⁷Ne aisete, munkwe “ján” nie ne ngwane, munkwe “ján” nie kwatibe; munkwe “ñakare” nie ne ngwane munkwe “ñakare” nie kwatibe arato. Yebti munkwe kukwe mda niedre ne ngwane, munkwe ja mikadre ngite.

Ñan ja ngie mikadre

(Lucas 6.29-30)

³⁸Ngöbö Kukwei tá tikani abko mun tärá kukwe nuen abko krörö: Ni iti kákwe ni okwá diandrete ne ngwane, niara okwá diandrete ie ja dokwäre arato. Erere arato, ni tu diandreká kwe ne ngwane, tu diandreká ie ja dokwäre arato abko munkwe kukwe nuani. ³⁹Akwa ti abko káta niere krörö munye: Nane ni mdakwe kukwe nuen blo ma rüere, akwa makwe ñan ja ngie mika amne jirekábe makwe jändrän kuin nuen krörö kráke: nane ni mdakwe ma meta ngwäre küde ruenkri yebtä ma mikakáre ngwarbe jae, ne ngwane makwe ja ngwäre kwärákri mika ie. ⁴⁰Erere arato, nane ni mdakwe ma kita ngise, bti tö raba dán denká ötati makán ne ngwane, dán mdara jire makwe, ye makwe bian ie arato. ⁴¹Mdakáre abko, nane ni mdakwe tribe ngwiamna milla krati jakrä mae ne ngwane, ja moto kuinbti ma rika tribe ngwena milla krobu kráke. ⁴²Erere arato, nane ni mdakwe jändrän makwe kárá mae angwane, makwe bian ie. Nane ni mdakwe jändrän kárá útiädre mae ne ngwane, makwe bian ie abko ti tö niei kore munye.

Nikwe ni rüe taredre

(Lucas 6.27-28,32-36)

⁴³Mdakáre abko, Ngöbö Kukwei tá tikani abko mun tärá kukwe nuen abko krörö: Makwe ma mráká tare amne ma rüe abkobtä makwe bátá ngwian abko munkwe kukwe nuanina kore. ⁴⁴Akwa ti abko bike niere krörö munye: Munkwe mun rüe tare amne nire nire tá näin kisere mun jiebtí mun mikakáre ja tare nike, ye abko kráke munkwe blita Ngöböbe. ⁴⁵Munkwe nuendre kore ne ngwane, mun Rün tá ká káinbti sete, ye kwrere mun rabadi amne mun rabadi niara ngábriánkáre era metre arato. Munkwe nuendre kore, ñobtä ñan angwane mun Rün ká káinbti tá ñaná mike nuke káin ye abko tá trá ngitieká jökrá ni káme kráke amne ni kuin kráke. Erere arato, tá ñü mike nákáen temen, ye abko ni nünanka metre niara ngwärekre kráke tá nákáen amne ni nünanka káme niara rüere kráke tá nákáen arato.

Mun Rün abko káta ni jökrá tarere kore, ye kwrere munkwe nuendre arato, ⁴⁶ñobtä ñan angwane çnire nire káta mun tarere ye aibe munkwe

taredre angwane, Ngöbökwe ütiä biandi munye, munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane nitre ngwian käräkä gobran romanobokrä abko tä nebe tuen käme dikaro munye, ye abko tä nuene kore abko kwrere munkwe nuendre siba. ⁴⁷Erere arato, mun mräkä aibe ie munkwe köbö ngwiandretari, ye angwane munta jändrän nuene bäri kuin ni mdakrä ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelitare abko tuen ngututüre munye abko käta nuene kore, ye kwrere munkwe nuendre siba. ⁴⁸Ne aisete mun Rün kä käinbti abko kuin era metre, ye kwrere munkwe nüna.

Ngwian biandre tiebe

6 ¹Mdakäre abko, munkwe ñan jändrän kuinkuin nuen tuadre ni jökräye ja bä mikakäre kuin ni mda mda okwäbti, ñobtä ñan angwane munkwe nuendre kore ne ngwane, mun Rün tä kä käinbti ye käkwe ñan sribi ye ütiä biandre jire chi munye. ²Ne aisete munkwe jändrän bian ni bobre die mikakrä angwane, ñan mun rika niere kä jökräbti temen kwäräkwärä mikakäre gare. Nitre ja bä mikaka kuin käta jändrän bien kore amne tätre niken mike gare sinagogate amne tätre niken ji ngrabare temen mike gare. Yebtä abko ni mda mda käkwe niaratre käikitadrekä abkokäre tätre nuene, aisete tätre jändrän kuin nuene kore, ye abko ütiä nena kwetre abko tita niere metre, aisete munkwe ñan jändrän nuen niaratre kwrere. ³Ne aisete nane munkwe ni bobre die mika angwane, makwe ñan nie jire chi ma kukwe muko bäri kuinye, ⁴akwa makwe nuen kaibe kä bube. Makwe nuendre kore ne ngwane, ma Rün, ie jändrän kaibe tiebe tuen, ye käkwe sribi makwe ye ütiä biandi mae.

Blitadre ño Ngöböbe

(Lucas 11.2-4)

⁵Mdakäre abko, mun rika blite Ngöböbe angwane, nitre ja bä mikaka metre tä niken blite krikri Ngöböbe sinagogate. Erere arato, tätre nebe nünaninkä jibtä blitare Ngöböbe. Ye abko, ni jökrä käkwe tuadre blite Ngöböbe, ie töta nebe, käta nuene kore. Ye kwrere munkwe ñan nuen, ñobtä ñan angwane tätre nuene kore ye abko ütiä nena kwetre abko tita niere metre munye. ⁶Ne aisete, ma rika blite Ngöböbe angwane, makwe ja ketaka kaibe kä teri gwi, käkwe jukwe dika jabti, bti ma Rün Ngöbö tuen ñakare mae, ben makwe blita kaibe angwane, ma Rün ie jändrän nuenta kaibe makwe abko tuen, käkwe ütiä biandi mae. ⁷Erere arato, mun rika blite Ngöböbe angwane, nitre ñakare israelitare tä kukwe arabe niere bäre bäre, yebtä abko ngöbötre ngwarbe käkwe kukwe nuadre amne die mikadre kwetre tä nebe nütüre, aisete tätre blite kore, ye kwrere munkwe ñan blita Ngöböbe amne munkwe ñan kukwe arabe nie

bäre bäre ngwarbe. ⁸Munkwe ñan ja mika niaratre kwrere, ñobtä ñan angwane munta dre dre mdei nike, ye mun ngämi kärere mun Rünye, ye känenkri tära nebe gare ie. ⁹Ne aisete, munkwe blitadre Ngöböbe angwane, munkwe blitadre krörö ben:

Nun Rün kä käinbti, ma aibe kä raba mikani ütiäte ni jökräkwe.

¹⁰Jakwe gobrane nun ngätäite nete.

Erere arato, ma töta nebe dre dre nuein kä käinbti, erere tä nebe bare täte jökrä, ye kwrere raba nebe bare täte jökrä kä nebtä arato.

¹¹Mdakäre abko, makwe mrö bian täte nünankrä nunye mtare.

¹²Amne ni mdata ja mike ngite nun rüere abko nunta den bti ta, ye kwrere makwe nun ngite ma rüere, ye dianka mento nunbtä arato.

¹³Amne kukwe kämekäme tö nun nuaite ja käne ma rüere, ye kanti makwe ñan nun jie ngwian.

Akwa makwe nun ngibia nun rüe diablu ngäniene, ñobtä ñan angwane ma aibe tä gobrane amne ma aibe di kri amne ma aibe raba käikitaninkä kärekäre. Abko kore se. Amen.

¹⁴Munkwe blitadre kore Ngöböbe, ñobtä ñan angwane ni mda tä ja mike ngite mun rüere angwane, munta den jökrä bti ta ne ngwane, munta ja mike ngite Ngöbö mun Rün rüere, ye mun Rün kä käinbti käkwe diandikä jökrä mento munbtä arato. ¹⁵Akwa ni mda tä ja mike ngite mun rüere abko munkwe ñan diandre bti ta amne mun rabadre romon janknu kräke ne ngwane, mun ngite Ngöbö rüere, ye mun Rün kä käinbti käkwe ñan diandekä mento munbtä arato.

Ja bäindre ño Ngöbökrä

¹⁶Mdakäre abko, munkwe ja bäin Ngöbökrä angwane, munkwe ñan ja bä mika diäne nitre ja bä mikaka metre käta nuene ye kwrere, ñobtä ñan angwane nitre bikaka metre, ye tätre ja bäine angwane, ni jökrä käkwe gadre, abkokäre tätre nebe ja bä mike diäne tuadre ni mda mdaye, akwa tätre nuene kore ye abko ütiä nena kwetre abko tita niere metre munye.

¹⁷Ne aisete makwe ja üka bäin Ngöbökrä angwane, makwe ja ngwäre bätäte amne makwe ja ükate kuin. ¹⁸Mata ja bäine ye ñan gadre mabtä ni mda mdakwe amne, ma Rün tuen ñakare mae aibe käkwe gadre kaibe, abkokäre makwe nuen kore. Ye ngwane abko ma Rün, ie jändrän kaibe tiebe tuen, ye abko käkwe ütiä biandi mae.

Jändrän kuin kä käinbti, jiebti ni rankwadre

(Lucas 12.33-36)

¹⁹Mdakäre abko, munkwe ñan jändrän ütiäte kri ükacrö kabre jakrä kä nebtä, ñobtä ñan angwane kä u käta jändrän juen ngwarbe. Erere arato, jändrän tä niken ngwarbe amne gokä tä niken jändrän goire, aisete

munkwe ñan jändrän ükkrö kabre jakrä kä nebtä. ²⁰Akwa jändrän kuinquin ütiäte krikri rabadre bäri kabre munkrä kä käinbti abko kräke munkwe sribi, ñobtä ñan angwane kä käinta kä u ñakare jändrän rüere, erere arato jändrän niken ngwarbe ñakare amne ni gokä ñakare arato, aisete munkwe sribi jändrän kä käinbti ye ükkrökäre kabre jakrä, ²¹ñobtä ñan angwane jändrän ütiäte krikri tädi ükani mdente jakrä munkwe, ye kanti mun töi tädi arato.

²²Mun okwä abko ñotra kwrere munkrä. Ne aisete ma okwä kuin dirare ne ngwane kä trä kuin tä tuen mae, ye kwrere abko ma töita mikani kwatibe Ngöböbti ne ngwane, Ngöbö trä kuin tä nüke gare kuin mae. ²³Akwa ma okwä käme ne ngwane, kä rabadri tuen kä iko kwrere ma bäre temen mae, ne aisete kä trä ngwen tarä mabtä, akwa kä trä ye rabadre tuen drüne kwrere mae, ye abko kä iko ara jire abko rabadre tuen bäri drüne mda mae. Ye kwrere ma töi ñan tä mikani kwatibe Ngöböbti ne ngwane, bäri ma rabadre nüne kä ikote amne Ngöbö trä kuin ñan rabadre nüke gare jire chi mae.

²⁴Mdakäre abko, ni ñakare jire abko rabadre sribire bkänkä nibu kräke ja ñaire, ñobtä ñan angwane sribi bkänkä iti rabadre tare kwe amne mdabtä mäta rabadre; iti kukwei mikadre täte jökrä kwe, akwa mda abko ñan kukwei mikadre täte kwe. Ne aisete ni ñan raba ja töi mike kwatibe sribire Ngöbökrä, ja töi mikare kwatibe ngwian ganankrä kwärä jae.

Ñan töbikadre dikaro mröbtä amne dänbtä

(Lucas 12.22-31)

²⁵Ne mden kisete, ti bike niere krörö munye: Munkwe mrö ño kwetadre nünankrä amne munkwe dre ñadre tomnane nünankrä jae, yebtä munkwe ñan töbika dikaro. Erere arato, munkwe dän ño kitadre jabtä, yebtä munkwe ñan töbika dikaro, ñobtä ñan angwane nita nüne kä nebtä angwane, nünandre metre Ngöböbe abko bäri ütiäte mrökrä amne ni ngrabare ye abko bäri ütiäte dänkrä, aisete munkwe ñan töbika krübäte dikaro jändrän yebtä. ²⁶Nukwä tä nikenkä käinta, se mika ñäräre munkwe. Nukwä tä nura nökö ñakare jakrä amne tä ngwä öto ñakare arato amne ju ñakare kwe mrö ükkrä jakrä, akwa mun Rün kä käinbti käta mrö bien ietre kwetadre. Mun abko bäri ütiäte nukwä kräke, ¿se abko mun Rün käkwe ñan mrö biandre munye ya amarebti munta töbike krübäte dikaro se? ²⁷Munkwe ñan töbikadre krübäte dikaro kore, ñobtä ñan angwane ni tö rabare ja tuai bäri kri, akwa di ñakare ja mike niren taiti mda kukwäne.

²⁸Mdakäre abko, ¿ñobtä munta töbike krübäte dikaro dänbtä jakrä se? Kri blü tä niren ño, yebtä munkwe töbika. Tä sribire ñakare jakrä, tä dän dike ñakare jakrä, ²⁹akwa jrei kri Salomón abko nämene jändrän jökrä tuäretuäre bkäne, akwa dän tuäretuäre kri blü se kwrere abko

Salomónkwe kitani ñakare jabtä. ³⁰Kri blü tä neme jötrö köböitibe, abti jändrinane angwane mikata ngire ñukwäte, akwa Ngöböta ngibiare kuin, ¿ye mun abko ie dän ñan biandre Ngöbökwé ya amarebti munta tödeke ñakare täte Ngöböbti ye? ³¹Munkwe ñan töbika dikaro, kä rika kukwe ngwentari krörö jae au: ¿Nikwe mrö ño kwetadi amne nikwe dre ñadi tomnane? Erere arato, ¿nikwe dän ño kitadi jabtä se? munkwe ñan nie kore jae au, ³²ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelitare abko bäri tä nakwen kisere jändrän ye jiebti, akwa mun käta dre mdei nike, ye abko garera jökrä Ngöbö mun Rün kä käinbti seye amne niarakwe jändrän ye biandi munye, aisete munkwe ñan töbika dikaro jändrän nünankrä yebtä jakrä. ³³Ne aisete, jändrän jökrä Ngöbökwé tä mikani jenena munkrä, ye munkwe kánántari käne amne, mun rabadre nüne metre Ngöbö ngwärekwé, ye munkwe kánántari arato angwane, jändrän jökrä mdei nikata munkwe ye Ngöbökwé biandi munye arato. ³⁴Mdakäre abko, köbö mdara jire jatadi jetbe angwane, dre dre rakadikä, yebtä munkwe ñan töbika dikaro, ñobtä ñan angwane köbö jetbe ye abko jatadi kukwe mdara jire ngwena töbikakrä munye, aisete köbö kwatirekwatire te kukwe tarä keta kabre ni mikakäre töbike, aisete kukwe jatadre mate ño ño munbtä jetbe, yebtä munkwe ñan töbika dikaro.

Ñan ñäkädre ni mda mda rüere
(*Lucas 6.37-38,41-42*)

7 ¹Mdakäre abko, Ngöbökwé ñan kukwe ükadrete mun rüere, abkokäre munkwe ñan bika kri, kákwe ñäkä blo ni mda mda rüere, ²ñobtä ñan angwane munkwe ñäkädre ño ño ni mda mda rüere, ye kwrere Ngöbökwé kukwe ükadite munkrä. Erere arato, munkwe ñäkädre krübäte ni mda mda rüere ne ngwane, Ngöbökwé kukwe ükadite krübäte mun rüere amne, munkwe ñäkädi chi ni mda rüere ne ngwane, ye näre Ngöbökwé kukwe ükadite mun rüere.

³Mdakäre abko, kukwe käme btä nita ja mike ngite kri, ye abko ti bike bä mike kri oto kri kwrere amne kukwe chi ye abko ti bike bä mike kä büre chi ye kwrere abko krörö: ¿Kri oto bäri kri tä ma okwäte, ye ño abko ma töbikare ñakare jae amarebti kä büre chi ma mräkä okwäte, abkobtä mata nebe ja ngwen ruen tare yere? ⁴⁻⁵¿Ye ñobtä kri oto bäri kri tä ma okwäte abko mata dianka nütüre ñakare jae amarebti, kä büre chi ma mräkä okwäte abko ie mata niere: Ti mräkä, kä büre ma okwäte ye, ti tuemetre denkä jae, mata niere ie? ¡Ye ñan ngwarbe, mata ja bä mike kuin ma mräkäbtä, käta kukwe nuene kore yera! Kri oto kri ma okwäte ye ara jire makwe dianka käne jae. Yehti kä raba tuenta kuin mae angwane, batibe makwe kä büre chi ma mräkä okwäte ye dianka mda ie. Ye kwrere, munta kukwe nuene bäri kämekäme abko okwäbti, ni mdata ja mike ngite chi abko mun ñan bika bäri kise ngwen ni yebtä. Munkwe

ñan ñākā jire chi ni yebtä, akwa kukwe käme, yebtä mun raba moto ulire, bti kukwe ye tuemetre jire jökrä käne, abti mun raba mun mräkä die mike.

⁶Ni ruäre abko krübäte amne romon dikaro nukro kwrere. Ni ye ie munkwe ñan jändrän kuin Ngöbökwé bian, ñobtä ñan angwane nane rikwitadre mun rüere amne nukro kākwe ni tikadrekä kiakia ngrabare tubti, ye kwrere jatadre nuene munbtä. Erere arato, ni tärä ruäre abko mtü kwrere käta jändrän ütiäte ni mdakwe perla ütiäte kri kwrere mike ngwarbe jae. Ni ye abko ie jändrän kuin Ngöbökwé ütiäte kri tä munkwe ye abko munkwe ñan kita temen kräke, ñobtä ñan angwane ñan rabadi ütiäte kräke, aiseté dikadikä jökrä bti ta kwe.

Jändrän kärädre janknu Ngöböye

(Lucas 11.9-13; 6.31)

⁷Käre munkwe jändrän kärä Ngöböye amne Ngöbökwé biandi munye. Erere arato, munkwe jändrän känántari Ngöbö kánti amne kwandi munye. Erere arato, nita neme jukwebtä jändrän kärere ni mdaye, ye kwrere käre munkwe jändrän kärä jukwebtä Ngöböye angwane, Ngöbökwé jukwe tikadi, kākwe biandi munye, ⁸ñobtä ñan angwane nireta jändrän kärere, ye erere bianta ie amne, nireta jändrän känentari jakrä, ye erere tä kwen ie amne nireta ñäke jukwebtä abko ie Ngöböta jukwe tike amne tä jändrän bien ietre.

⁹Ngöböta jändrän bien kore, yebtä abko ti bike kukwe bä mike krörö mda: ¿Mun mden ie ngäbäkwe munkwe tä ban ribere kwetadre jae amne munta jä bien kwetadre ie? ¹⁰Erere arato, ¿mun mden ie ngäbäkreta gwa kärere kwetadre jae amne munta tbi krübäte bien kwetadre ie? ¹¹Mun abko moto käme, akwa ngäbäkwe munkwe, ie jändrän kuin bian gare munye. ¿Se mun Rün kä käinbti bäri moto kuin munkrä se abko munkwe jändrän kuin kärädre ie abko ñan biandre kwe munye ya? ¡Jänri! Munkwe dre dre kärädre ie, erere biandi kwe munye.

¹²Mdakäre abko, ni mda mdakwe jändrän kuin nuendre munkrä, ie mun töta nebe, ye kwrere munkwe jändrän kuin nuen ni mda mdakrä, ñobtä ñan angwane munkwe nünandre kore angwane, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye amne kukwe tikani nitre Ngöbö kukwei niekākwe, ye mun rabare mike täte metre.

Jukwe krä chi

(Lucas 13.24)

¹³Mdakäre abko, mun tö näin Ngöbö kánti ne ngwane, jukwe krä chi abko kánti ta mun rika, ñobtä ñan angwane jukwe kwata kri amne ji kwata kri abko käta niken ni ngwena kä ja tare nikakrä kánti amne ni kwati tä niken jukwe kwata kri yete ta amne ji kwata kri yebti. ¹⁴Akwa

jukwe amne ji káta niken ni ngwena nüne kárekáre Ngöböbe abko krá chi amne ni ñan raba dikeká nuáre bti, ye abko nebe tare ni kwati kráke, aiseite ni braibe tá niken jukwe krá chi yete ta amne ji krá chi yebti.

Jesukwe ni töi bá mikani kri ngwábtá

(Lucas 6.43-44)

¹⁵Mdakáre abko, nitre ni ngökaka tá nain blite Ngöbö kábtí tá niere, ye ngániene munkwe ja ngibia, ñobtä ñan angwane obeja jáme kwrere tátre ja bá mike, bti tátre núke mun kánti, akwa era metre niaratre töi abko lobo krübáte kwrere jire, bti tátre núke. ¹⁶Niaratre tá nüne ño, yebtä rúkadre gare munye abko ti bike bá mike krörö: Kri mden mden tukwätetukwáte btá nita uba ngwá ötó ñakare. Erere arato, kri ochitukwá krie kwrere, btá ni higo ngwá ötó ñakare jire chi arato, ¹⁷aiseite kri kuin uba o higokrie kwrere abko káre ngwáta nebe kuin amne kri káme abko káre ngwáta nebe káme. ¹⁸Ye abko, kri kuin ñan ngwá rabadre káme jire chi amne kri káme abko ñan ngwá rabadre kuin jire chi arato. ¹⁹Kri mden kámekáme abko ngwá nebe ñakare kuinkuin abko erere tikakata, bti kitata ñukwáte abko garera munye. ²⁰Ne aiseite, nitre ni ngökaka ye tátre nüne ño, yebtä rúka gare munye.

²¹Mdakáre abko, ñan ni jókrá kákwe niedi krörö tie: Ti Dánkien, niedi kwe tie abko köböire nain ká káinbti, akwa ti Rün tá ká káinbti abko tö dreye, ye erere nire nire tá nuene, káta mike táte, ni ye kwrere aibe nain ká káinbti. ²²Ne aiseite Ngöbökwé kukwe úkadite ni jókrá kráke, ye náire ni kwati rabadi niere tie: Ti Dánkien, nunkwe Ngöbö kukwei kuin mikani gare ma kábtí amne nunkwe úai kámekáme juanintari mento ma kábtí. Erere arato, nunkwe sribi kri ñan tuabare nuenbare kabre ma kábtí arato, aiseite nun rabadre nüne kárekáre ká káinbti mabe abko ni kwati rabadi niere kore tie. ²³Akwa ye ngwane tikwe niedi krörö ietre: ¡Mun gare ñakare jire chi tie amne, mun abko kukwe nuenká kámekáme, aiseite nán mobe mento tibtä! tikwe niedi ietre.

Ju mikaka nibu

(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

²⁴Ye mden tita dirire abko ni iti tá ti kukwei nuen amne tá mike táte, ni ye abko ti bike bá mike krörö: Ni iti töbtá kákwe ju mikani jákwata ribi bti. ²⁵Yebti nü jatani jobe temen amne ñö nikani niren niren kri jate amne müre nukani mate ribi krübáte ju yebtä, akwa ju ye mikani jákwatabti, aiseite namani janknu amne ñan nikani temen. Ni ti kukwei mikaka táte abko ti tö nibi bá mikai kore. ²⁶Akwa tita kukwe dirire ne ni iti kákwe kukwe nuadre, akwa ti kukwei mikadre táte ñakare kwe, ni ye abko ti bike bá mike krörö: Ni iti töi ñakare kákwe ju mikani angwane, ju ye abko mikani úmanbti kwe. ²⁷Yebti nü jatani jobe temen amne

ñö nikani niren kri jate amne müre nükani mate ribi krübäte ju yebtä, käkwe ju kwitaninkä jökrä temen, käkwe ju juani ngwarbe jökrä kän. Ye kwrere abko nire nire ñan tä ti kukwei mike täte abko ti tö nibi bä mikai kore. Abko kore se.

²⁸ Jesu käkwe blitabare ünän jökrä kore angwane, ni kwati nämane näin ben, ye ñan töi namani krütare jökrä kukwe diribare kwe yebtä, ²⁹ ñöbtä ñan angwane ni töbtä di kri käkwe diri ja di ngöi, kwrere jire Jesukwe diribare ietre amne, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre abko nämane dirire, ye kwrere Jesukwe diribare ñakare. Yebtä abko ñan töi namani krütare Jesu kukweibtä.

Ni iti kwata bren lebra kisete abko Jesukwe mikani quinta

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

8 ¹ Jesu nämane ngitiobtä, yebti nikaninta nebeta ngitiobtä ngüsrüri mda angwane, ni kwati nikani niara jiebtä. ² Ye btäräbe ni iti bren lebra kisete, abtä ngütüete abko jatani Jesu ngäbti angwane, namani ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekre, käkwe niebare ie:

Ti Dänkien, ma tö ti mikaita quinta ne ngwane, ma di tärä nuendre gare tie, aisete makwe ti mikata quinta, ie ti tö nibi, niebare kwe ie.

³ Angwane Jesukwe kise mikani btä, käkwe niebare mda ie:

Ma rabata quinta, ie ti tö nibi, aisete gwängwarbe ma bike nebata quinta, niebare kwe ie.

Ye btäräbe ni ye kwata ngütüete namaninta quinta jökrä ngrabare.

⁴ Angwane Jesukwe niebare krörö mda ie:

Tikwe ma mirita quinta, ye makwe ñan nie jire chi ni mda mdaye, akwa ma rika ja kwata quinta mike tuare ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäreye amne ni bren kore tä nebata quinta abko käkwe jändrän mden mden biandre niebare Moisékwe, ye erere ma rika ngwena biandre Ngöböye. Yebtä abko ma nenante quinta abko rabadre gare ni jökräye, abkokäre ma rika jändrän ye ngwena. Abko kore se, niebare kwe ie.

Rükä dänkien romanobo käkwe tödekani metre Jesubti

(Lucas 7.1-10; Juan 4.43-54)

⁵ Yebti Jesu nikani nebe juta Capernaümte angwane, rükä dänkien romanobo jatani iti nüke Jesu kánti ja di käräkäre ie, ⁶ käkwe niebare krörö:

Ti Dänkien, sribikä tikwe bren jume dikaro tikän amne ruen ñakare ngrabare abko kisete tä ja tare nike krübäte abko ti ki niere mae, makwe mikadre quinta abkokäre, niebare kwe Jesuye.

⁷ Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Ye ti näin miketa quinta makrä mtare, niebare kwe ie.

⁸ Abtä niarakwe niebare mda Jesuye:

Ti Dänkien, ni ütiäte ñakare ti ne kwrere abko gwiriete ni ütiäte ma ye kwrere nin rükadre jire chi ruen tie. Akwa sribikä tikwe rabadreta quinta abko makwe niedre jirekäbe nete angwane, rabadita quinta abko gare tie abko ti tö nibi ribei mae, ⁹ñobtä ñan angwane ni mda bäri ütiäte ütiäte, ben tita sribire, käta dre nuemna tie, erere tita nuene. Erere arato, nitre rükä tä sribire tibe abko, tita juen, ye tä niken jötrö ngwarbe. Jakwe, tita niere ie, jötrö ngwarbe tä kite. Mdakäre abko, ni klabore tikwe, ie sribi ne nuene, tita niere, jötrö ngwarbe tä nuene. Ne aisete, tita dre niere, erere tä nebe bare täte jökrä. Ye kwrere arato, makwe dre dre niedre sribikä bren tikwebtä abko erere rabadi bare täte mae ruen tie, aisete tita ja di ribere kore mae. Abko kore se, niebare kwe Jesuye.

¹⁰Yebtä abko, Jesu ñan töi namani krütare mda ni ye kukwei nuare kore angwane, nitre nämane näin Jesube, ie Jesukwe niebare krörö mda:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ni tödeke kwatibe Ngöböbti ni ne kwrere, nin ngämi kwen jire tie nitre israelita ngätäite, amarebti ni menteni nünanka juta mdara jire te tä tödeke kwatibe Ngöböbti nuke kwen mtare tie nere. ¹¹Nebtä abko ti bike kukwe metre niere krörö munye: Nitre ñakare israelitare kä jökräbti temen abko näin nebe mröre ketetibe Abrahambe, Isaabe amne Jacobobe kä käinbti sete, Ngöböta gobrane ye kanti. ¹²Akwa mun israelita ye ara jire rabadre käne Ngöbö kanti kä käinbti sete, akwa ñan rabadre bare kore, akwa kä bäri iko te Ngöbökwé mun kitadi ju bäre niara okwä bäre mento. Ye kanti mun rabadi ja müaire krikri be amne ja tare nikabtä mun rabadi ulire dikaro. Abko kore se, niebare Jesukwe ni kwatiye.

¹³Yebti rükä dänkien ye ie Jesukwe niebare:

Ti di tärä ni sribikä makwe mikakrä quinta kore nibi era makrä, ye erere nibira quinta, aisete nänta ja gwiriete, niebare Jesukwe ie.

Ye erere bkänä sribikä namaninta quinta batibe.

Jesukwe Simón köbrän merire mikaninta quinta

(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)

¹⁴Abti Jesu nikani Pedro gwiriete angwane, Pedro köbrän merire abko nämane bren drangwan kisete, abtä nämane kitanintbe jänbti temen, kanti Jesu namani. ¹⁵Jesu namani kanti angwane, Jesukwe nuaninbtä jirekäbe kisebtä. Ye btäräbe drangwan nikaninbe batibe btä, namanintabe quinta, aisete nükani dikekäta krö, kä nikani mrö känene Jesu bukakrä.

Jesukwe ni bren bren mikaninta quinta

(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

¹⁶Yebti kä jatanina iko angwane, ni kwati nämane ja tare nike üai käme kisete abko jänikani Jesu kanti angwane, Jesu nikani üai käme ye

juentari mento, erere üai käme ngitiani jökrä mento btätre. Erere arato, ni bren ño ño erere jänikani Jesu kánti yete abko Jesukwe mikaninta kuinta jökrä arato. ¹⁷Kukwe nakaninkä kore, ye abko ni Ngöbö kukwei niekä kira kädian nämane Isaías abko köböire Ngöbö kákwe kukwe krörökrörö niebare kira Jesubtä abko erere rabadre bare, abkokäre kukwe nakaninkä kore se:

Niarakwe bren dianinkä nibtä amne, ni mikaninta kuinta jökrä kwe,
Isaías 53.4
abko Ngöbökwie niebare kore Jesubtä Isaías köböire abko erere namani bare.

Ni rikadre Jesu jiehti abko tare

(Lucas 9.57-62)

¹⁸Yebti ni jatani nüke kwati dikaro Jesu bäre temen namani tuen ie angwane, ja ngwiamna Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri kwe. ¹⁹Ye btäräbe ni iti Kukwe Biani Ngöbökwie Moiséye dirikä kákwe krötabare Jesu ken, kákwe niebare ie:

Dirikä, ma näin mdente erere, ye kánti ti rikai siba mabe, niebare kwe Jesuye.

²⁰Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Nukro känsenta, kwe kä mkä tärä nünankrä amne, nukwä nikenkä käinta abko juda tärä kwe nünankrä arato, akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne abko kwe kä ñakare jire chi jadükakrä. Ne aisete ma tö jatai tibe ne ngwane, ma rabadre juto biare nüne ti kwrere arato, niebare Jesukwe ie.

²¹Yebti ni mda nämane näin Jesube kákwe niebare mda ie:

Ti Dänkien, ti tuemetre nikenta ken ja gwiriete, abti ti rün krütadi, tikwe doboi mikadi, ye täbti ti näin mabe, niebare kwe Jesuye.

²²Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Nitre ie Ngöbö gare ñakare abko tä ni ngwäkäre kwrere Ngöbö ngwärekre, ye tuametre ni ngwäkäre doboi mike amne ma abko jata janknu ti jiehti, niebare Jesukwe ie.

Jesukwe müre amne ñö mikani kwekbe

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³Yebti Jesu nakwani rute amne nitre ja töitikaka ben abko nikani siba niarabe. ²⁴Nikanina ñöbti se kwrere angwane, batibe müre jatani mate ribi krübäte ñübe mni mni, ye abko namani ñö kite jökrä rute, aisete ru jatani niken ñöte nguse, akwa Jesu abko nämane kibien. ²⁵Yebtä abko nitre ja töitikaka ben nikani gaenkrö, kákwe niebare ie:

¡Nun Dänkien, ni dentari! Ni kite niken ñöte nguse, namani niere Jesuye.

²⁶Abtä Jesukwe niebare ietre:

¡Se ñobtä munta tödeke ñakare dikaro Ngöböbti amarebti mun nibi nekwetekä krübäte dikaro ja jiebti ye! niebare Jesukwe ietre.

Jesukwe ñäkäbare kore ietre, bti nükani dikekä krö, käkwe ñäkäbare müreye amne ñöye. Ye btäräbe müre amne ñö namani kwekbe jökrä.

²⁷Yebtä abko, nitre ja töitikaka Jesube ñan töi namani krütare mda Jesubtä, kä namani niere jae kwärikwäri:

¿Ni ne abko ni ño amarebti müre amne ñö käta kukwei mike täte jökrä se? namani niere jae kwärikwäri.

Ni Gadarabo nibu, btä Jesukwe üai käme juanintari mento
(*Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39*)

²⁸Yebti Jesu nikani nebe Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri kākä Gadara kánti angwane, ni nibu btä üai käme nämane nüne abtä nämane nüne kä mkäte rökabti abko jatani nūke Jesu ken. Nitre nibu btä üai käme nämane nüne ye abko nämane romon krübäte, aiseite nämane nüne rökabti, ye kántita ni ñakare jire iti ie ja namani nūke töre dikekä yere.

²⁹Akwa Jesu nikani yere angwane, nitre nibu ye namani niere krörö Jesuye:

Jesu Ngöbö Odei, ¿ye ñobtä ma kite nun nike nete ye? ¿Ngöbökwē kä kitani nun mikakäre ja ngie nuen, ye känenkri ma kitera nun mike ja tare nike ya ño yere? namanintre niere Jesuye.

³⁰Kä ye kánti abko känime se kwrere mtü nämane kabre mröre ³¹angwane, üai käme käkwe niebare Jesuye:

Ma bike nun juentari mento nitre nebtä ne angwane, mtü tuen sete sebtä makwe nun juan, niebare kwe ie.

³²Angwane Jesukwe niebare üai kämeyer:

Mun nän mento nitre nebtä, niebare mda kwe.

Ye btäräbe üai käme ye nakwaninkäbe mentokwäre nitre yebtä, bti nikanintre jökrä mtü kabre yebtä. Ye btäräbe mtü jökrä käkwe ja tākäninte, nikani betekä jökrä ja jiebti kä btä motokwäre, nikani ngitiekä jökrä ñöte, kánti müre neketani jökrä. ³³Angwane nitre mtü ngibiaka nämane yete abko ngitiani jökrä, nikanintre nebeta jutate angwane, nitre nibu btä üai käme nämane abko btä kukwe nakaninkä ño ño amne kukwe nakaninkä ño ño mtübtä ye abko tanbare jökrä kwetre jutate yete. ³⁴Yebtä abko nitre nünanka juta yete nikani kwati Jesu kánti, namanintre Jesu kánti angwane, Jesukwe kä mikadrekä kä ye kánti abko namani ribere ie.

Ni ruen ñakare ngrabare abko Jesukwe mikaninta kuinta
(*Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26*)

9 ¹Yebti Jesu nakwaninta rute nitre ja töitikaka benbe, bti nikanintreta mda Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri amne nikani

nebeta ja käite Capernaúmte. ²Abti ni iti ruen ñakare ngrabare abko kisete ñan dikaka kä abko nämane mikani jänkwatabti abko ni mda mda nukani ngwena Jesuye. Nitre nukani ni bren ngwena amne ni bren ye namani tödeke kwatibe Jesubti namani tuen ie angwane, Jesukwe niebare ni bren yeye:

Ma ngite Ngöbö rüere, ye tikwe dininkä mabtä, aisete kä raba nuäre mabtä ti mräkä, niebare kwe ie.

³Angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre nämane ruäre yete abko namani töbike krörö Jesubtä: Ni noko käkwe ñäri kore se abko ñäri Ngöbö ara jire rüere kwe, namanintre nütüre Jesubtä. ⁴Akwa niaratre namani töbike kore ye abko gani Jesukwe, abtä niebare kwe ietre:

¿Ye ñöbtä amarebti mun töi kämekäme dikaro kore ye? ⁵¿Dre abko bäri nuäre niedre: Ma ngite Ngöbö rüere ye tikwe dininkä mabtä abko bäri nuäre niedre ya? o ¿Näin krö, nänta abko bäri nuäre niedre ya? Ye abko, ma ngite Ngöbö rüere ye tikwe dininkä mabtä abko bäri nuäre niere, ñöbtä ñan angwane raba bare ya, ñakare ya ñan jatadre munye. ⁶Akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo, ne ie Ngöbökwé ja di biani mun ngite Ngöbö rüere diankakäre munbtä kä nebtä, ye abko ti bike bä mike tuadre munye, niebare Jesukwe.

Ye btäräbe ni ruen ñakare ngrabare ye ie Jesukwe niebare:

Näin krö. Jänkwata makwe ye den kisete amne nänta ja gwiriete, niebare kwe ie.

⁷Angwane jötrö ngwarbe ni ruen ñakare ngrabare ye naninkrö krö amne nikaninta ja gwiriete. ⁸Nitre nämane yete okwäbti kukwe nakaninkä kore, yebtä abko namanintre nekwetekä krübäte, akwa Ngöbökwé ja di biani kri ni kä nebtäye namani tuen ietre, abtä namani Ngöbö käikitekä.

Jesukwe Mateo käräbare ja töitike jabe

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹Abti Jesu nikaninta angwane, kä jändrän ütiä biankrä gobran romanobokrä, kanti ni nämä tākänintbe iti jändrän ütiä kärere. Ni kädian nämane Mateo, ye abko ti ara, btä Jesu okwä rababa. Angwane Jesukwe nieba tie:

Brän tibe, nieba kwe tie.

Angwane jötrö ngwarbe ti Mateo rükaba dikekä krö, rikaba Jesu jiebti. ¹⁰Yebti Jesu nämä mröre ti gwiriete angwane, nitre jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä rükaba kwati amne ni mda mda nämä tuen käme ni israelita ruäreye abko rükaba amne rababa tākänintbe jökrä mesabtä mröre ketetibe Jesube amne nitre ja töitikaka Jesube ye ben gwaire arato. ¹¹Jesu nämä mröre kore, ye tuaba nitre bariseokwe angwane, nieba kore kwetre nun ja töitikaka Jesube yeye:

¿Nitre jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä abko käme amne ni mda mda kukwe nuenkä kämekäme se gare ñakare dirikä munkwe seye ya amarebti tä mröre jäme ketetibe ben se? nieba kwetre.

¹²Nitre bariseo käkwe ñäkäba kore, ye jaraba Jesuye angwane, Jesukwe ja bä mikaba ni kräkä bianka kwrere amne nitre jändrän ütiä käräkä amne nitre kukwe nuenkä kämekäme, ye bä mikaba ni bren kwrere, käkwe nieba krörö mda ietre:

Ni kuin bren ñakare ye abko ñan tä ni kräkä bianka ribere jabtä, akwa ni bren bren abtä tä ni kräkä bianka ribere jabtä abko ti tö nibi niei munye. ¹³Ne aisete Ngöbö Kukwei tä tikani krörö ti bike niere, nebtä mun rika ja töitike gwi:

Munkwe ni mda mda ngwiandre ruentari tare jae, ye abko ie ti tö bäri.

Akwa mun tädre jändrän bien jirekäbe kukwadre tie, ye abko ie ti ñan tö bäri,

Oseas 6.6

niebare Ngöbökwé. Yebtä mun rika ja töitike, ñobtä ñan angwane ni ie ja ruen kuin deme au Ngöbö ngwärekre ni mun kwrere, ye abko ñan ti jatani kärere Ngöbö kukwäre, akwa ni kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere ye mden abko ti jatani kärere Ngöbö kukwäre. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

Ñobtä nitre ja töitikaka Jesube ñan nämane ja bäine
(*Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39*)

¹⁴Yebti nitre nänkä Juan Bautistabe käkwe krötäba Jesu ken, käkwe nieba ie:

Nun nänkä Juanbe btä nitre bariseo, nunta ja bäine Ngöbökrä, ¿se ñobtä abko nitre ja töitikaka mabe abko ja bäine ñakare Ngöbökrä sere? nieba kwetre Jesuye.

¹⁵Abtä Jesukwe kukwe bä mikaba ietre, käkwe ja bä mikaba ni ja mikaka gure kwrere amne nitre ja töitikaka ben abko bä mikaba kwe ni ja mikaka gure kukwe muko kwrere, käkwe nieba ietre:

Ni iti tä niken ja mike gure angwane, tä kukwe muko kwekwe nübaire kä ngwiankäre nuäre gwaire jabtä, ¿ye ngwane ni ja mikaka gure ye tädre siba bentre angwane, kukwe muko ye raba moto ulire ja bäine ya? Ñakare, akwa ni ja mikaka gure ye järekadre kukwe muko okwäbti, ye ngwane rabadre ja bäine abko kore rakadikä nitre ja töitikaka tibe yebtä.

¹⁶Mdakäre abko, ti bike kukwe mdara jire bä mike krörö munye:

Dän ngututu gudikadre dän kukwän btinbti angwane, dän kukwän btin tä dän ngututu kwaenkä bäri mda abko kisete dän ngututu rötadreteta angwane, rötadrete bäri kri mda, aisete ni ñan raba dän ngututu gudike dän kukwän btinbti. ¹⁷Erere arato, chibo kwata dikani

kira uba dōi ngwäre, te ni ñan raba uba dōi mräre keke mikadre kwaka, ñobtä ñan angwane uba dōi bänän jatadre dime amne rikadre nokrekä, ye käkwe chibo kwata ngututu trekadre amne rikadre ngwarbe uba dōi kwaka ben ngöi jökrä arato. Mden kisete, uba dōi mräre mikadre kwaka abko kekadre chibo kwata btinte, uba dōi amne chibo kwata ñan rikadre ngwarbe. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre nänkä Juanbe yeje.^f

**Ngäbäkre krütani abko Jesukwe mikaninta nire amne meri bren abko
mikaninta kuinta kwe**

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

¹⁸ Jesu näma blite kore, ye btäräbe ni iti ji dokwäte nitre israelita ngätäite jataba, rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekrei, käkwe nieba krörö ie:

Ti ngänkän küre gwä tikän, akwa ma rikadre tibe, käkwe kise mikadre bti angwane, rükadreta nire nibi ruen tie, aisete ti ki ma kärere btä ye, nieba kwe Jesuye.

¹⁹ Ye mden kisete, Jesu rikaba dikekä amne rikaba ni ji dokwäte yebe amne, nun ja töitikaka Jesube rikaba siba ben arato.

²⁰ Angwane abko meri rikaba iti Jesu jiebti. Meri ye abko kä kwä jätäbti kubura nikani bren dbä tibiäre abko kisete nämane ja tare nike. Meri ye abko käkwe krötaba ja ken Jesu trökri, käkwe dän Jesubtä nuabtaba tiebe köräbtä, ²¹ ñobtä ñan angwane rababa töbike krörö: Tikwe dän körä aibe nuadrebtä Jesubtä angwane, ti rabadreta kuinta, nibi ruen tie, rababa nütüre kore, aisete dän nuabtaba kwe Jesubtä. ²² Meri ye käkwe dän nuabtaba Jesubtä angwane, Jesu rikwitateba ja jiebti, käkwe niara tuaba ja käne, bti nieba krörö kwe ie:

Ti mräkä, makwe tödiri kwatibe tibti, köböire ma nibirate kuinta, aisete makwe kä ngwian nuäre jabtä, nieba Jesukwe ie.

Ye btäräbe meri ye rababata kuin batibe.

²³ Yehti Jesu rikaba janknu mentokwäre nebe ni ji dokwäte ye gwiriete angwane, nitre nörä jükaka dobo mikakrä ye namanina biäre nörä jüke dobobti, btä Jesu okwä rababa. Erere nitre mürü ngwäkä müaikä nämane ngetrekä krikri be, btä Jesu rababa. ²⁴ Angwane Jesukwe nieba ietre:

Ngäbäkre merire noko küre ñakare, akwa tä kibien, aisete mun nän jökrä mento nete, nieba kwe ietre.

Abtä nitre ye rababa Jesu kötaire jökrä mda. ²⁵ Akwa Jesukwe juantariba jökrä mento, bti Jesu rikaba nebe gwi, käkwe mürü ngwäkä

---

f 9.17 Kukwe diribare Jesukwe abko dän btin amne chibo kwata btin kwrere. Erere arato, kukwe diribare mekera abko dän ngututu amne chibo kwata ngututu kwrere, aisete nitre ja töitikaka Jesube nin rabadre Jesu kukwei mike täte gwaire kukwe diribare mekera ye ben, ñobtä ñan angwane kukwe diribare Jesukwe abko bä jene kukwe mdakrä aisete.

ye kaba küdehti angwane, ngäbäkre merire ye rükabata krö batibe.
 26Kukwe rakakaba kore ye abko kädrie rikaba batibe jökrä kä ngrabare temen Galileate.

Ni nibu ie kä tuen ñakare abko Jesukwe mikaninta quinta

27Ni ji dokwäte gwiriete Jesu näma, yehti rikabata angwane, ni nibu ie kä tuen ñakare abko rikaba ngwänenkä kri krörö Jesu jiehti:

¡Jrei David tukwe mräkä, nun ngwen ruentari tare jae! rikaba niere Jesu jiehti. 28Yehti Jesu rikaba gwä angwane, nitre nibu ie kä tuen ñakare ye käkwe krötaba Jesu ken angwane, Jesukwe nieba ietre:

¿Ti di tärä mun okwä mikakräta quinta ye abko era munkrä amne yehti munta tödeke ya? nieba Jesukwe ietre.

Niaratre käkwe nieba mda:

¡Jänri nun Dänkien! nieba kwetre Jesuye.

29Angwane Jesukwe kise mikaba niaratre okwäbtä, bti nieba kwe mda ietre:

Munta tödeke ño tibti, ye erere raba bare munkrä, nieba Jesukwe.

30Ye btäräbe niaratre okwä rababata kuin batibe amne kä rababa tuenta kuin ietre. Yehti Jesukwe mäträba krörö mda btätre:

Tikwe mun okwä mirita quinta, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye, nieba kwe ietre.

31Akwa niaratre nikaninta krire ji ngrabare angwane, Jesukwe mikabata quinta ño ye tanbare jökrä kwetre kä ngrabare temen Galilea yete.

Ni kukwe ñakare abko Jesukwe mikani blite

32Nitre nibu ye rikabata krire, ye btäräbe ni mdara jire jataba nüke Jesu kánti ni iti kukwe ñakare abko btä üai käme nämane nüne abko rükaba ngwena Jesu kánti. 33Jesukwe üai käme juantariba mento ni yehtä, ye btäräbe rababa blite kuin angwane, ni näma kwati yete abko ñan töi rababa krütare mda, kä rababa niere krörö:

Kukwe nibi nakenkä ni okwäbti noko kwrere ni ngämi tuen jire chi bati kä Israelite nete, rababa niere kore.

34Akwa nitre bariseo abko rababa niere krörö:

Üai käme dänkien kri ara jire käkwe ja di bini ie, ye mden diehti abko üai käme junintari mento kwe ye, rababa niere kore Jesubtä.

Sribikä ñakare bökän Ngöbökrä

35Yehti sinagoga näma juta krikrite amne juta kiakiate Galilea, kántikánti Jesu rikaba dikekä kwäräkwärä dirikäre mda. Ngöbö jatanina nüke gobrane nibti abko kukwe kuin btä Jesu näma dirire angwane, ni bren bätäkä ngwarbe kisete nämane ja tare nike abko Jesu rababa miketa

kuinta. ³⁶Akwa ni nämane kwati dikaro rababa tuen Jesuye angwane, nitre ye rababa ruentari tare kri Jesuye, ñobtä ñan angwane obeja ngibiaka ñakare abko jändrän krübäte tä nike bäri amne di ñakare ja ngibiakrä rüe ngäniene, aibe kisete tä nebe dräre, ye kwrere jire nitre ye rababa tuen Jesuye. ³⁷Abtä nun ja töitikaka ben, ie nieba krörö kwe:

Nura nena biare kabre ötadre, ye kwrere ni kwati tä juto biare ngwiandre Ngöböye, akwa sribikä ñakare bökän, ³⁸aisete sribi Bkänkä Ngöbö käkwe sribikä mda mda juandre jötrö sribire abko munkwe ribe ie, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe nitre ja töitikaka ben juani Ngöbö kukwei dirire
(*Marcos 3.13-19; 6.7-13; Lucas 6.12-16; 9.1-6*)

10 ¹Yebti nun ni jätäbti nibu ja töitikaka Jesube abko Jesukwe käräba, bti ja di bianba kwe nunye üai käme juantarikrä mento. Erere arato, ni bren bätäkä ngwarbe abko nunkwe mikadreta quinta, abkokäre ja di bianba kwe nunye. ²Nun ni jätäbti nibu ja töitikaka Jesube abko nere:

Bäri käne abko Simón (Simón ne arabe kädian nämane Pedro arato) amne Andrés. Andrés ne abko Simón etba, Santiago amne etba kwe Juan.

Niaratre nibu ne abko Zebedeo ngobo.

³Felipe amne Bartolomé; Tomás amne ti Mateo.

Ti ne mden nämane jändrän ütiä kärere gobran romanobokrä.

Santiago (Santiago ne abko Alfeo ngobo) amne Lebeo. Lebeo ne arabe kädian nämane Tadeo arato.

⁴Simón cananista amne mrä abko Judas Iscariote. Judas ne mden käkwe Jesu kitani ngise rüeye mrä.

⁵Jesukwe nun ni jätäbti nibu juamba dirire angwane, nun töi tikaba krörö kwe:

Nitre ñakare israelita tä nüne, ye kantikänti mun ñan rika. Erere arato, nitre Samariabo tä nüne, ye kantikänti mun ñan rika. ⁶Akwa nitre israelita tä nianinte obeja kwrerekwrere, ye ara jire kanti mun rika, ⁷käkwe diri krörö ietre: Ngöbö kebera nüke gobrane nibti, munkwe nie ietre. ⁸Amne ni bren bren abko munkwe mikata quinta. Erere arato, ni krütanikrütani abko munkwe mikata nire amne, ni ngütüete ngrabare lebra kisete abko munkwe mikata quinta amne nire nire btä üai kämekäme tä nüne abko munkwe juantari mento btätre. Mdakäre abko, tikwe ja di bini munye sribi ne nuenkrä, ye abko tikwe bini ngwarbe munye, aisete munkwe sribi ne nuen angwane, munkwe ñan ütiä kärä arato.

⁹Mdakäre abko mun rika angwane, mun ñan rika ngwian orore, platare amne cobrere ngwena jire chi jae. ¹⁰Ye kwrere arato, mun ñan

rika mrö ngwena droare jae amne, mun rika dän jabtäbe te amne mun ñan rika dän mdara jire ngwena kitadre jabtä. Erere arato, mun ñan rika sandalia mda mda ngwena jae amne mun ñan rika mökän mda ngwena biare jae, ñobtä ñan angwane ni sribikä mun kwrere abko nitre mun kukwei kaka ngäbti abko käkwe bukadre aiseté.

¹¹Mdakäre abko, mun rika nebe juta krite ya o juta chite, ye kánti nire tä biare mun kaen ngäbti töi kuinbti abko munkwe känä iti. Ye kánti mun raba nünentbe. Munkwe nünantbe niara ye aibe gwiriete abti mun rika ta. ¹²Akwa mun rika nebe gwi angwane, ni nünanka gwi ye ie munkwe köbö ngwiantari jáme amne, ¹³nitre nünanka ju yete, ie munkwe köbö ngwiantari, ye abko kadre ngäbti kwetre ne ngwane rabadi nünentbe jáme yete, akwa ñan kadre ngäbti kwetre ne ngwane, munkwe ñan ja kukwe gadrete ngwarbe arato. ¹⁴Erere arato, nane ju mdente mun rika nebe amne juta mdente mun rika nebe, ye kánti nire nire ñan tö raba mun kain ngäbti ja gwiriete amne ñan tö raba mun kukwei tibtä mikai era ne ngwane, munkwe kä mikaka jirekäbe ju o juta yete, käkwe dobro mnü ngrükate ja ngotobtä, niaratre ngite au Ngöbö ngwärecri bä mikakäre ietre. ¹⁵Ni yebtä ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ngöbökwé kukwe ükadite ni jökrä kräke, ye näire abko Ngöbökwé nitre ye mikadi ja tare nike bäri kri krübäte. Ngöbökwé nitre juta Sodomabo amne nitre Gomorrabo mikani ja tare nike, yebti ta Ngöbökwé niaratre mikadi ja tare nike abko ti bike niere era metre kore munye, nieba Jesukwe nunye.

Nitre ja töitikaka Jesube käkwe ja tare nikadi Jesu dokwäre

¹⁶Yebti Jesukwe nieba mda nunye:

¡Olo ketete ti kukweiyé munkwe! Ni mda mda abko krübäte lobo kwrere abko ngätäite tita mun juen obeja kwrere, akwa tbi tä juto biare mokrere jabtí, ye kwrere munkwe dikaka mokrere kwärä jabtí, akwa munkwe dikaka jáme ütú jáme ye kwrere arato. ¹⁷Munkwe ñan dikaka okwä kware, ñobtä ñan angwane nitre krikri tä ji dokwäte jutate jutate, ye ie mun kitadi ngise amne niaratre käkwe mun ngö tikakamna sinagogate yete. ¹⁸Mdakäre abko, tödekabtä tibti mun jänäin ngite gobran ngwärecri amne jrei ngwärecri amne ye kánti munkwe blitadre tibtä nitre ñakare israelitare ngwärecri, abkokäre mun jänäin ngite yete. ¹⁹⁻²⁰Akwa nitre kukwe ükatekä, ngwärecri mun järke ngite angwane, munkwe blitadre ño jakrä amne munkwe dre niedre, yebtä munkwe ñan töbika dikaro, ñobtä ñan angwane mun järebara ja ngwärecri yete angwane, ñan munkwe blitadi kaibe au jakrä akwa, Ngöbö mun Rün abko Üai kwe ara jire käkwe kukwe biandi munye ja kwetakrä jakrä amne blitadi kwe mun köböire munkrä.

²¹Mdakäre abko, nitre tödekaka tibti abko etba kwekwe tödeke ñakare tibti abko käkwe kitadi ngise müre ketadre amne ngäbäkre tödekaka

tibti abko rün kwe amne meye kwe käkwe kitadi ngise müre ketadre arato. Erere arato, ngäbäkcre rün amne meye tödekaka tibti ye abko ngobo kwekwe tödekaka ñakare tibti rikwitadi rüere, käkwe kitadi ngise müre ketadre. Ne abko rabadi nakenkä kore nitre tödekaka tibti btä. ²²Angwane, ni kwati mäta rabadi munbtä tödekabtä tibti, akwa nire nire käkwe nünandikä dite jabtä, käkwe ñan ti rükandrete abti krütadre, ni ye abko Ngöbökwe dianditari. ²³Ne aisete juta te mun raba, ye kanti mun rüe raba näin kisere mun jiebti mun mikakäre ja tare nike tödekabtä tibti ne ngwane, mun gitia juta mdate. Mun ngämi dikekä juta kwatirekwatire te kä ngrabare temen kä Israelite, ye känenkri ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko jatadita ne abko ti tö nibi niei metre kore munye.

Ñan ni mda jürä ngwiandre jabtä

²⁴Mdakäre abko, ni ja töitikaka ye abko ñakare bäri ütiäte ni dirikä ye kräke amne ni klaborre ye ñakare bäri ütiäte bkänkä kwe ye kräke. ²⁵Ne aisete ni dirikä ti kwrere käkwe ja tare nikadre ño, ye kwrere ni ja töitikaka ben tädre juto biare ja tare nike. Erere arato, sribi bkänkä käkwe ja tare nikadre ño, ye kwrere ni klaborre kwe tädre juto biare ja tare nike sribi bkänkä ye kwrere. ¿Ti abko ju dänkien kwrere akwa ti abko Beelzebú^g ara nieta tibtä mtare, se mun ti mräkätre ñan kädiandre kore arato ya? Jänri, kädiandre jökrä kore ni mdakwe, nieba Jesukwe.

Ñan kä jürä ngwiandre blite Jesubtä

(Lucas 12.2-7)

²⁶Yebti Jesukwe nieba krörö mda nunye:

Ni kwati rabadi mun rüere tikwe nini munye, akwa munkwe ñan ni mda mda ye jürä ngwian jabtä, ñobtä ñan angwane jändrän nuenta kaibe tiebe ye abko ñan tä nebe kärekäre tiebe. Erere arato, jändrän rükaninte kaibe, ye abko ñan tä nebe rükaninte kärekäre, ²⁷aisete tita kukwe niere kaibe kä ikote kwrere munye, ye abko mun rika kädriere ni jökrä ngwärekri kä ngwenbti amne, blitata tiebetiebe ni olote, kwrere jire tita blite munbe, ye abko mun rika niere jubti käin amne munkwe ngrate krikri kukwe nuadre ni mda mdaye. ²⁸Mdakäre abko, ni mda raba mun ngrabare aibe kämike, akwa ñan raba mun üai mike ja tare nike kärekäre, aisete munkwe ñan ni mda jürä ngwian jabtä; akwa Ngöbö abko raba mun üai kite mun ngrabare ye ben ngöi kä ja tare nikakrä kanti, Ngöbö ye aibe abko jürä ngwian jabtä munkwe.

²⁹Ye abko, nukwä kiakia rürümointa kubu abko ütiä bianta bäri brai, aisete ngwian bianta mnamube ütiäre, akwa Ngöböta nukwä ye tarere,

---

g 10.25 Beelzebú. Nitre israelita nämane Satana käden Beelzebú arato, aisete Beelzebú abko Satana ara.

aisete mun Rün kä käinbti ñan töta nebe nukwä ye tuaimetre ngataen angwane, ñan tä ngataen jire chi kwati kä nebtä. ³⁰ Amne mun ara jire abko dokwä drüen kratirekratire abko tä gare jökrä Ngöböye, ³¹ aisete Ngöbökrä mun abko bäri ütiäte kri nukwä kabre kabre bti ta, aisete mun raba ja tare nike angwane, munkwe ñan kä jürä ngwian jabtä.

Nikwe ñan Jesu rükandrete

(Lucas 12.8-9)

³² Mdakäre abko, nire nire tä nekete tibe abko niedre metre kwe ni mda mda ngwärekre, ni ye abko jen tikwe abko tikwe niedi arato Ngöbö ti Rün ngwärekre kä käinbti sete. ³³ Akwa nire nire käkwe ti rükandrete ni mda mda ngwärekre, ni ye abko gare ñakare tie abko tikwe niedi Ngöbö ti Rün ngwärekre kä käinbti sete arato.

Ni kwati rabadi rüre jabe kwärikwäri Jesu dokwäre

(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Erere arato, ti jatani kä nebtä, ye abko ñan ti jatani ni jökrä mikakäre nüne jame jabe kwärikwäri abko munkwe nütü; akwa ti jatani abtä ni kwati tädi rüre jabe kwärikwäri. ³⁵ Ne aisete ti dokwäre ngäbäkre rikwitaita rün kwe rüere amne ti dokwäre ngäbäkre merire rikwitaita meye kwe rüere. Erere arato, bosu rikwitaita bie rüere arato. ³⁶ Ne aisete nitre ja mräkäre gwi arabe rikwitadita ja rüere kwärikwäri ti dokwäre, ñöbtä ñan angwane ruäre abko rabadi tödeke tibti, ruäre ñakare.

³⁷ Mdakäre abko, nire nire käta rün amne meye tarere bäri tikrä, ni ye abko ñan rabadre jire chi tikwe. Erere arato, nire nire käta ngobo amne ngänkän tarere bäri tikrä, ni ye abko ñan rabadre jire chi tikwe. ³⁸ Erere arato, ni kämikata niken krusöbtä angwane, nita niken kruso doboko ngwena au jakrä, ye kwrere nire nire käkwe ñan kötä mikadre au jakrä ja tare nikakäre tikrä amne krütakäre tikrä ne ngwane, ni ye ñan rabadre jire chi tikwe. ³⁹ Ne aisete, nire nire ie ja kwata rabadi ruentari tare, käkwe ja ngibiadi au nünakäre nuäre kä nebtä, ni ye abko käkwe ñan nünandi kärekäre Ngöböbe; akwa nire nire ie ja kwata rabadi ruentari tare ñakare ja tare nikakäre ti dokwäre, ni ye abko käkwe nünandi kärekäre Ngöböbe.

⁴⁰ Mdakäre abko, nire nire käkwe mun kadre ngäbti, ni ye abko käta ti ne ara jire kaen ngäbti, ñöbtä ñan angwane mun tä näin blite tikrä aisete. Erere arato, nire nire käkwe ti kadre ngäbti, ni ye abko käta Ngöbö ti juanka kaen ngäbti arato. ⁴¹ Erere arato, ni Ngöbö kukwei niekä rükadre angwane, niara abko Ngöbö kukwei niekä abtä nirekwe kadi ngäbti ja gwiriete, ye ütiäre abko ni Ngöbö kukwei niekä ie jändrän biandre Ngöbökwä, ye kwrere Ngöbökwä biandi arato ni niara kaka ngäbti yeye. Erere arato, ni nüne metre Ngöbö ngwärekre, ye nire nire käkwe kadre

ngäbti ja gwiriete angwane, niara nüne metre abtä tä kaen ngäbti, aisete ni nüne metre Ngöbö ngwärekri, ie sribi ütiä biandi Ngöbökwé, ye kwrere biandi kwe arato ni niara kaka ngäbti yeye. ⁴² Erere arato, nitre bobre bobre tödekaka tibti ne ie nire nire käkwe ñö tibo aibe biandi chi tomnane, akwa ye abko Ngöbökwé ütiä biandi ie abko ti tö nibi niei metre kore munye. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe blitabare Juan Bautistabtä

(Lucas 7.18-35)

11 ¹ Nun ni jätäbti nibu abko töi tikaba ünän jökrä kore Jesukwe, yebti Jesu rikaba Ngöbö kukwei kuin ye dirire amne mike gare kä ngrabare temen kä Galileate. ² Kä ye ngwane abko Juan Bautista nämane ngite kä teri angwane, Kristo namani sribi kri ñan tuabare nuene kri abko gani kwe. Abtä nitre nänkä Juanbe abko Juankwe juani ruäre nebe Jesu kanti. ³ Ye erere bkänä nitre ye nikani, nikani nebe Jesu kanti angwane, nieba krörö kwetre Jesuye:

Ma abko ni Dianinkä juandre Ngöbökwé rükadre ni ngätäite niebare, ye erere ma ara nükani ya o nunkwe ni mdara jire ngibiadre abko nun juamba gwentari mae, nieba kwetre ie.

⁴ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Tita dre dre niere abko kukwei nuri munkwe amne tita dre dre nuene tuata munkwe, ye erere mun nän niereta Juanye. ⁵ Amne munkwe nie krörö ie arato: Ni okwä kä drüente abko ie kä nibi tuenta kuin amne ni nakwente abko nibi dikekäta kuin kröta. Erere arato, ni bren bren lebra kisete abko kwata nibi nebata kuin jökrä amne ni olo ngidianinte abko ie ni kukwei nibi ruenta kuin. Erere arato, ni krütanikrütani abko nibi nüketa nire amne ni bobre bobre abko ie Ngöbö kukwei kuin mika nibi gare abko munkwe nie Juanye. ⁶ Erere arato, nire nire kätä tödeke tibti amne ti ne ara nükani tä nütüre amne ñan tä trö kwite tie, ni ye abko ie Ngöbökwé ja di biandi amne ni yebtä kä rabadi nuäre tikwe nini abko munkwe nie kore Juanye. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

⁷ Yebti nitre juani Juankwe ye nikaninta angwane, nitre nämane yete ye ben Jesu rikaba blite krörö Juanbtä:

¿Mun nikani ni ño tuakäre kä kaibete? ¿Mikä juankata mürekwe nekwäre sekwäre, ye kätä ni töi kwitaka jene jene nekwäre sekwäre bä mike, ni ye kwrere tua nikani munkwe ya? ⁸ ¿Mun nikani ni kore tuen ñakare ne ngwane, mun nikani ni ño tuakäre? ¿Ni ja ükaninte kuin käkwe dän ütiäte kri kitani jabtä nämane yete abko mun nikani tuen ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane ni dän ütiäte kri kitani jabtä, ni ye kwrere abko tä nüne jrei gwiriete amne ñan tä nüne kä kaibete abko garera munye ruen tie. ⁹ ¿Akwa mun nikani ni ño mike ñäräre metre kä kaibete? ¿Mun nikani ni Ngöbö kukwei niekä mike ñäräre ñan ñan? Jänri, mun

nikani ni kore mike ñäräre, akwa Juan ye abko bäri Ngöbö kukwei niekä kri abko mun nikani tuen. ¹⁰Juan ye mdenbtä tärä tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä. Ngöbökwie niebare:

Tikwe ja kukwei ngwianka juandi iti ma känenkri.

Niarakwe ni töi mikadi biare ma käne, ji ukateta biare ye kwrere,

Malaquías 3.1

abko tä tikani kore Ngöbö Kukweibtä Juanbtä.

¹¹Ne aisete, ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ni jökrä därebare kä nebtä, ye ngätäite ni ñakare jire iti abko bäri ütiäte Juan Bautistakrä; akwa nire nire bäri bobre, ütiäte ñakare, bti Ngöböta gobrane, ni ye abko bäri ütiäte Juankrä. ¹²Juan Bautista nükani, ye ngwane mentokwäre abti kä nüke mtare abko Ngöbö rükadre gobrane nibti abko tä niren mentokwäre Ngöbö di krihti, akwa Ngöböta gobrane nibti ye rüe tärä arato abko töta nebe juain ngwarbe. ¹³Mdakäre abko, Ngöbö Kukwei jire jökrä tä blite tibtä, yehti Juan jatani nüke. ¹⁴Ni Ngöbö kukwei niekä kira kädian nämene Elías abko rükadreta nieta Ngöbö Kukweibtä, ye abko Juan ye ara btä tä niere kore abko tita niere munye. Ne abko mun mden mden tö raba ti kukwei mikai era käkwe mika era.

¹⁵Nire nire käta ti kukwei nuen, ye käkwe ti kukwei ketate ja olote.

¹⁶Mdakäre abko, mun nünanka kä ne näire abko ti bike bä mike krörö: Kä jändrän rürümoinkrä jutate, kanti ngäbäkre tä nebe tākänintbe temen, käta ñäke krikri mräkä mda mdaye, yehtä ti bike mun bä mike krörö: ¹⁷Ngäbäkre tä niere mräkäye: Nunkwe nöra jürü tärä mikakrä munye, akwa mun ñan tö nibi tärä mikai, abtä ka ni moto mikakrä ulire abko nunkwe nini mda, akwa munkwe müaniri ñakare arato abko ngäbäkreta niere. Ye mden kwrere munta niere Juanbtä amne tibtä, aisete tita mun bä mike kore. ¹⁸Juan nükani angwane, üai käme tä btä, aisete ñan tä mröre kri amne ñan tä dö ñaen, munta niere rüere. ¹⁹Yehti ti, Ni Kä Nebtä Ngobo rükaba mda angwane, ti abko mröre büle krikri amne ti dö ñaen krübäte munta niere tibtä. Mdakäre abko, ti ja getaka ni diän diän ben amne nitre jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä tä tuen käme munye abko ben tita ja gete, abtä munta ñäke ti rüere arato. Ye mdenbtä abko mun ngäbäkre kwrere tita niere, akwa ni nüne töbtä era metre Ngöbö diehti nun kwrere, yehtä abko nun abko ni jen Ngöbökwie era metre abko nunta bä mike.

Jesukwe ñäkäbare nitre israelita rüere

(Lucas 10.13-15)

²⁰Yehti juta kanti sribi kri ñan tuabare nuenbare kabre Jesukwe, akwa nitre nünanka yete käkwe ja töi kwitaninta ñakare Ngöbö kukwäre, yehtä abko Jesukwe ñäkäba ietre, käkwe nieba krörö:

²¹¡Aingwaree mun nünanka juta Corazínte amne juta Betsaidate! Mun bobre jakän, ñöbtä ñan angwane sribi kri ñan tuabare nuenbare

tikwe mun ngätäite, ne kwrere nuendre juta Tiro amne Sidón kánti, akräke nitre yete käkwe ja tõi kwitadreta Ngöbö kukwäre amne, dän ngutu jüräre kitadre kwetre jabtä amne rabadre tákänintbe ngübrünthe ja moto ulire kukwe kämekäme nuenbtä bä mikakrä. ²²Ye mden kisete, Ngöbökwä kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä angwane, Ngöbökwä mun nünanka juta Corazínthe amne juta Betsaidate mikadi ja tare nike bäri kri nitre nünanka juta Tirote amne Sidónthe ye kräke.

²³¿Amne mun nünanka juta Capernaúmthe, mun ye abko Ngöbökwä mikadi bäri ütiäthe, munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane Ngöbökwä mun ye kitadikä kä ja tare nikakrä kánti, ñobtä ñan angwane sribi kri ñan tuabare namani bare mun ngätäite nete, ye kwrere rabadre bare juta Sodomate, akräke juta ye tädre mtare. ²⁴Ye mden kisete, Ngöbökwä kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä angwane, Ngöbökwä mun mikadi ja tare nike bäri nitre nünanka juta Sodoma ye kräke abko tita niere metre munye. Abko kore se, niebare Jesukwe.

Jesu aibe ie Rün gare metre

(*Lucas 10.21-22*)

²⁵Yebti Jesukwe blitaba Ngöböbe, käkwe nieba krörö:

Ti Rün, ma abko kä käin amne kä temen Dänkien. Tita ma käikitekä, ñobtä ñan angwane nitre bikaka töbtä krikrä abko okwäte makwe kukwe metre makwe ye rükaninte, akwa ni bobre bobre tõi ñakare ñakare ruen ie abko ietre makwe mikani gare, ²⁶ma tö namani ño, erere makwe nuenbare. Yebtä tita ma käikitekä, nieba Jesukwe Rün Ngöböye.

²⁷Yebti nitre nämä Jesu kukwe nuen, ye ie Jesukwe nieba mda:

Ti Rün käkwe jändrän jökrä mikani gare tie. Niara aibe ie ti gare. Erere arato, ti Rün gare ñakare ni mda mdaye, akwa ti niara Odei ne aibe ie niara gare amne ti tö rabare mikai gare nire nireye, ye erere ie rabadi gare. ²⁸Mun mden mden dräre amne tribe doboko mun kötärä, mun ye abko jakwe jökrä tie amne tikwe mun mikadi jädüke. ²⁹Amne kri oto mäkätä nbi dokwäbtä tä niken ngwena, ye kwrere ti bike sribi tikwe bien ngwiandre munye, ye abko munkwe ka ngäbti abti munkwe ja töitika tibe, ñobtä ñan angwane ti abko moto jäme amne tita bike tidrä ni mda mdabtä, yebtä munkwe ja töitika tibe amne munkwe jädükadi jäme, ³⁰ñobtä ñan angwane ja töitika tibe ye abko kri oto doboko mäkätä nbi dokwäbtä abko tä niken ngwena, ye kwrere tita tribe mike mun kötärä ngwiandre munye, ye abko juto amne nuäre ngwiandre. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Jesu abko bäri ütiäthe köbö jädükakrä yebti ta

(*Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5*)

12 ¹Abti bati Jesu rikaba dikekä nura ngätäite köbö jädükakrä näire mda angwane, nun ja töitikaka ben, ie mrö rababa krübäte. Abtä

nun rikaba trigo ngwä ötö ji ngrabare amne nun rikaba kwete. ² Angwane nitre bariseo nämä näin siba nunbe käkwe nun tuaba amne nieba kwetre Jesuye:

Jändrän ñan nuendre jire chi köbö jadükakrä näire nieta abko nitre ja töitikaka mabe nibi nuene tuen sete, nieba kwetre ie.

³⁻⁴ Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Bati David btä rükä kwekwe ie mrö namani krübäte angwane, kukwe nuenbare krörö kwetre: Ju nuäre ngwiandre kánti ban deme nämane mikani Ngöbö ngwärekre, ye kánti David nikani gwä, ban diani kwe, bti kwetani kwe rü muko kwekwe ben. Ban ye abko, David btä nitre nämane ben käkwe ñan kwetadre jire chi, ñobtä ñan angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre aibe käkwe kwetadre niebare Ngöbökwé, akwa niaratre käkwe kwetani, akwa namani ngite ñakare. Kukwe yebtä mun tarä ñäke Ngöbö Kukweibtä ruen tie. ⁵ Erere arato, ju blitakrä Ngöböbe kánti nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre tä sribire köbö jadükakrä näire, akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye káta mike ngite ñakare arato, yebtä abko mun tarä ñäke arato ruen tie. ⁶ Ye abko, ju blitakrä Ngöböbe abko ütiáte kri, akwa nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre ñakare ngite, akwa nita iti nete abko bäri ütiáte ju blitakrä Ngöböbe ye kräke abko ti tö nibi niei munye. ⁷ Ngöbö Kukwei káta niere krörö ne abko ngämi nüke gare munye. Ngöbökwé niebare:

Munkwe ni mda mda ngwiandre ruentari tare jae, ye abko ie ti tö bäri.

Akwa mun tädre jändrän bien jirekäbe kukwadre tie, ye abko ie ti ñan tö bäri,

Oseas 6.6

niebare Ngöbökwé. Kukwe ye ngämi nüke gare metre munye ruen tie, ñobtä ñan angwane rabadre gare metre munye, akräke ni ja mike ngite ñakare ye munkwe ñan kitadre ngise ngwarbe, munta nitre ja töitikaka tibe kite ngise ye kwrere. ⁸ Akwa köbö jadükakrä näire yebti ta ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko bäri ütiáte, aiseté nitre ja töitikaka tibe rabadre dre dre nuene köbö jadükakrä näire abko ti di tarä niere ietre. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

Jesukwe ni mikaninta quinta köbö jadükakrä näire

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹ Yebti Jesukwe kä mikakaba kä ye kánti, bti rikaba sinagoga mdate.

¹⁰ Sinagoga ye kánti Jesu rababa angwane, ni iti küde ngrötani kwärä nämä yete angwane, nitre bariseo tö rababa Jesu kitai ngise, käkwe nieba ie:

¿Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye tä kä bien nie ni bren miketa quinta köbö jadükakrä näire ya? nieba kwetre Jesuye.

¹¹ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

¿Mun mden kwe obeja tädre krati abko köbö jadükakrä näire betadrekä nguse munkän, ye mun ñan janandre dentari jakrä ya? Jänri, mun janandre dentari jakrä. ¹² Ni bäri ütiäte obejakrä, ye mdenbtä abko ni rabadre ni bren miketa quinta köbö jadükakrä näire abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye käta köböi bien nie, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

¹³ Ye btäräbe Jesukwe nieba ni kise ngrötani yeye:

Küde ngököte, nieba kwe ie.

Ye btäräbe ni ye käkwe küde ngökateba angwane, kise rababata kuin jökrä ie, kise kuin kwäräkri ye kwrere kise rababata. ¹⁴ Yebtä abko nitre bariseo rikaba ju bäre mda amne Jesu kämikadre ño kwetre abko rikaba kädriere kena jabe kwärikwäri.

Jesu dianinkä Ngöbökwé

¹⁵ Nitre bariseo rababa kukwe miketbe kore Jesu rüere, ye gaba Jesukwe angwane, kä mikakaba kwe yete, akwa rikaba angwane, ni rikaba kwati ben. Ye ngwane abko ni bren bren erere Jesu rababa miketa quinta jökrä. ¹⁶ Akwa Jesu käkwe ñan ja kädriemna ni mda mda ngwärekwé nitre mikaninta quinta kwe yeye. ¹⁷ Kukwe niebare krörö Ngöbökwé niara kukwei niekä Isafás köböire rabadre bare, abkokäre kukwe rakakaba kore:

¹⁸ Monso tikwe abko tä nete ne tuen.

Tikwe niara ne dianinkä jenena jakrä.

Niara tare kri tikwe amne käi nuäre kri tibtä.

Niara nebtä tikwe ja Üai mikadi nüne amne nitre ñakare israelitare, kräke Ngöböta kukwe miketbe kuin abko mikadi gare kwe ietre.

¹⁹ Erere arato, niarakwe ñan ñäkädi ja dokwäre amne kukwe ñan jaradre ji ngrabare ngrente ja dokwäre.

²⁰ Nitre bobre bobre tä mikä kroko trekani kwrere, ye abko niarakwe ñan juandi ngwarbe.

Erere arato, ñotra jutra mikata krire amne ngübü aibe tä nebe neen krä chi käne, ye kwrere nitre tödekaka krire niarabti tä, ye abko niarakwe ñan di gadrekäta jire chi abti Ngöbö jatadi kukwe ükete metre nikrä ni rüebe.

²¹ Amne nitre ñakare israelitare abko käkwe tödekadi niarabti,

Isafás 42.1-4

abko niebare kore Isafäkwe abko erere rababa bare Jesubtä.

Beelzebú nämane Jesubtä nie namani rüere (*Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10*)

²² Yebti ni iti ie kä tuen ñakare amne kukwe ñakare arato abko btä üai käme nämane nüne abko järükaba Jesu känti angwane, Jesukwe

mikabata quinta, aisete kä rababa tuenta ie, rababa blite kuin amne üai käme juantariba mento btä Jesukwe arato. ²³Yebtä abko nitre näma Jesube yete abko ñan tõi rababa krütare jökrä Jesubtä, kä rababa niere:

¿David mräkäkri Ngöbökwe ni diandrekä iti abko rükadre niebare, ni ye abko Jesu noko ara ya ño amarebti se? rababa niere.

²⁴Akwa kukwe ye jarabare nitre bariseoye angwane, rababa niere krörö Jesu rüere:

Üai käme dänkien kädianta Beelzebú, ye aibe käkwe ja di biani ni nokoye abko diebti tä üai kämekäme juentari mento se, rababa niere Jesu rüere.

²⁵Nitre bariseo rababa töbike blo kore Jesu rüere, ye Jesukwe gaba btätre, abtä nieba kwe mda ietre:

Kä mdente erere kánti nitre nünanka yete käkwe ja ñäkädrebtì ketebu rükäre jabe kwärikwäri, ye ngwane nitre ye tä kä juen ngwarbe au jakän. Erere arato, juta amne ni ja mräkäre nünanka ketetibe käkwe ja ñäkädrebtì ketebu rükäre ja rüere kwärikwäri, ye ngwane nitre ye ñan rabadre nüne jire chi mda ketetibe, aisete juta amne ju juandre ngwarbe au jakän kwetre. ²⁶Ye kwrere arato, Satana ara käkwe ja juandretari mento angwane, Satana ara jire tätre rüere ja rüere ñan ñan. Satana käkwe ja ñäkädrebtì ketebu ja rüere kwärikwäri au, ye ngwane Satana di tädre kri janknu ya niere tie munkwe. ²⁷Üai käme dänkien kädianta Beelzebú, diebti tita üai käme juentari mento munta niere tibtä, aisete nitre reketaka munkri ye abko ie nireta ja di bien üai käme juantarikrä mento abko ti tö nibi ngwiantari munye. Niaratre tä üai käme juentari arato, aisete munta ñäke blo tibtä abko bä mikata niaratrebtä, aisete mun kitadre ngise kwetre ruen tie. ²⁸Akwa tita üai käme juentari mento Ngöbö Üai Deme diebti era metre, ye ngwane Ngöbö nukanina gobrane mun ngätäite abko bä mikata tikwe.

²⁹Kukwe nebtä abko ti bike kukwe bä mike krörö: Satana abko ni dite kwrere. Ni dite tä ju jen kwe ngibiare ni gokä ngäniene angwane, ni dite nünanka gwi ñan mäkärete angwane, ni gokä ñan raba jire iti, kä rabadre jändrän kwe denkä kän. Akwa mäkärete angwane, ni gokä rabadre jändrän kwe denkä jire jökrä kän. Ye kwrere ni ye btä üai käme tä abko ju Satanakwe kwrere. Ti bäri dite Satanakrä aisete, ti raba üai käme juentari mento nibtä Satanakän, ni gokäta jändrän denkä ni dite kän ye kwrere.

³⁰Ye abko nire nire ñan tä nekete tibe, ni ye abko tä rüere ti rüere amne, nire nire ñan tä sribire gwaire tibe abko tä sribi tikwe metekä jirekäbe tikän. ³¹Ne aisete ti bike niere krörö munye: Ni kä nebtä käkwe ja mikadre ngite ño erere Ngöbö rüere amne ñäkädre taretare kwe Ngöbö rüere, akwa ye Ngöbökwe diandrekä mento btätre; akwa ñäkädre käme taretare kwe Ngöbö Üai Deme ara jire rüere ne ngwane, Ngöbökwe ñan

diandrekä jire chi mento btä. ³²Erere arato, ti Ni Kä Nebtä Ngobo, rüere nire nire käkwe ñäkädre taretare, akwa ye abko Ngöbökwe diandikä mento btä; akwa nire nire käkwe ñäkädre käme taretare Ngöbö Üai Deme ara jire rüere ne ngwane, Ngöbökwe ñan kukwe ye diandrekä jire chi mento btä, aisete rabadi ngite kärekäre Ngöböye kä ne ngwane amne kärekäre rabadi ngite janknu Ngöböye abko ti tö nibi niei munye, nieba Jesukwe.

Jesukwe kukwe bä mikani kri ngwä kuin amne kri ngwä käme btä
(*Lucas 6.43-45*)

³³Yebti Jesukwe niaratre kukwei bä mikani kri ngwä kwrere, käkwe nieba mda ietre: Kri kuin aibe ngwäta nebe kuin amne kri käme aibe ngwäta nebe käme arato, aisete kri ngwä ño ño yebtä abko kri mden kuin amne mden käme abko tä nüke gare nie. ³⁴Mun abko tbi krübäte kwrere jire, aisete mun moto amne mun töi kämekäme, ye abko munkwe kukwe kuin niedre ño se. Ni moto ño amne ni töi ño, ye kwrere nita blite. ³⁵Ne aisete ni moto kuin ne ngwane, nita blite kuin ni mda mda die mikakrä, akwa ni moto käme ne ngwane nita blite ngwarbe diän diän jirekäbe, ye abko ñan tä ni mda mda die mike, ñobtä ñan angwane niara abko töi käme, yebe tä nüne. ³⁶Akwa ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Kä mrä angwane, Ngöbö jatadi kukwe ükete ni jökrä kräke angwane, ñobtä munkwe kukwe diän diän niebare ngwarbe ye abko mikadi gare jökrä Ngöbö ngwärecri. ³⁷Ne aisete mun kukwei jen munkwe ye ara jire köböire mun ngite ñakare, niedi Ngöbökwe munye o, mun ngite, niedi kwe munye arato. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

Sribi kri ñan tuabare käräbare Jesuye
(*Marcos 8.12; Lucas 11.29-32*)

³⁸Yebtä abko nitre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre käkwe nieba mda Jesuye:

Dirikä, Ngöbökwe ma juani bkänä ya, ñakare ya abko nun tö nibi gai metre, aisete sribi kri ñan tuabare nuene jötrö nun okwäbti tuadre nunye nete, nieba kwetre Jesuye.

³⁹Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Mun nünanka kä ne ngwane abko moto kämekäme amne munta Ngöbö tarere munta niere, akwa käre munta niara tuemetre, abtä tikwe sribi kri ñan tuabare aibe nuendre mun okwäbti, ie mun töta nebe, akwa sribi kri ñan tuabare ye tikwe ñan nuendre jire chi mun okwäbti, munta ribere ye kwrere. Akwa Ngöbö nämane Jonábe, käkwe sribi kri ñan tuabare nuenbare Jonákrä, ye kwrere aibe Ngöbökwe bä mikadi mun kräke. ⁴⁰Jonás käkwe nünabare köbömä dibire rare gwa

kri teri, ye kwrere arato ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ne rabadi köbömä dibire rare dobote nguse. ⁴¹Ngöbökwe kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä angwane, nitre nünanka kira juta Nínivete abko käkwe mun nünanka mtare ye kitadi ngise, ñobtä ñan angwane Jonás nikani Ngöbö kukwei niere nitre Níniveboye angwane, niaratre käkwe Ngöbö kukwei mikani täte amne kukwe kämekäme kitani jökrä temen kwetre Jonás kukwei köböire. Akwa tita nete mtare abko bäri ütiäte kri Jonákrä amne mun ñan tö ti kukwei mikai era jae, aisete rakadikä kore munbtä. ⁴²Erere arato, Ngöbökwe kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä angwane, jreina nünanka mobe mötarikri^h nükani kira basare jrei Salomónye ye käkwe mun kitadi ngise arato, ñobtä ñan angwane Salomón nämane kukwe töbtä töbtä niere, ye jreina mobe jatani kukwe nuen jakrä, akwa tita nete abko bäri ütiäte kri Salomónkrä abko mun ñan tö ti kukwei nuai, aisete rakadikä kore munbtä, nieba Jesukwe.

Üai käme tä niken mento, bti tä nüketa nibtä
(*Lucas 11.24-26*)

⁴³Yebti Jesukwe nieba:

Mdakäre abko, ni iti btä üai käme tädre nüne, abti üai käme ye juandretari mento btä, üai käme rikadre ngwarbe kwäräkwarä kä känene jadükakrä jae kä kaibete, akwa kä ñan kwandre jire chi ie jadükakrä.

⁴⁴Abtä rabadre töbike krörö: Ni nämane ju kwrere tikwe abko te ti nämane nüne, ye kánti ti bike nikenta, üai käme rabadre nütüre. Ye erere bkänä, üai käme ye rikadreta ni ye kánti, rabadreta yete angwane kä sökaninkä merebe gwita temen amne kä ükaninte kuin gwita, akwa kä tökare, ni ñakare nüne gwi, kwrere jire ni ye kwandre üai kämeye. ⁴⁵Angwane jötrö ngwarbe üai käme ye rikadre betekä, käkwe üai bäri kämekäme niarakrä kändandre Krä kükü mda ja mukore, bti rikadre nünenta jökrä ni yebtä. Üai käme ye rabadrera nünenta kore ni yebtä angwane, ni ye rabadre ja tare nike bäri krübäte mda üai käme kisete, ye kwrere rakadikä mun nünanka kä ne ngwane yebtä. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Nire abko Jesu mräkä era metre
(*Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21*)

⁴⁶Jesu nämä blite kore angwane, niara meye btä etbakantre rükaba jiebti abko tö rababa blitai ben, akwa niara meye btä etbakantre rababa ju bäre, ⁴⁷aisete ni iti käkwe nieba Jesuye:

Ma meye amne ma etbakantre tä ju bäre nokote abko tö nibi blitai mabe, nieba kwe ie.

---

h 12.42 *Jreina nünanka mobe mötarikri.* Jreina ne abko nämane gobrane kä kädian nämane Saba kánti. Kukweta tikani btä 1 Reyes 10.1-13 yebtä.

⁴⁸Abtä Jesukwe nieba mda ni yeye:

¿Nire abko ütiäte tikrä ti meye kwrere amne nire abko ütiäte tikrä ti etbakantre kwrere amarebti ye? nieba kwe.

⁴⁹Bti nitre ja töitikaka ben nāma yete, yebtä kise kitaba kwe, kākwe nieba mda:

Nire nire ütiäte ti meye tikwe kwrere amne ti etbakantre kwrere era metre abko erere tā nete ne, ⁵⁰ñobtä ñan angwane ti Rün kā käinbti ye nire nire kāta kukwei mike tāte, ni ye abko ti etba tikwe, ti ngwai tikwe amne ti meye tikwe. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Dobo ketabkä, btä Jesukwe kukwe bä mikani

(*Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8*)

13 ¹Abti Jesu rikaba ju bäre angwane, rikaba Ñö Okwä Kri Galilea, kanti rababa tākānintbe ñö okwä köräbti. ²Ye ngwane abko, ni kwati kākwe ja ükākroba niara kukwei nuakäre. Abtä Jesu rankwaba rute, rababa tākānintbe amne, nitre kākwe ja ükākroba kwati btä ye abko rababa jökrä ñö köräbare jateta temen. ³Angwane Jesukwe kukwe keta kabre bä mikaba dirikäre ietre, kākwe nieba krörö:

Bati ni nikani iti nura metekä. ⁴Nura metaninkä kwe angwane nura ruäre nikani mate ji ngrabare temen, ye abko nukwä jatani, kākwe kwetani jökrä kän. ⁵Nura ruäre abko nikani mate jäkwatabti temen, ye kanti abko dobo ñakare bökän, aisete nura ye nükani mure jötrö, akwa dobo ñakare mente nguse, ⁶bti ñänä jatani ngire, kākwe nura mu ye kukwani jökrä amne ngätri ñakare arato, aisete ngrötaninkä jökrä. ⁷Nura ruäre abko nikani mate kökrä tukwätetukwäte ngätäite, ye abko nükani mure arato, akwa kökrä ye abko rirabare bäri jötrö nura mu yebti ta, kākwe kāmikani. ⁸Akwa nura ruäre abko nikani mate dobo kuinte, ye abko nükani mure amne, rirabare tuärebe amne ngwä namani kabrekabre btä. Datire datire ngwä namani gre ketarike, ruäre abko ngwä namani gre ketamä amne ruäre abko ngwä namani gre bti krä jätä btä. Ne abko nakaninkä kore. ⁹Nire nire kāta ti kukwei nuen, ye abko olo tärä ne ngwane, ti kukwei ne ketate ja olote kwe, kukwe ne rükadre gare kuin munye abkokäre, nieba Jesukwe ni kwati yeye.

Ñobtä Jesukwe kukwe bä mikani

(*Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10*)

¹⁰Angwane nun ja töitikaka Jesube kākwe krötaba ja ken ben, kākwe nieba krörö ie:

Ñobtä mata kukwe bä mike bti mata dirire nitre kwati seye, nunkwe nieba Jesuye.

¹¹Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ngöbö rükadre gobrane ño nibti abko tā tiebe, akwa Ngöböta mike gare munye, akwa nitre se abko ie Ngöböta mike gare ñakare, aisete tita

dirire kore. ¹²Mdakäre abko, nire nire ie Ngöbö Kukwei nüke gare, ye abko ie Ngöbökwé ja kukwei biandi bäri mda amne Ngöbö Kukwei rabadi gare bäri kabre mda ie; akwa nire nire ie Ngöbö Kukwei gare ñakare, ye abko ie Ngöbö Kukwei gare kiakia abko Ngöbökwé diandiká jökrá kán.

¹³Ye mden kisete, tita kukwe bá mike btá tita dirire nitre kwati seye, ñobtá ñan angwane

nitre se ie kä tuen kuin kwrere, akwa tita sribi nuene okwäbti abko tuen ñakare ietre.

Erere arato, ni kukwei ruen kuin ietre kwrere, akwa tita blite abko ñan tä nebe nüke gare ietre.

¹⁴Kukweta nakenká kore nitre sebtá mtare angwane, kukwe niebare ni Ngöbö kukwei nieká Isaíakwe abko tä neme bare abko krörö:

Munkwe ti kukwei nuadi blite bäri, akwa tita dre niere ñan rükadi gare munye.

Erere arato, tita sribi nuene mun okwäbti, ye abko munkwe tuadi bäri, akwa drekäre tita sribi ye nuene abko ñan jatadre munye, ¹⁵ñobtá ñan angwane nitre noko kákwe ja dokwá mikanina ribi ti kukwei kräke, aisete ñan tö namani sribi tikwe tuai.

Erere arato, ñan tö namani ti kukwei nuai, kákwe ja olo gu dikani ti kukwei ngäniene amne, ñan tö namani sribi tikwe tuai, abkokäre ja okwá jue mikani kwetre.

Mdakäre abko, ti kukwei ñan rükadre gare ietre amne tikwe ñan diandretari, abkokäre nuenbare kore kwetre,

Isaías 6.9-10

niebare Isaíakwe. ¹⁶Akwa mun abko btá kä rabadre nuäre, ñobtá ñan angwane mun abko okwá tärá sribi tikwe tuakäre amne mun olo tärá ti kukwei nuakäre, ye abko käi rabadre nuäre munbtá. ¹⁷Ne aisete ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Sribi tikwe tuata ja okwá jenbti munkwe amne ti kukwei nuata ja olo jenbti munkwe, ye abko nitre Ngöbö kukwei nieká kwati nünanka kira amne nitre nünanka metre Ngöbö ngwärekwé kwati abko tö namani tuai amne tö namani kukwei nuai, akwa erere tuani ñakare kwetre amne kukwe nuani ñakare kwetre kira, nieba Jesukwe nunye.

Dobo ketabká tä dre niere abko nere

(Marcos 4.13-20; Lucas 8.9-15)

¹⁸Jesukwe nieba mda:

Mdakäre abko, ni nura metakaka, btá tikwe kukwe bá miri ye abko tä dre niere metre abko kukwe nuen munkwe. ¹⁹Ngöbö kite gobrane ni ngätäite, ye abko nire nire káta kukwe nuen, akwa ñan tä nüke gare ie, ni ye abko nura nikani mate ji ngrabare ye kwrere, ñobtá ñan angwane Ngöbö Kukwei tä nebe nura kwrere btá, akwa diablu tä kite, káta Ngöbö

Kukwei ye denkä jökrä töite, mden nini tikwe ye. ²⁰ Amne ni ruäre abko käta Ngöbö Kukwei nuen, ye btäräbe käta nebe nuäre btä kare ngäbti, ni ye abko nura nikani mate jäkwatabti ye kwrere, ²¹ ñobtä ñan angwane nura nikani mate jäkwatabti abko ngätri ñan nämane bökän, ye kwrere jire ni ruäre tä Ngöbö Kukwei kaen ngäbti, bti bä jötrö tä näin Ngöböbe, akwa tädre niken ja tare nike tödekabtä Ngöböbti, ye btäräbe tä Ngöbö Kukwei kiteta temen, bti tä nikenta ja jiebtä. ²² Amne ni ruäre abko tä Ngöbö Kukwei nuen, akwa tä nakwen bäri jändrän kä nebtä jiebtä, erere tä ja töi mike bäri sribi kä nebtä jiebtä amne tä ngwian tarere bäri, ye abko käta ngökö. Ne aisete ni ye abko nura nikani mate kökrä tukwätetukwäte ngätäite amne ngatani, ye tä nakenkä ni yebtä, aisete nura ngatani ngwä namani ñakare, ye kwrere jire ni ye tä sribi nuene ñakare Ngöbökrä. ²³ Akwa ni ruäre tä Ngöbö Kukwei nuen amne tä nüke gare ie, käta niken sribi kuinkuin nuene bätäkä ngwarbe Ngöbökrä, ye abko nura nikani mate dobo kuinte abko rirabare kuin amne ngwä kuinkuin namani gre ketarike, ruäre gre ketamä, ruäre abko gre bti krä jätä, kwrere jire ni ye tä sribi nuene Ngöbökrä abko kukwe kore bä miri tikwe ye, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe kukwe bä mikani trigo amne nura kämenbtä

²⁴ Yebti ni jen Ngöbökwere rabadre nüne ni kämekäme ngätäite abti kä mrä angwane Ngöbökwere mikadi nüne jenena jabe, ye bä mikakäre Jesukwe nieba krörö ni kwati yeye:

Ngöböta kite gobrane nibti ye rüere abko kukweta niken nakenkä, ne kwrere ti bike niere munye: Bati ni iti käkwe trigo nurai kuin metaninkä tirete jakrä, ²⁵ akwa ni jökrä nikani kibien angwane, kä bkänkä ye rüe jatani tiebe käkwe nura käme nökan trigo nurai kuin ye ngätäite, bti nikaninta. ²⁶ Yebti trigo rirabare, namani ngwäre angwane, nura käme ye ngwä namani arato abko sribikätre käkwe gani. ²⁷ Angwane sribikätre ye nikani kä bkänkä kanti, käkwe niebare ie: Nun dänkien, makwe trigo nurai kuin metaninkä tirete jakrä, ¿se ño kanti abko nura käme se namanina tirete mae arato se? niebare kwetre. ²⁸ Abtä kä bkänkä käkwe niebare ietre: Ti rüe nükaniti ita nura käme metekä tiebe tirete tie kwrere ye, niebare kwe. Angwane sribikätre ye käkwe niebare mda ie: ¿Nun rikadre nura kämekäme se erere jäkekä jökrä, ie ma tö nibi ya? niebare kwetre. ²⁹ Akwa kä bkänkä käkwe niebare mda ietre: Ñakare. Mun ñan rika jäkekä, ñobtä ñan angwane mun rikadre nura mu kämekäme ye jäkekä mtare angwane, trigo mu kuin ye räkädrekä ben gwaire siba. ³⁰ Ne aisete tuadremetre niren ketetibe abko trigo öta näire angwane, tikwe trigo ötaka juandi ye abko käkwe nura kämekäme ye erere ükadikrö käne jenena mento, bti mäkädite jökrä kwetre, käkwe kukwadi ñukwäte amne trigo ngwä kuinkuin ye erere abko ötadi kwetre, bti ju nura ngwä

ükakrä tikwe, ye kánti kitadi gwi kwetre tikrä, niebare kä bkänkäkwe abko nakaninkä kore se, nieba Jesukwe.

Jesukwe kukwe bä mikani mostasa nuraibtä amne lebadurabtä
(*Marcos 4.30-34; Lucas 13.18-21*)

³¹Yebti Jesukwe kukwe mdara jire bä mikaba, käkwe nieba:

Ngöböta kite gobrane nibti ye abko mostasa nurai chi kwrere. Ni iti käkwe mostasa nurai nökanı tirete jakrä. ³²Nura jökrä munkwe, ngätäite mostasa nurai ye abko bäri kiakia, akwa nökadre tirete angwane, rabadre bäri kri nura jökrä bti ta angwane, nukwä jatadre nüne mostasa krie ye küde ngrabare, ye kwrere jire käne Ngöböta kite gobrane ni braibe bti, akwa mrä angwane Ngöbö rabadi gobrane ni kwatibti abko bä mikata nura chi yebtä, nieba Jesukwe.

³³Erere arato, Jesukwe kukwe mdara jire bä mikaba, Ngöböta gobrane ni braibe bti käne, akwa mrä rabadi gobrane ni kwatibti ye bä mikakäre, käkwe nieba krörö:

Ngöböta kite gobrane nibti, ye abko rabadi niren lebadurata niren ye kwrere abko krörö: Meri iti käkwe lebadura kitani chi arina kabre te, bti mritani kwe abti lebadura nikani arina kabre ye ñäre jökrä, nieba Jesukwe.

³⁴Jesukwe kukwe bä mikaba jökrä kore, btä blitaba kwe ni kwatibe amne niara nämane dirire angwane, käre kukwe bä mikaba kwe, aibe bti diriba kwe. ³⁵Jesukwe diriba kore, yebtä abko ni Ngöbö kukwei niekä kira käkwe kukwe niebare abko erere rababa bare abko krörö:

Tikwe kukwe bä mikadi, bti tikwe blitadi amne, Ngöbökwä kä
dätebare kena, abti kä nüke mtare kukwe ruäre nämane kaibe
tiebe Ngöbökwä abko tikwe niedi,

Salmos 78.2

abko ni Ngöbö kukwei niekä käkwe niebare kore Jesubtä, ye erere rababa bare.

Kukwe nura kuin amne nura käme ye tä
dre niere abko Jesukwe niebare

³⁶Yebti Jesukwe nitre kwati ye mikateba yete, bti rikabata nebeta gwi. Angwane nun ja töitıkaka ben käkwe krötaba ken, käkwe nieba ie:

Nura mu kämekäme namani tirete makwe nini, ye abko tä dre niere metre abko makwe niedreta nunye abko nun tö nibi ribei mae, nunkwe nieba Jesuye.

³⁷Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

Ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ne abko nura kuin metakaka ³⁸amne kä temen ne abko tire kwrere. Nire nire bti Ngöböta gobrane ye abko trigo nurai mu kwrere amne nire nire tä nekete diablukri ye abko nura

kämekäme mu ye kwrere. ³⁹Amne ti rüe nura kämekäme metakaka ye abko diablu ara jire amne, kä nura öta näire ye abko kä mrä kä ne näin ta abko bä mikata amne nitre nura ngwä ötaka ötaka abko angeletre Ngöbökwé. ⁴⁰Amne nura kämekäme ötata, bti kitata ñukwäte kukwadre, ye kwrere rakadikä kä mrä angwane, ⁴¹aïsete kä mrä angwane ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne käkwe angeletre tikwe juandi angwane, nitre bti Ngöböta gobrane, ye ngätäite nire nire köböite ni mda mda tä ja mike ngite Ngöbö rüere amne nire nire kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö rüere abko angeletre ye käkwe ükadikrö jökrä, ⁴²bti ñukwä jutra ngire krübäte te nitre ye kitadi jökrä kwetre. Ye kánti abko ni jökrä rabadi ja müaire krikri be amne tu ngöbe rabadi cherere jabtä ja tare nika kïsete. ⁴³Angwane nitre nünanka metre Ngöbö ngwärekrï abko btäre kä rabadi nuäre amne ñänä träta nebe dirare, ye kwrere jire kä rabadi btäre kä nuärete Rün Ngöbö kwe kánti. Nire nire kätä ti kukwei nuen käkwe kukwe ne ketate ja olote. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe kukwe bä mikani ngwian kabrebtä amne perlabtä

⁴⁴Yebti Jesukwe nieba krörö mda:

Kä gobrankrä Ngöbökwé abko ngwian kabre tädre rükaninte dobote nguse ye kwrere abko krörö: Ni iti nämane sribire ye kánti ngwian kabre ütiäte kri ye kwani ie angwane, niara käkwe ngwian ye ükaninta känime kä ye kánti. Abti nikani, käkwe jändrän kwe erere rürümoinbare jökrä, bti nikani käkwe kä ye kökani jakrä, niara rabadre ngwian kabre ye bkäne abkokäre. ⁴⁵Mdakäre abko, ni bti Ngöböta gobrane, ngätäite kukweta nakenkä krörö arato: Ni iti jändrän ütiäte ütiäte rürümoinkä rikai perla kuin¹ känene kökadre jae. ⁴⁶Erere bkänä, perla kuin ütiäte kri kwani ie angwane, nikani käkwe jändrän kwe erere rürümoinbare jökrä, bti nikani käkwe perla ye kökani jakrä.

Jesukwe kukwe bä mikani kradebtä

⁴⁷Erere arato, krade kitata ñöte angwane gwa bätäkä ngwarbe tä niken te, ye kwrere ti bike Ngöbö gobrain bä mike abko krörö: ⁴⁸Nitre gwa gaka tä krade kite ñöte gwaye. Yebti gwa tärä niken kabre kradete angwane, tädre jäke jate ñö köräbti. Tärä nebe ngwena ñö köräbti angwane, tätre niken ükekrö. Gwa kuinkuin erere tätre ükekrö kutiate jakrä amne gwa kämekäme abko erere tätre kitekä. ⁴⁹Ye kwrere kukwe rakadikä kä mrä angwane. Angeletre jatadi, käkwe nitre moto kämekäme Ngöbö rüere diandikä jenena nitre nünanka metre Ngöbö ngwärekrï ye bäre mento, ⁵⁰bti nitre moto kämekäme Ngöbö rüere ye angeletre käkwe kitadi ñukwä jutrate. Ye kánti niaratre rabadi ja müaire krikri be amne

---

i 13.45 *perla*. Jändrän kädianta perla ye abko jä kwrere amne bäri ütiäte kri.

tu ngö rabadi cherere jabtä ñukwä jutrate ja tare nika kisete. ⁵¹Yebti Jesukwe nieba mda:

¿Tikwe kukwe nini, ye nü gare jökrä munye ya? nieba kwe nunye. Jänri, nunkwe nieba käre.

⁵²Angwane Jesukwe nieba krörö mda nunye:

Ngöböta gobrane ño nibti, yebtä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre mden mden tätre ja töitike, ye ngwane ni ju bkänkä ye kwrere jire tätre nebe, ñobtä ñan angwane jändrän ño ño tä ükani kwetre gwi, ye ngätäite jändrän mden abko mräre amne mden abko kira diankata kwetre abko tä mike gare ietre, ye kwrere nitre dirikä käta kukwe mräre amne kukwe nakaninkä kira dirire, nieba Jesukwe nunye.

Jesu mikani ütiäte ñakare ja käite Nazarete

(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

⁵³Jesukwe kukwe bä mikaba jökrä kore, bti blitaba ünän jökrä kwe, bti kä mikakaba kwe kä ye kanti amne rikabata ja käite. ⁵⁴Rikaba nebeta ja käite Nazaret angwane, rikaba dirire sinagoga angwane, ni jökrä ñan töi rababa nebe krütare niara kukwei nuare, kä rababa niere jae kwärikwäri:

¿Ni noko käkwe ja töitikani mdente amarebti kukwe gare krübäte dikaro ie se? ¿Erere arato, sribi kri ñan tuabare se abko tä nuene ño amarebti tärä nebe bare ie se? ⁵⁵José sribikä kri kukwänbtä abko ngobo kwrere nibi tuen nunye. Erere arato, niara meye abko María amne etbakantre abko Santiago, José, Simón amne Judas ñan ñan. ⁵⁶Mdakäre abko, ¿niara se ngwai tätre nüne jökrä ni ngätäite nete ruen tie ya amarebti mtare di kri dikaro se abko kwani mdenkri ie se? nitre nünanka Jesu käite ye rababa niere Jesubtä.

⁵⁷Amne Jesu kukwei namani tare btäre. Abtä Jesukwe nieba krörö ietre:

Ni Ngöbö kukwei niekä mikata ütiäte kä mda mdabti, akwa ja käite btä mräkä juete abko mikata ütiäte ñakare nieta. Ye kwrere, mun ñan tä ti mike ütiäte jae. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

⁵⁸Angwane nitre nünanka kä ye kanti ñan rababa tödeke Jesubti. Abtä sribi kri ñan tuabare abko Jesukwe nuenba ñakare kabre kä ye kanti.

Juan Bautista müre ketani

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

14 ¹Kä ye ngwane abko, Herodes Antipas nämane gobrane kä Galileate angwane, Jesu namani sribi kri ñan tuabare nuene abko gani kwe. ²Angwane nitre sribikä Herodekrä, ie Herodekwe niebare krörö Jesubtä:

Juan Bautista tikwe kämikamna, ye ara jire Ngöbökwé mikaninta nire, aisete di tärä sribi kri ñan tuabare nuenkrä ye, niebare kwe sribikäye.

³⁻⁴ Herodes kákwe niebare kore, ñobtä ñan angwane niara etba Felipe nän muko kädian nämane Herodías abko diani kwe kán. Yebtä abko Juan Bautista kákwe niebare Herodeye: Ma etba nän muko se makwe ñan mikadre jire ja ken kán, Juan nämane niere. Ye dokwäre abko Juan Bautista kamna ngite Herodekwe, bti kitamna ngite kä teri kwe, ye nukaninta töre ie, kákwe ñäkábare kore. ⁵ Herodes tö namani Juan müre ketai ñäkä dokwäre jae Herodíabtä, akwa ni kwati nämane Juan mike ütiäte jae ni Ngöbö kukwei niekä kwrere, aisete nitre ye abko jürä namani Herodebtä. Abtä Juan müre ketani ñakare kwe.

⁶ Akwa bati Herodes därebare ye köböi erere nukaninta angwane, Herodekwe bieta nuenbare jae kä ngwiankäre nuäre jabtä. Ye erere ni jökrä nükani angwane, Herodías ngänkän bati nikani tärä mike kwäräkwarä se kwrere nitre nübaibare Herodekwe ye okwäbti. Herodías ngänkän namani tärä mike nuäre kwäräkwarä, ye abko käi namani nuäre krübäte Herodebtä, ⁷kákwe ja kukwei biani krörö ie:

Ma tö dreye erere makwe kärä tie angwane, tikwe biandi mae, niebare kwe ie.

⁸ Angwane Herodías ye abko kákwe ngänkän ye töi diani, aisete niebare krörö kwe Herodeye:

Makwe Juan Bautista dokwä mika blatote. Makwe bian tie nete, ie ti tö nibi, niebare kwe Herodeye.

⁹ Yebtä abko, Herodes moto namani ulire mda, akwa nitre nübaibare kwe ye okwäbti ja kukwei biani kwe, aisete ñan tö namani ja kukwei kitaita temen, kákwe Juan dokwä biamna blatote Herodías ngänkánye. ¹⁰ Ye erere bkänä, Juan Bautista nämane ngite kä teri abko Herodekwe dokwä tikakamna, erere dokwä tikaninkä, ¹¹ bti Juan dokwä ye mikani blatote, jänikani, biani Herodías ngänkän bati yeye angwane, niara kákwe bianinbe meye Herodíaye mda.

¹² Yebti Juan nämane ngite, ye kánti nitre nänkä ben nikani nebe angwane, Juan ngwäkä jänikani kwetre, bti doboi mikani kwetre. Abti Juan müre ketanina abko nikani niere Jesuye mda.

Jesukwe ni mili krärike bukani

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-15)

¹³ Juan Bautista ara nukaninta nire abko Herodes namani nütüre Jesubtä, ye gaba Jesukwe angwane, kä mikakaba kwe kä ye kánti mda amne rankwaba rute, bti rikaba kä kaibete Nö Okwä Kri Galilea kwärä nakri. Angwane nun aibe rikaba Jesube, akwa Jesu rikaba ye nitre nünanka ja ken juta ngrabare yere kákwe gaba angwane, rikaba jökrä kä nötabti ta nebe Jesu ngäbti. ¹⁴ Yebti Jesu rikaba nebe ñö köräbti angwane nämä rute, rankwaba timon, ye btäräbe nitre rababara kwati yete ngibiare ngäbti, btä okwä rababa. Angwane rababa tuen bobre Jesuye

amne nitre bren bren ngwian nämane kwetre, ye Jesukwe mikabata quinta jökrä kräke. ¹⁵Yebti kä jataba dere angwane, nun ja töitikaka Jesube käkwe krötaba ja ken ben, käkwe nieba ie:

Kä kitera dere amne nita kä kaibete nete. Ne kanti mrö ñakare, aisete nitre noko rikadre mrö kökö jae jutate, abkokäre juenta jirekäbe, nunkwe nieba.

¹⁶Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ñöbtä niaratre rikadreta, ie mun tö nibi. Niaratre buke munkwe, nieba kwe nunye.

¹⁷Abtä nunkwe nieba mda ie:

Ban kunrikebe amne gwa krobu aibe tä nikwe, ¿se abko ni kwati se bukadre ño te? nunkwe nieba Jesuye.

¹⁸Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

Ban kunrike amne gwa krobu ye ngwen tie nete, nieba kwe.

Ye erere nunkwe bianba ie. ¹⁹Angwane nitre nämä kwati yete, ye Jesukwe juanba täke jökrä temen temen mikäbti, bti ban kunrike btä gwa krobu, ye Jesukwe dianba kisete, käkwe nikraba kä käinbti amne kuin nieba btä kwe Ngöböye, bti ötakaba oto kiakia kwe, bti bianba kwe nun ja töitikaka benye angwane, nunkwe dräiba jökrä nitre kwati yebti. ²⁰Nitre kwati ye käkwe mröba trinetrine jökrä, bti ni jökrä käkwe mröba ünän angwane, ban btä gwa oto rabateba abko nun ja töitikaka Jesube käkwe ükkröba kutia kwä jätäbti kubu jire. ²¹Nitre kwati käkwe mröba yete abko ni brare brare aibe nämä mili krärike jire käkwe mröba amne, nitre merire merire btä ngäbäkre bati kiakia käkwe mröba arato, akwa ye tanba ñakare abko rakakaba kore se.

Jesukwe dikakabare ñöbti

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

²²Yebti nun ja töitikaka Jesube abko rikadre niara käne nebe Ñö Okwä Kri Galilea ye kwärä nakri, ie Jesu tö namani, aisete nun juanba rute kwe, akwa niara abko rababa nitre kwati ye juenta. ²³Abti nitre kwati ye nikaninante jökrä angwane, Jesu nikani kaibe nebe ngitiobti blitakäre Ngöböbe. Yebti kä namanina iko angwane, Jesu nämane kaibe ngitiobti blite Ngöböbe. ²⁴Angwane ru te nun nämä näin ye abko rikabara mente ñöbti amne kä jate abko rababa mobe köre. Angwane ñö jataba romon, rababa ru kitekä nekwäre sekwäre, ñöbtä ñan angwane müre rababa mate nun ngäbti, ye abko rababa ñö kitekä kore, kä rababa ru ngrükete nunbe.

²⁵Yebti kä jatabara ngwen ja ken dekä angwane, batibe Jesu rikaba dikekä ñöbti nun ngäbti. ²⁶Jesu jataba dikekä ñöbti, yebtä nun ja töitikaka ben okwä rababa angwane, nun rekwetakaba krübäte amne nun rababa ngrente krikri be amne kä jürä rababa krübäte nunbtä käkwe nieba:

¡Ni bákái kite ni ngäbti ye! nun rababa niere.

²⁷Akwa Jesu abko kákwe nieba nunye:

Mun ñan rekwetaka ngwarbe. Tita nän, aisete munkwe ñan ti jürä ngwian, nieba kwe nunye.

²⁸Angwane Pedro kákwe nieba mda Jesuye:

Ti Dänkien, ma ara tä dikekä ñöbti bkänä ne ngwane, ti rikadre dikekä siba ñöbti nebe ma kánti abko niere tie, nieba kwe ie.

²⁹Jakwe, nieba Jesukwe ie.

Ye erere bkänä, Pedro nämä rute, rankwaba timon ñöte, rikaba dikekä ñöbti Jesu kukwäre. ³⁰Akwa müre rababa mate dite Pedrobtä rababa tuen Pedroye, abtä rekwetakaba mda. Ye btäräbe jataba niken neen ñöte nguse, abtä ngrateba kri krörö kwe Jesuye:

¡Ti dentari ti Dänkien! nieba kwe Jesuye.

³¹Ye btäräbe Jesukwe kaba küdebti, kákwe nieba mda ie:

¡Ye ñöbtä mata tödeke chi dikaro tibti ye! Ti di tärä täte ma mikakrä dikekä ñöbti abko makwe ñan miri era jae ye, nieba Jesukwe Pedroye.

³²Yehti Jesu rankwaba rute Pedrobe angwane, müre rabababe kwekbe jökrä.

³³Angwane nun nämä rute ye erere rababa jökrä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärecri, kákwe nieba ie:

¡Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä! nunkwe nieba Jesuye.

Jesu btä nitre ja töitikaka ben nükani juta Genesarete

(*Marcos 6.53-56*)

³⁴Yehti nun rikaba nebe Ñö Okwä Kri Galilea ye kwärä nakri kä Genesarete. ³⁵Angwane nitre nünanka yete, ie Jesu rükaba gare, aisete jötrö ngwarbe Jesu nükani abko mikaba gare kwetre jabtä kä ngrabare temen kä ye kánti. Angwane ni kwati rükaba mräkä bren bren ngwena Jesu kánti, Jesukwe mikadre quinta abkokäre. ³⁶Angwane nitre bren bren ye abko Jesukwe tuadremetre dän körä aibe nuenbtä jabtä amne rabadreta quinta abko mräkä rababa ribere ie. Ye erere bkänä, nitre bren bren rababa dän körä aibe nuenbtä Jesubtä angwane, rababa nebeta quinta batibe jökrä abko rakakaba kore.

Dre dre tä ni mike ngite Ngöbö ngwärecri niebare Jesukwe

(*Marcos 7.1-23*)

15 ¹Abti bati nitre bariseo btä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre nämane Jerusalén abko rükaba Jesu kánti, kákwe kukwe ngwiantariba krörö ie:

¿Nun mräkä kirakira kákwe kukwe ükaninte nuendre, ²se ñöbtä abko nitre ja töitikaka mabe käta kite temen se? ¡Ni rabadre dbe Ngöbö ngwärecri, abkokäre ni ngämi mröre, känenkri köbötikadre abti mrödre

abko tä ükaninte kore amarebti nitre ja töitikaka mabe abko ñan tä köbötike jire chi mrökrä se! nieba kwetre Jesuye.

³Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwati munye arato abko krörö: ¿Ñobtä kukwe biani Ngöbökwe nuendre nie abko munta kite jökrä temen, bti kukwe ükaninte au jakrä munkwe abko mikata bäri ütiäte jae munkwe? Ye niere tie. ⁴Tita ngwentari, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe niebare krörö:

Mun rün btä mun meye mika ütiäte jae munkwe

Exodo 20.12; Deuteronomio 5.16

amne,

nire nire käkwe ñäkädre tare rün amne meye rüere, ni ye abko kämikadre,

Exodo 21.17; Levítico 20.9

niebare Ngöbökwe. ⁵Akwa mun abko tä niere krörö: Ni iti käkwe niedre rünye amne meye: Jändrän tikwetikwe se erere tikwe biani jökrä Ngöböye, aisete ti ñan raba mun die mike jire chi bti, niedre kwe, ye abko dbe, munta niere. ⁶Ne aisete nire nire käkwe nuendre kore, ni ye abko ñan rabadre rün amne meye die mike jire chi mda abko dbe Ngöbökrä munta niere, ye ngwane Ngöbökwe kukwe biani nuendre abko munta kite temen, kukwe ükaninte munkwe mikakäre ütiäte jae. ⁷Mun ngwarbe ja bä mike kuin nete! Munta ja bä mike kuin, ye mdenbtä abko ni Ngöbö kukwei niekä Isafas käkwe niebare krörö:

⁸Juta ne käta ti mike ütiäte ja kada aibehti, aisete tä ti tarere ñakare era metre.

⁹Tätre ti käikitekä ngwarbe amne, kukwe ükaninte au jakrä kwetre, aibe tätre dirire ti Kukwei täte,

Isafas 29.13

niebare kore Isafakwe munbtä, nieba Jesukwe ietre.

¹⁰Yehti Jesukwe ni jökrä käräba, käkwe nieba krörö ietre:

Ti bike kukwe niere, ne kukwei nuen munkwe angwane, munkwe mika nüke gare jae abko krörö: ¹¹Mrö jökrä kwetata nikwe, ye abko ñan tä ni mike ngite Ngöbö ngwärekre, akwa kukwe jökrä käme nita niere ja kadabti ye abra tä ni mike ngite Ngöbö ngwärekre, nieba Jesukwe ni kwatiye.

¹²Yehtë abko nun ja töitikaka Jesube käkwe krötäba ja ken ben, käkwe nieba ie:

¿Makwe blitaniri ye abko nitre bariseo käkwe kukwe nuri abtä moto nibi romon jökrä, ye makwe gari ya? nunkwe nieba Jesuye.

¹³Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Nitre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre ye abko ti bike bä mike kri mu kwrere amne, kri mden mden abko ti Rün kä käinbti käkwe nökan i ñakare, ye abko jäkädikä ngätri ngöi jökrä, bti

kitadikä mento, ye kwrere rakadikä niaratrebtä. ¹⁴Erere arato, ni ie kä tuen ñakare, kwrere jire nitre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre tätre dikekä, ñobtä ñan angwane Ngöbö gare ñakare ietre amarebti tö Ngöbö kukwei dirire ni mda mdaye. Ne aisete tuemetre dikekä kore, ñobtä ñan angwane ni nibu ie kä tuen ñakare rikadre ja jie ngwena kwärikwäri, ye ngwane niaratre nibu betadrekä gwaire kä mkäte nguse, nieba Jesukwe.

¹⁵Angwane Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Makwe kukwe bä miri mröbtä, ye abko makwe dre nini abko niereta nunye, nieba kwe ie.

¹⁶Abtä Jesukwe nieba mda ie:

¿Munta näin raire tibe, akwa tita dre niere abko ñan tä nüke gare jire chi munye arato ya? ¹⁷Tikwe kukwe nini abko krörö: ¿Nita mrö kwete, ye abko tä niken jökrä ni bülete, akwa nita nainkrö angwane, mrö ye kitakata jökrä ta, ye abko gare ñakare munye ya? ¹⁸Nita mröre abti nita kitekäta, akwa kukwe kämekäme nita niere ja kadabti, ye abko tä ni töite amne ni motote abko erere nita niere, aisete kukwe kämekäme nieta nikwe ye abra tä ni mike ngite Ngöbö ngwärekre, ¹⁹ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme abko tä ni töite amne ni motote abko erere nita niere amne nita nuene. Abtä nita ja mike ngite Ngöbö ngwärekre abko krörö: nita ni mda mda kämike, ni gure käta ja mike gure bati bati tiebe ni mda mdabe. Erere arato, ni merire brare ja mike ngite bätäkä ngwarbe jabe kwärikwäri amne ni jändrän goire ni mda mdakän amne ni blite ngwarbe ni mda mda rüere, erere arato ni ñäke ni mda mdabtä. ²⁰Munta kukwe nuene kore angwane, munta ja mike ngite Ngöbö ngwärekre, akwa munkwe köbötikadre mrökrä abko ükaninte kira ye erere munkwe ñan mikadre täte, yebtä mun ñan rabadre ngite jire chi Ngöbö ngwärekre. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Meri ñakare israelitare käkwe tödekani Jesubti

(Marcos 7.24-30)

²¹Yehti Jesu näma yete, ye kanti kä mikakaba kwe, bti rikaba juta Tiro amne juta Sidón kukwäre. ²²Rababa yete angwane, meri iti Canaanbo, ñakare israelitare nünanka kä ye kanti käkwe krötaba Jesu ken, kä rababa ngrente krikri be krörö:

Ti Dänkien, ma jrei David tukwe mräkä. Ti ngwen ruentari tare jae, ñobtä ñan angwane ti ngänkän tikwe btä üai käme tä nüne, käta mike ja tare nike krübäte tikän. Yehtä ti die mike, rababa niere.

²³Akwa Jesukwe ñäkäba ñakare jire chi meri ye käre. Abtä nun ja töitikaka ben käkwe krötaba Jesu ken, käkwe ribeba krörö ie:

Meri se nibi ngrente krübäte dikaro ni jiehti, aisete ngänkän kwe miketa quinta makwe, bti juenta jirekäbe, nunkwe nieba Jesuye.

²⁴Angwane Jesukwe nieba meri yeye:

Juta israelita tä nianinte obeja kwrere, ye aibe kräke Ngöbökwe ti juani die mike, nieba kwe ie.

²⁵Akwa meri ye abko rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekri, käkwe nieba mda ie:

Ti Dänkien, ti die mike, rababa niere.

²⁶Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Mun ñakare israelitare abko käme nukro kwrere nieta nitre israelitakwe munbtä, aisete tikwe ma die mikadre angwane, bäsi ban dianka ngäbäkre nikwe kän, bti kita nukroye, ye kwrere tikwe nuendre, nieba kwe meri yeye.

²⁷Angwane meri ye käkwe nieba mda Jesuye:

Jän, ti abra nukro kwrere bkänä nitre israelita okwäte ti Dänkien. Akwa nukro bkänkä tä niken mröre mesabtä angwane, mrö büre tä betekä timontimon abko tätre kwete, ye kwrere tita nete mtare amne makwe ti die mika chi abko ie ti tö nibi, nieba kwe Jesuye.

²⁸Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ti mräkä, mata tödeke kri era metre tibti, nibi tuen tie, aisete tikwe ma die mikadre, ie ma tö nibi, ye erere bikera nebe bare makrä, nieba Jesukwe ie.

Ye btäräbe meri ye ngänkän rababata quinta batibe abko rakakaba kore.

Ni mili kräbkä bukani Jesukwe

(Marcos 8.1-10)

²⁹Yehti Jesukwe kä mikakaba kä ye kanti angwane, rikaba nebe Ñö Okwä Kri Galilea ye köräbti. Abti rikaba mda ngitiohti, kanti rababa täkänintbe. ³⁰Jesu rababa täkänintbe, ye kanti ni kwati käkwe ja ükkröba btä. Nitre käkwe ja ükkröba kwati Jesubtä ye rikaba mräkä bren bren krörörörö ngwena Jesuye: ni ngüre bren abko kisete näin nakwente, ni okwä kä drünente abtä kä tuen ñakare ie amne ni küde ngrötani aisete küde ruen ñakare ie. Erere arato, ni kukwei ñakare amne ni bren bätäkä ngwarbe bren mda mda kisete abko jrababa kwetre, käkwe mikaba Jesu ngotobtä temen angwane, Jesukwe mikabata quinta jökrä. ³¹Ne aisete ni kukwei ñakare abko rababa blite amne ni küde ngrötani abko rababa nebata quinta amne ni nakwente abko rababa dikekäta kuin amne ni okwä kä drünente abko ie kä rababa tuen. Yehti nitre kwati ye ñan töi rababa krütare mda kukwe ye tuare amne rababa Ngöbö nitre israelitakwe ye käikitekä jökrä.

³²Yehti Jesukwe nun ja töitikaka ben käräba, bti nieba kwe nunye:

Nitre tä kwati nete se nibi tuen bobre tie, ñobtä ñan angwane kä nena köbömä jire tätre tibe nete amne mrö ñakare kwetadre ietre. Abtä ti ñan

tö nibi juenta mröi ja gwiriete. Nane di krütadre amne kä rötadrede bti ji ngrabare, abtä ti ñan tö nibi juenta mröi, nieba kwe nunye.

³³Abtä nun ja töitikaka Jesube käkwe nieba mda ie:

Nete kä kaibete amne ni mda nüne ñakare känime nete, ¿se abko mrö kwandre mdente nie ni kwati se bukakrä jökrä? nunkwe nieba Jesuye.

³⁴Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

¿Banta kunbe munkwe? nieba kwe nunye.

Angwane nunkwe nieba mda ie:

Banta kun kükü be nunkwe amne gwa kiakia tä ruäre nunkwe, nunkwe nieba ie.

³⁵Angwane Jesukwe ni jökrä mikaba täke temen, ³⁶käkwe ban kun kükü ye dianba kisete amne gwa kiakia ye dianba kisete kwe arato, käkwe kuin nieba btä Ngöböye, bti ban amne gwa ötakaba oto kiakia, käkwe bianba nun ja töitikaka ben yeye angwane, nunkwe dräiba nitre kwati yehti. ³⁷Angwane nitre kwati ye käkwe mröba trinetrine jökrä, bti ban amne gwa oto rabateba ye abko nun ja töitikaka Jesube käkwe ükkröbata kutia kwä kükü jire. ³⁸Nitre kwati käkwe mröba ye abko ni brare aibe mili kräbkä käkwe mröba amne, nitre merire amne ngäbäkre kiakia näma yete käkwe mröba arato, akwa tanba ñakare.

³⁹Yehti Jesukwe nitre kwati ye juanbata jökrä ja gwiriete, bti Jesu rankwaba rute nun ja töitikaka benbe, bti nun rikaba nebe kākä Magdala ye kanti.

Sribi kri ñan tuabare käräbare Jesuye

(*Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56*)

16 ¹Jesu rababa Magdala yete angwane, nitre bariseo amne nitre saduseo rababa Jesu kanti ja tuakäre ben, akwa Jesukwe ja dokwä mikadre kö okwäte, abkokäre rikaba kanti. Jesu abko juani era metre Ngöbökwä ye, ñakare ye abko Jesukwe bä mikadre, käkwe sribi kri ñan tuabare nuendre niaratre okwähti abko rikaba niere Jesuye. ²Akwa Jesukwe nieba krörö ietre:

Käta kite dere angwane, munta niere krörö: Kä jübateniri tain kainta, aisete kä rabadi kuin moren jetbe, munta niere. ³Erere arato, dekä angwane munta niere krörö: Mtare kä bä nibi tain kainta amne kä nibi mütare, aisete kä rabadi käme nüre, munta niere. Kä bäta nebe ño kainta abtä kä rabadi ño köbö kwatirekwatire tä nüke gare kuin munye, ¿se ñobtä abko Ngöböta sribi ño ño nuene ti köböire mtare kä ne ngwane abko ñan tä nüke gare munye se? ⁴Mun nünanka kä ne ngwane abko moto kämekäme amne munta Ngöbö tarere munta niere, akwa käre munta niara tuemetre, abtä tikwe sribi kri ñan tuabare aibe nuendre mun okwähti, ie mun töta nebe. Akwa sribi kri ñan tuabare ye tikwe ñan nuendre jire chi mun okwähti, munta ribere ye kwrere. Akwa Ngöbö

námáne Jonábe, kákwe sribi kri ñan tuabare nuenbare kráke, ye kwrere aibe Ngöbökwe bá mikadi mun kráke. Abko kore se, nieba Jesu ietre.

Bti Jesukwe kä mikakaba btätre yete amne rikaba kä mdabti.

Dirikátre blo, yebtá Jesukwe nitre ja tóitíkaka ben mikani mokre
(*Marcos 8.14-21*)

⁵Yebti nun ja tóitíkaka Jesube rababa Ñö Okwá Kri Galilea kwärá nakri angwane, nun rikadre ban ngwena abko käi rikwitakaba nunbti. ⁶Ye btärábe Jesukwe nieba krörö nunye:

Olo ketete ti kukweiyé munkwe. Lebadura nitre bariseokwe amne nitre saduseokwe, ye ngániene munkwe ja ngibia kuin, nieba kwe nunye.

⁷Angwane nun ja tóitíkaka Jesube kä rababa blite krörö:

¡Nun ñan ki ban ngwena abtä Jesuta blite kore! nun rababa niere jae kwárikwári.

⁸Nun rababa blite kore, ye gaba Jesukwe. Abtä nieba kwe mda nunye:

¿Ye ñobtä munta tödeke ñakare dikaro tibti, kä nibi ban ñakare niere dikaro kore ye? ⁹Ban kunrike be te tikwe ni brare brare aibe mili krárike jire bukaba angwane, ban oto rabateba abko úkkröbata kutia kobe, ye munkwe tuaba ja okwá jenbti. ¿Akwa ti di tärá mun bukakrá ñan nukani gare munye amne töre ñakare munye arato ya ño ye? ¹⁰¿Erere arato, ban kun kükü be te tikwe ni brare brare aibe buri mili krábká jire amne ban oto nebeta abko úrükrö kutia kobe, ye nebe töre ñakare munye arato ya ño ye? ¹¹¿Ban ñakare nieta munkwe, ñan yebtá tita blite abko ñan nü gare munye ya? Lebadura nitre bariseokwe btá nitre saduseokwe abko ngániene munkwe ja ngibiadre kuin tikwe nini munye, akwa ñan tita blite lebadura bante yebtá, nieba Jesukwe nunye.

¹²Angwane batibe ñan Jesu náma blite lebadura bante btá, akwa kukwe diri náma nitre bariseokwe amne nitre saduseokwe, ye abko Jesu náma bá mike lebadura kwrere abko ngániene nunkwe ja ngibiadre kuin abko Jesu náma niere nun ja tóitíkaka benye abko rükaba gare nunye.

Jesu abko Ni Dianinká Ngöbökwe, niebare Pedrokwe
(*Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21*)

¹³Yebti Jesu rikaba nebe juta Cesarea Filipote kántita nun ja tóitíkaka benbe angwane, nieba krörö kwe nunye:

¿Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne abko nire nieta tibtä ni mda mdakwe? nieba kwe nunye.

¹⁴Angwane nunkwe nieba mda ie:

Ma abko Juan Bautista nukáninta nire nieta ni ruárekwe amne ni mda abko káta ma Elías nukáninta niere mabtá. Ni mda abko ma ni Ngöbö kukwei nieká Jeremías nukáninta nire ara niere, akwa ni mda abko tá niere Ngöbö kukwei nieká kirakira mda mda abko nukáninta nire nieta kwe mabtá, nunkwe nieba Jesuye.

¹⁵ Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

¿Mun abko käta ti nire niere tibtä? nieba kwe nunye.

¹⁶ Angwane jötrö Simón Pedro käkwe nieba Jesuye:

Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara amne ma abko Ngöbö nire Odei abko nunta niere, nieba kwe Jesuye.

¹⁷ Angwane Jesukwe nieba mda Pedroye:

Simón, Jonás ngobo, kä raba nuäre mabtä amne Ngöbökwe ja di biani mae, ñobtä ñan angwane makwe kukwe nini tie, ye abko ñan ni kä nebtä köböire namani gare mae, akwa ti Rün tä kä käinbti ara jire käkwe mikani gare mae amne makwe nini tie. ¹⁸ Mdakäre abko, ti bike Pedro niere mae amne jä yebti nitre gätäkä ti käbti käkwe tödekadi amne rikadi niren kwati amne gata di kri krübäte ye abko käkwe ñan nitre gätäkä ti käbti ye ganaindre jire chi. ¹⁹ Erere arato, Ngöbö kä käinbti tä gobrane, ye kanti ni kwati rabadi nuke, abkokäre tikwe llabe biandi mae jukwe tikadre niaratre ngwiankäre nebe kä ye kanti Ngöböta gobrane. Makwe dre dre mäkädrete kä nebtä, ye abko rabadira mäkäninte käne kä käinbti Ngöbökwe amne, makwe dre dre tikadrete kä nebtä abko rabadira tikaninte käne kä käinbti sete Ngöbökwe. Abko kore se, nieba Jesukwe Simón Pedroye.

²⁰ Yebtä nun ja töitikaka Jesube, ie nieba krörö kwe:

Ti abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara tä nete, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye, nieba kwe nunye.

Jesu müre ketadi, niebare käne kwe
(*Marcos 8.31—9.1; Lucas 9.22-27*)

²¹ Ye ngwane mentokwäre nun ja töitikaka Jesube, ie Jesu rikaba niere krörö: Ti rikadre Jerusalén, akwa ni näin nebe sete angwane, nitre unbren ji dokwäte btä nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dankien amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre ye käkwe ti mikadi ja tare nike kri krübäte, käkwe ti müre ketadi, akwa köbömäkäre angwane, ti rükadita nire, nieba Jesukwe nunye.

²² Abtä Pedro käkwe Jesu ngwianba kaibe mentokwäre, bti rikaba mäträre krörö btä:

¡Ti Dankien, Ngöbö se okwäbti kukwe kore ñan rakadrekä jire chi mabtä näre! nieba kwe Jesuye.

²³ Akwa Jesu rikwitateba, käkwe Pedro tuaba ja käne, bti nieba mda kwe ie:

¡Satana, nän mento tibtä nete! Tikwe ja mikadre ngite Ngöbö rüere, abkokäre ma kite ñäke kore tie ñan ñan. Kukwe mden tä nebe tuen dbe Ngöböye, ye kwrere tuen ñakare mae amne, ni kä nebtä ie jändrän tuen dbe abko erere tä tuen mae, aisetse makwe ñan ñäkä kore tie, nieba Jesukwe.

²⁴Yebti nun ja tötikaka Jesube, ie Jesukwe nieba mda:

Nire nire tö ja töi mikai kwatibe nänkrä tibe, ni ye abko tö dre dreye jakrä abko raba käikwitekä jabti amne köbö kwatirekwatire ja kwata raba ruentari tare ñakare ie nünakäre tikrä abko jata ti jiebtí, ²⁵ñobtä ñan angwane nire nire tö ja kwata ngibiai jen jakrä abko krütadi kärekäre, erere rabadi kärekäre Ngöbö okwä bäre mento akwa, nire nire krütadi ti dokwäre abko rabadi dianintari nünakäre kärekäre Ngöböbe. ²⁶Ye abko, ni rabadre jändrän jökrä bkäne kabre kä nebtä, akwa ni krütadre angwane nikwe ñan nünandre mda Ngöböbe, ne ütiäre abko dre rükadre nie. Erere arato, nikwe nünandre kärekäre Ngöböbe, ye abko ni ñan raba kökö jire chi jakrä, ñobtä ñan angwane jändrän ñakare jire abko ni rabadre bien Ngöböye nuna kärekäre ben ye ütiäre. ²⁷Akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita Ngöbö di kri bä nuärebtí amne ti jatadita angeletre tikwe ben, ye ngwane abko ni itire itire käkwe dre dre nuenbare, ye erere tikwe kukwe ükadite kräke, käkwe ütiä biandi ietre.

²⁸Akwa mun tä nete ne ruäre ngämi krüte, känenkri ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita gobrane, ye abko munkwe tuadi ja okwä jenbti abko ti tö nibi niei metre munye. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja tötikaka benye.

Jesu bä nikwitani

(*Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36*)

17 ¹Yebti kä rikaba köbö ti ta mda angwane, Jesukwe Pedro, Santiago amne Santiago etba Juan aibe ngwianba jabe abko ben rikaba ngitio bäri mente käin yebti. ²Niaratre nämanena ngitio yebti käin angwane, batibe Jesu bä nikwitani bä jene niaratre okwäbti, aise te ñänä trä dirare ye kwrere Jesu ngwäre bä namani amne, dän Jesubtä abko trä namani ngwen bürere kä trä dirare kwrere. ³Ye btäräbe Moisés btä Elías namani gökökä yete blite Jesube, btä okwä namani. ⁴Angwane Pedro käkwe niebare Jesuye:

Ti Dänkien, nunta nete abko käi nibi nuäre tibtä, aise te ma tö ne ngwane nunkwe ju mikadi kiakia komä munkrä: kwati makrä, kwati Moisékrä amne kwati Elíakrä, niebare Pedrokwe.

⁵Pedro nämane blite kore Jesube, ye btäräbe müta trä ngwen jatani jüben niaratrebti angwane, müta yete abko ni kukwei jarabare krörö ietre:

Ni ne abko ti Odei tare kri tikwe. Niara käi nuäre krübäte tibtä, aise te niara kukwei nua munkwe abko ni kukwei namani kore müta te.

⁶Ni kukwei namani kore müta te, ye jarabare nitre ja tötikaka Jesube yeye angwane, kä jürä namani krübäte btätre, abtä nikaninbe ngitiekä ngwärerere temen. ⁷Ye btäräbe Jesukwe krötabare ken, käkwe nuaninbtä, bti niebare kwe ietre:

Näin krö. Mun ñan rekwetaka, niebare kwe ietre.

⁸Ye btäräbe niaratre käkwe nkrabareta angwane, ni mda ñakare amne Jesu aibe nämane kaibe, btä okwä namani. ⁹Yebti Jesu nikaninta niaratrebe ngitiobtä motokwäre angwane, Jesukwe niebare ietre:

Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne ngämi krüte, bti nüketa nire, ye känenkri kukwe turi munkwe ngitiobti käin sete, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye. Abko kore se, niebare kwe ietre.

¹⁰Abtä nitre nimä ja töitikaka ben ye käkwe niebare mda ie:

¿Ma krütadi bti rükadita nire mata niere ne ngwane, ñobtä abko Elías rükadre Ni Dianinkä Ngöbökwé käne kukwe ükatekäre biare kräke abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre käta niere? niebare kwetre Jesuye.

¹¹Amne Jesukwe niebare mda ietre:

Elías rükadre käne ye abra era bkänä. Erere arato, niara rükadre, käkwe jändrän jökrä ükadrete kuin metre, ye abra era bkänä. ¹²Akwa Elías abko nükänina, akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre, ie niara ñan nükani gare, aisete tö namani dre dre nuein btä, erere nuenbare kwetre amne mrä müre ketani kwetre. Ye kwrere arato ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne käkwe ja tare nikadi kri niaratre kisete arato abko ti tö nibi niei munye. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka ben ye.

¹³Angwane Jesu nämane blite Juan Bautistabtä abko nükani gare ietre.

Jesukwe üai käme juanintari ngäbäkrebtä

(Marcos 9.14-32; Lucas 9.37-45)

¹⁴Yebti nitre nämä kwati ngitiobtä ngüsrüri, ye kánti Jesu rikabata angwane, ni iti käkwe krötäba ken amne rikababe ngitiekä ngukudokwäbti temen ngwärekre, käkwe nieba krörö ie:

¹⁵Ti Dänkien, ngäbäkre tikwe noko ngwen ruentari tare jae tikrä, ñobtä ñan angwane tä nikrenkä krübäte temen tikän abko kisete tä ja tare nike kri. Erere arato, tä kite nikrenkä temen angwane, tä niken mate ñukwäte, ere angwane abko tä niken temen ñöte tikän ¹⁶abko nitre ja töitikaka mabe, ie ti nü ngwena, akwa ñan di nibi mikakäreta quinta, aisete miketa kuin tikrä abko tita ribere mae, nieba kwe Jesuye.

¹⁷Abtä Jesukwe nieba mda:

¡Aingwaree, ti moto iko munbtä! Mun ye ño abko moto kämekäme dikaro abti munta tödeke ñakare dikaro Ngöböbti ye. ¿Ti rabadi kä nuäi mda munbe amarebti ye? nieba kwe.

Ye btäräbe Jesukwe nieba mda:

Ngäbäkre ye ngwen tie, nieba kwe.

¹⁸Ye erere bkänä, ngäbäkre järükaba Jesu kánti angwane, Jesukwe ngrateba üai kämenbti, käkwe üai käme ye juantariba ngäbäkre yebtä amne ngäbäkre ye rababata quinta batibe.

¹⁹Yebti nun ja töitikaka Jesube kákwe nieba kaibe ie:

¿Ñobtä üai káme ñan niki mento nunye ngäbäkre sebtä ruen? nunkwe nieba.

²⁰Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Munta tödeke ñakare bkänä Ngöböbti, ye mden kisete üai káme ñan niki mento munye. Ye munkwe tödekadre chi mostasa nurai chi ye näre, akwa munkwe tödekadre era metre Ngöböbti, ye ngwane mun rabadre niere ngitio nokoye: Ja denkä mento yete, bti ma rika kä mdabti, munkwe niedre ie, ye erere ngitio noko rikadre mento amne jändrän ñan rabadre jire tare nuendre munkrä, ye abko ti tö niei metre kore munye. ²¹ [Akwa üai káme ne kwrere juantarikrä mento abko blitadre Ngöböbe amne ja bäindre Ngöbökrä káne aibe köböire munkwe juandretari mento.] Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.^j

²²Yebti nun näma dikekä gwaire Jesube kä Galilea kántita temen mda angwane niarakwe nieba nunye:

Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise ni mdaye ²³amne niaratre kákwe ti müre ketadi, akwa köbömäkäre angwane ti rükadita nire, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe kukwe nieba kore nunye, yebtä abko nun moto rababa ulire jökrä.

Ju blitakrä Ngöböbe ye ütiä biandre

²⁴Abti Jesu amne nun ja töitikaka ben rababata juta Capernaúmte angwane, nitre ngwian käräkä ju blitakrä Ngöböbe kräke, ye rikaba nebe Pedro kánti, kákwe nieba krörö ie:

¿Dirikä makwe ye tärä ju blitakrä Ngöböbe ye ütiä bien arato ya? nieba kwe.

²⁵Angwane Pedro kákwe nieba mda ie:

¡Jänri, tärä ütiä bien yeri! nieba kwe.

Yebti Pedro rikaba nebeta gwi angwane, Jesu ara jire kákwe ñäkäba káne ie, kákwe nieba:

Simón, kukwe nebtä mata töbike ño abko ti tö nibi ngwaintari mae abko krörö: ¿Jrei krikri kä nebtä ye abko kätä ja ütiä biamna nireye? ¿Ngäbäkre jen kwrere kákwe ja ütiä biandre ie nieta kwe ya? o ¿Ni mda mda abko kákwe ja ütiä biandre nieta kwe? abko niere tie Simón, nieba Jesukwe Pedroye.

²⁶Angwane Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Ni mda mda abko kákwe ja ütiä biandre nieta kwe ne abko, nieba Pedrokwe.

j **17.21** Versículo ne abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinquin btä, akwa jatani Marcos 9.29 yekri.

Angwane Jesukwe nieba mda:

Ngäbäkwe jreikwe abko käkwe ja ütiä biandre ñakare kore ñan ñan. Ye mden kisete, ju blitakrä ti Rün Ngöbökwe noko tikwe ütiä biandre ñakare arato abko rabadre dbe, ruen tie. ²⁷Akwa nikwe ñan ja ütiä biandre angwane, ni mda mda rabadre töbike blo ni btä abko ngäniene nän gwa kite Ñö Okwä Kri Galilea sete. Makwe kötu kita ñöte angwane, gwa mden raba käne kötubtä, ye makwe dian jate. Gwa ye abko kadate ngwian tädi abko kwandi mae, aisete ngwian tädi täte ma amne ti ütiä biankrä. Ngwian yebti ma rika ja ütiä bien amne makwe ti ütiä bian arato. Abko kore se, nieba kwe Pedroye.

Nire bäri ütiäte niebare Jesukwe

(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48; 17.1-2)

18 ¹Abti kä ye gwane nun ja töitikaka Jesube käkwe krötaba ken mda, bti nunkwe nieba ie:

¿Ngöböta gobrane nunbti, ne ngätäite nire abko bäri ütiäte ruen? nunkwe nieba Jesuye.

²Angwane Jesukwe ngäbäkwe chi käräba iti, bti mikaba tākänintbe nun ngätäite kwe, ³käkwe nieba krörö:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ngäbäkwe kiakia tä ja mike bobre, ne kwrere munkwe ñan ja mikadre bobre Ngöböbtä ne gwane, Ngöbökwe ñan gobrandre jire chi munbti. ⁴Ne aisete, ni bti Ngöböta gobrane, ye ngätäite nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä abko tä ja mike bobre ngäbäkwe chi ne kwrere, ye abko bäri ütiäte.

⁵Ye abko, nire nire käta ni ja mikaka bobre Ngöböbtä ngäbäkwe chi ne kwrere ye kaen ngäbti ti käbti, ye gwane ti ne ara jire kata ngäbti kwe. ⁶Akwa nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkwe ne kwrere, ye nirekwe ngwiandreta ti käikwitekä jabti, kanti rabadre kukwe nuene bäri käme mda, ni ye abko Ngöbökwe mikadi ja tare nike krübäte. Mden kisete, ni ye ngämi ni tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti, känenkri jäkwata kri nura ukwakrä ye mäkadre ngärä, bti kitadre mrente nguse kanti müre reketadre abko rabadre bäri kuin kräke. Ye kwrere ni ye ñan rabadre ni tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti.

⁷Ni kä nebtä, kräke kukwe tärä keta kabre käta ni nuente ja käne abko nita ja mike ngite, ye abko käme nikrä bkänä, akwa ye abko tä käre. Akwa nire nire köböite ni mda mda tä ja mike ngite Ngöbö rüere, ñni ye abko bobre jakän! ñöbtä ñan angwane Ngöbökwe niara mikadi ja ngie nuen krübäte ni mda mda ye dokwäre. ⁸Ne aisete ma kise ya o ma ngoto ya, köböite makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne gwane, makwe tikaka ta jae, bti makwe kitaka mobe ja okwä bäre mento abko bäri rabadre kuin, ñöbtä ñan angwane makwe nünandre deme kise kwäräbe amne ngoto kwäräbe rikakäre nüne Ngöböbe kä käinbti abko bäri kuin

angwane, ñan ma kise krobu amne ma ngoto krobu ben ngöi jökrä Ngöbökwe ma kitadre ñukwä jutra ngitiekä kärekäre te. ⁹Erere arato, ma okwä köböite ma raba ja mike ngite Ngöbö rüere, ne ngwane makwe ja okwä ye diante kwati mento, bti makwe kitaka mobe arato, ñobtä ñan angwane ma okwä kwatibe ben ma rikadre nüne kärekäre Ngöböbe, ye abko rabadre bäri kuin makrä amne, ñan ma okwä kubu ben ngöi ma kitadre kärekäre ñukwä jutrate kä ja tare nikakrä kánti. Ye mdenbtä tita kukwe bä mike kore mae, nieba Jesukwe nunye.

¹⁰Mdakäre abko, ti bike kukwe era erere niere krörö munye: Nitre tödekaka tibti tä ja mike bobre Ngöböbtä, ye abko ngäbäkre kiakia kwrere, se munkwe ñan bätä ngwian btä tikän, ñobtä ñan angwane käre angeletre niaratrekwe tä ti Rün ngwärekrei kä käinbti.

Obeja nianinte, btä Jesukwe kukwe bä mikani

(Lucas 15.3-7)

¹¹Mdakäre abko, ti Ni Kä Nebtä Ngobo jatani ni nianinte ye diantarikäre. ¹²Yebtä abko ti bike kukwe bä mike krörö munye: Ni iti kwe obeja tädre gre ketarike, akwa obeja krati rikadre ngwarbe kwäräkwärä kän, ye ngwane obeja rabadre gre ketabkä bti krä jätäbti krä ökän (99), ¿ye ñan mikadre kwe ja ngibiare kaibe ngitiohti, bti rikadre obeja nianinte krati ye känentari ya? Jänri, rikadre obeja nianinte ye känentari. ¹³Abti obeja ye kwandretari ie angwane, obeja kratibe ye abko bäri käi rabadre nuäre btä obeja gre ketabkä bti krä jätäbti krä ökän yebti ta abko ti tö nibi niei metre. ¹⁴Ye kwrere arato, mun Rün tä kä käinbti sete abko ñan tö nitre tödekaka tibti tä ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre kiakia kwrere se tuai nente jire iti jakän. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Ja mräkä tödekaka Jesubti töi diandre ño

(Lucas 17.3)

¹⁵Yebti Jesukwe nieba mda:

Ma mräkä mden erere käkwe ja mika ngite ma rüere angwane, ma rika käkwe blita kaibe ben amne ja mikani ngite ño ma rüere kwe, ye makwe mika gare ie. Yebti ja ngite niedre kwe mae amne kukwe ükadrete kwe mabe, ne ngwane mun nibirate kuin jabtä. ¹⁶Akwa ñan tö raba ma kukwei nuai amne ñan tö raba kukwe ükaite mabe ne ngwane, makwe ni mda känä iti, nibu ja mukore abko ben ma rika bliteta ma mräkä yebe. Abti makwe blitadi ño ben, ye abko rabadi gare metre ni nibuye, ni nimäye. ¹⁷Akwa ma näin ni mda mda ngwena jabe, ye okwäbti ma mräkä ñan tö raba kukwe ükaite janknu mabe ne ngwane, nitre gätäkä ti käfti tä ja ükekrö ye ie makwe mika gare gätäte; akwa nitre gätäkä ye käkwe blitadre ma mräkä yebe, akwa ñan tö rabadre kukwe ükaite janknu mabe ne ngwane, ni tödekaka ngöbö ngwarbehti, kwrere jire raba tuen munye

amne ni ngututu jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä ye kwrere jire raba mun okwäte arato.

¹⁸Ye abko, ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Munkwe dre dre mäkädite kä nebtä, ye abko rabadi mäkäninte kä käinbti Ngöbökwe amne munkwe dre dre tikadrete kä nebtä abko rabadi tikaninte Ngöbökwe kä käinbti sete. ¹⁹Ye kwrere arato, ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Mun nibu käkwe kukwe ükadrete jabe kwärikwäri kä nebtä käkwe ja töi mikadre gwaire, bti mun tö rabadre dreye, ye abko munkwe kärädre Ngöböye, käkwe blitadre ben amne ti Rün kä käinbti sete käkwe biandi munye, ²⁰ñöbtä ñan angwane ni tädre nibu ya o nimä ja ükaninkrö gätäre ti käbti ye abko ti tädi siba ketetibe bentre. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Kukwe blo diandre jabti ta kwärikwäri

²¹Angwane Pedro rikaba, käkwe kukwe ngwiantariba Jesuye, käkwe nieba:

Ti Dänkien, ¿ti mräkä iti käkwe kukwe nuendre blo ti rüere, se abko tikwe diandre bäbe bti ta ruen? ¿Tikwe diandre bä kükü bti ta ya? nieba kwe Jesuye.

²²Abtä Jesukwe nieba mda Pedroye:

Ñan makwe diandre bä kükübe bti ta abko ti bike niere mae, akwa makwe diandre gre ketamä bti bä jätäbti bä kükü (77) bti ta. ²³Ne aisete ni bti Ngöböta gobrane, ngätäite kukweta nakenkä krörö abko ti bike bä mike: Bati jrei nämane iti abko nikani rürümon ütiä ükete sribikä kwekwe ben. ²⁴Nikani rürümon ütiä ükete krörö, ye btäräbe sribikä iti kwe abko bti rürümon ütiä nämane millone kabre krübäte abko jänükani jrei ye kanti. ²⁵Akwa sribikä ye abko ie ngwian ñan namani jire chi ja ütiä biankrä jrei yeye. Abtä jrei ye käkwe sribikä ye rürümoimna meri kwe amne ngäbriänkä kwekwe amne jändrän kwekwe erere ben ngöi rürümoimna jreikwe rürümon ütiäre. Amne sribikä ye abko rabadre ni klabore ni mdakrä kore, jreikwe sribi ütiä diandre rürümon ütiäre abkokäre. ²⁶Akwa sribikä ye nikani mate ngukudokwäbti temen jrei ye ngwärecri, kä namani ribere kisere krörö jrei yeye: Makwe ti ngibia bätäre abko ti tö nibi ribei mae amne rürümon ütiä tibti ye tikwe ütiä biandita jökrä mae, niebare kwe jreiye. ²⁷Angwane sribikä ye namani ruentari tare jrei yeye, käkwe rürümon ütiä kabre ye diani jökrä bti ta, käkwe tikaninte.

²⁸Yehti sribikä ye nikaninta angwane, sribi muko kwe abko bti rürümon ütiä nämane chi kwe abko ben namani ngätäi. Angwane sribikä ye nikani betekä, käkwe sribi muko kwe ye kani roro mkäbti, nikani roro mkä kekete se kwrere, kä namani niere: ¡Rürümon ütiä mabti, ye makwe ütiä bianta jökrä tie! namani niere ie. ²⁹Akwa sribikä ye nikani mate

ngukudokwäbti temen sribi muko ye ngwärekri, kä namani ribere kisere krörö ie: Makwe ti ngibia bätäre abko ti tö nibi ribei mae amne rürümon ütiä tibtu ye tikwe ütiä biandita jökrä mae, niebare kwe sribi mukoye.

³⁰Akwa sribikä ye ñan tö namani sribi muko kwe ye ngwen ruentari tare jae, käkwe kitani ngite kä teri, bti rürümon ütiä ye biandreta jökrä kwe angwane batibe tikadreteta, abkokäre kitani ngite kwe.

³¹Sribikä käkwe nuenbare kore, ye abko matani tare sribikä mda mdabtä. Abtä sribikä käkwe dre nuenbare ye abko sribikä mda mda ye nikani, käkwe niebareta jökrä jreiye. ³²Abtä jrei ye käkwe sribikä ye kärämna mda. Nükani jrei kánti angwane, niebare kwe ie: ¡Ma moto käme! Rürümon ütiä kabre krübäte mabti abko tikwe diandre mabti ta abko ma rababa ribere kisere tie, erere tikwe nuenba makrä. ³³Tikwe ma ngwianba ruentari tare jae, käkwe rürümon ütiä kabre diani mabti ta, ye kwrere makwe sribi muko makwe ye ngwiandre ruentari tare jae arato bä amarebti makwe kitani ngite rürümon ütiä chi dokwäre se, niebare jreikwe ie. ³⁴Yebti jrei moto namani romon krübäte sribikä ye kräke, käkwe kitani ngite. Ye kánti ngö tikadrekä krübäte mikakäre ja ngie nuen abti rürümon ütiä biandreta jökrä kwe jreiye amne batibe rabadre tikaninte abkokäre abko nakaninkä kore.

³⁵Ye kwrere arato, mun mräkä mden mden käkwe kukwe nuendre blo mun rüere, akwa munkwe ñan diandre bti ta ja moto kuinbti, ye ngwane ti Rün tä kä káinbti se käkwe ñan mun ngite niara rüere diandrekä jire chi munbtä arato. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Meri tuadremetre ya, ñakare ya
(Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

19 ¹Jesu näma Galilea yete, käkwe blitaba ünän jökrä kore, bti kä mikakaba kwe kä ye kánti, bti rikaba nebe kä Judeate, Ñö Jordánbtä kä driri. ²Angwane nitre rikaba kwati Jesube amne Jesukwe ni bren bren mikabata quinta kä ye kánti.

³Ye ngwane abko nitre bariseo rükaba ruäre Jesu kánti abko tö rababa Jesu nuaite ja käne, käkwe nieba krörö ie:

¿Kukwe mden erere nuendre merikwe angwane, rabadre tuen käme nie, yebtä nikwe meri nikwe tuadremetre ye abko dbe abko Ngöbö Kukwei tä niere ya? nieba kwetre Jesuye.

⁴Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ngöbö Kukwei käta dre niere kukwe yebtä abko btä mun tära ñäke, aisete gare kuin munye ruen tie abko krörö: Kena dekä Ngöbökwä kä dätebare angwane, “ni brare btä ni merire dätebare kwe,” abko ie niebare krörö:

⁵Ne aisete ni brare käkwe ja mikadre gure angwane, rikadre nüene jenena rünbtä amne meyebtä mento merire kwebe.

Angwane ni nibu ye abko rabadi ni itibe kwrere,

Génesis 2.24

abko niebare Ngöbökwe ietre. ⁶Ye kwrere ni nibu ye ñan rabadi ni nibu kwrere mda, akwa rabadi ni itibe kwrere. Ye mden kisete, Ngöbökwe ni mikani ni itibe kwrere, ye ni ñan rabadre denkä jire chi jene jene mentokwäre, aisete ni brare käkwe ñan meri tuadremetre, niebare kwe.

⁷Abtä nitre bariseo käkwe nieba mda Jesuye:

Mata niere kore, ¿se ñobtä abko meri tuadremetre angwane, tärä biandre ie bti juandretari abko Moisékwe köböi biani nunye arato? nieba kwetre ie.

⁸Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Mun dokwäkä ribi ribi Ngöbökrä, ye mdenbtä abko munkwe meri tuadremetre abko Moisékwe köböi biani munye ye. Akwa kena Ngöbökre ñan kukwe mikanintbe kore, ⁹aisete ti bike niere krörö munye: Meri ja mike ngite ñakare brare mda mdabe, akwa brare kwe käkwe tuadremetre, bti ja mikadre gure meri mdabe kwe, ye ngwane ni brare ye tä ja mike ngite meri yebe meri käne kwe rüere. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

¹⁰Angwane nun ja töitikaka Jesube käkwe nieba ie:

Meri nikwe abko rabadre ni mdabe aibe dokwäre ni rabadre tuemetre amne kukwe mda mda dokwäre ñakare ne ngwane, nikwe ñan ja mikadre gure jirekäbe abko bäri kuin ñan ñan, nunkwe nieba Jesuye.

¹¹Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Munkwe kukwe nini, ye abko era bkänä, akwa ni kwati ñan raba kaen ngäbti mikakäre täte, aisete nire nire ie Ngöbökre ja di biandre kukwe ye mikakäre täte aibe tä kaen ngäbti. ¹²Ne aisete kukwe tärä kabre btä ni brare brare kwati ñan tä ja mike gure abko krörö: Ni ruäre tä däre kise tökare biare, abtä ñan tä ja mike gure amne tä nebe kaibe kärekäre. Akwa ni ruäre abko ni mdara jire käta däre kaibe, abtä tä nebe kise tökare amne ñan töta nebe ja gurebtä, aisete tä nebe nüne kaibe; akwa ni ruäre abko ñan tä ja mike gure jirekäbe nünakäre Ngöbö gobranka kä käinbti ye kräke, aisete nire nire tö raba kukwe ne kaen ngäbti nünakäre kore Ngöbökrä, ye käkwe ka ngäbti. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

Jesukwe ja di biani ngäbäkre kiakiaye

(*Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17*)

¹³Yehti ngäbäkre järekäba ruäre nebe Jesu kanti abko Jesukwe kise mikadre bti, käkwe blitadre Ngöbökre kräke, akwa nun ja töitikaka Jesube rababa ñäke nitre ngäbäkre ngwianka yeye. ¹⁴Abtä Jesukwe nieba nunye:

Ngäbäkre ye tuemetre kite tie. Munkwe ñan ji öta käne, ñobtä ñan angwane nire nire käta ja mike bobre Ngöbökrä ngäbäkre ne

kwrerekwrere, ni yebti abko Ngöböta gobrane, aisete munkwe ñan ji öta käne, nieba Jesukwe.

¹⁵Yebti Jesukwe kise mikaba ünän jökrä ngäbäkrebti, ja di biankäre ietere, bti kä mikakaba kwe.

Ni bati jändrän bkänkä kabre käkwe blitabare Jesube

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶Yebti ni rikaba iti nebe Jesu kanti, käkwe nieba krörö ie:

Dirikä, ¿sribi mden bäri kuin nuendre tikwe abko ütiäre ti rabadre nüne kärekäre Ngöböbe? nieba kwe Jesuye.

¹⁷Angwane Jesukwe nieba mda ie:

¿Ye ñöbtä abko sribi mden bäri kuin nuendre btä mata kukwe ngwentari tie ye? Ni kuin abra tärä itibe abko Ngöbö ara, akwa ma tö nünai kärekäre Ngöböbe ne ngwane, kukwe biani nuendre nie Ngöbökwé, ye makwe mika täte jökrä, nieba Jesukwe ie.

¹⁸Angwane ni bati ye käkwe nieba mda Jesuye:

¿Kukwe mden mden mikadre täte tikwe? nieba kwe ie.

Jesukwe nieba mda ie:

Makwe ñan ni mda kämika.

Ma gure, makwe ñan ja mika gure bati bati ni mda mdabe.

Makwe ñan go.

Makwe ñan blita ngwarbe ni mda mda rüere kitakäre ngite.

¹⁹Erere arato, ma rün amne ma meye mika ütiäre jae.

Amne mata ja tarere au,

ye kwrere makwe ni mda mda tare arato,

Exodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20; Levítico 19.18

nieba kwe ie.

²⁰Angwane ni ye käkwe nieba mda Jesuye:

Makwe kukwe nini, ye erere tita mike täte jökrä. ¿Se abko tikwe dre nuendre mda se? nieba kwe ie.

²¹Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ma tö rabai metre Ngöbö ngwärekre ne ngwane, jändrän tä makwe ye erere nän rürümoine jökrä, bti makwe ngwian ye dräi ni bobre bobrebti angwane, ma rabadi jändrän ütiäre kri bkäne kabre kä käinbti sete. Makwe jändrän rürümoin ünän jökrä kore, bti ma jata ti jiebtí. Abko kore se, nieba kwe ni bati ye.

²²Jesukwe nieba kore ie angwane, niara abko jändrän bkäne kabre krübäte, aisete moto rötateba jändrän kwekwe ye jiebtí amne moto rababa ulire, ben rikabata.

²³Yebti nun ja töitíkaka Jesube, ie Jesukwe nieba:

Ti bike kukwe era erere niere krörö munye: Ni jändrän bkänkä krikri ye käkwe ja mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwé gobrandre bti abko tare

krübäte kräke, ²⁴ aisete ti bike niereta mda bati munye: Aku okwä chi, yete ta kameo krikri ye ara rikadre nuäre, akwa nitre jändrän bkänkä kri ye käkwe ja mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwé gobrandre bti, ye abko bäri tare kräke, nieba Jesukwe nunye.

²⁵ Kukwe yebtä nun ja töitikaka Jesube ñan töi rababa krütare mda Jesu kukwei nuare. Abtä nunkwe nieba mda ie:

¿Ni jändrän bkäne kri ñan rabadre dianintari nini makwe, se nire abko rabadi dianintari amarebti se? nunkwe nieba ie.^k

²⁶ Angwane Jesukwe nun tuaba ja käne, käkwe nieba mda nunye:

Mun kä nebtä ye kräke abko kukwe ye tare, akwa Ngöbö abko kräke jändrän ñakare tare jire chi, aisete niara aibe raba ni dentari, nieba Jesukwe.

²⁷ Abtä Pedro käkwe nieba mda Jesuye:

¿Nunkwe jändrän jökrä mikaninte, bti nunta näin ma jiebtí, se abko Ngöbökwé dre biandi ütiäre nunye? nieba kwe.

²⁸ Angwane Jesukwe nieba mda:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ngöbökwé jändrän jökrä ükadite btin kä mrä ngwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne rabadi tákänintbe kürä gobrankräbti kä nuärete, ye ngwane mun ja töitikaka tibe ye abko rabadi tákänintbe gwaire siba tibe kürä kwä jätäbti kubu yebti. Ye kánti abko juta keta jätäbti ketebu nitre israelitakwe abko kräke munkwe kukwe ükadite siba tibe. ²⁹ Amne nänbtä ti jiebtí, nire nire käkwe ju mikaninte amne etbakantre amne ngwai mikaninte kwe, erere arato rün, meye amne ngäbriänkä kwekwe mikaninte kwe amne kä kwe erere mikaninte jökrä kwe nänbtä ti jiebtí, nitre ye abko ie Ngöbökwé jändrän biandi gre ketarike rike bäri mda amne Ngöbökwé mikadi nüne kärekäre jabe arato. ³⁰ Akwa ni kwati tuen bäri ütiäte ütiäte kä ne ngwane, ye abko rabadi ütiäte ñakare Ngöbö ngwärekre; akwa ni kwati tuen ngwarbe, ütiäte ñakare kä ne ngwane, ye abko rabadi bäri ütiäte Ngöbö ngwärekre. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

Sribikä uba gräte, btä Jesukwe kukwe bä mikani

20 ¹ Yebti Ngöbö abko ñan tä sribi ütiä bien ni kä nebtä kwrere abko Jesukwe bä mikaba mda, käkwe nieba krörö: Ngöböta gobrane ño ni kwe ngätäite abko ti bike bä mike ni kä bkänkä kwrere. Bati ni kä bkänkä nikani dekä ni kánene sribikäre jakrä uba gräte. ² Ye erere sribikä kwani ie angwane, sribi ütiä biandre nuäi köböiti, ye erere ükaninte kwe bentre, bti juani kwe sribire uba gräte.

---

k 19.25 Jesu näire ni ngwian bkäne kri abko nämáne ngwian bkäne, ñobtä ñan angwane Ngöbö nämáne ja di bien ietre, aisete bäri Ngöbö kukwe muko, aisete rabadre dianintari käne, nitre israelita nämáne nútüre Jesu näire. Ne aisete, nitre ja töitikaka Jesube abko ñan töi namani krütare Jesu kukweibtä.

³Yebti ñänä okwä krä ökän näre angwane, nikaninta jutate. Nikani nebeta yete angwane, ni mdara jire nämane nūnaninkä ngwarbe kwani ie ⁴angwane, niebare kwe ietre: Uba gräta tikwe sete, ye te mun nän sribire siba amne sribi ütiä bianta ño, ye näre tikwe ütiä biandi munye, niebare kwe ietre. Ye erere bkänä, nitre ye nikani sribire.

⁵Yebti ñänä ruäre näre angwane, kä bkänkä ye nikaninta jutate ni mda mda känene. Erere arato ñänä okwä krämä dere angwane, nikaninta amne nitre kwani ie yete, erere juani sribire kwe arato uba gräte. ⁶Yebti ñänä okwä krärike näre dere angwane, kä bkänkä ye nikaninta jutate amne ni mda nämane ngwarbe abko kwani ie angwane, niebare kwe ietre: ¿Ñobtä munta sribire ñakare amarebti munta ngwarbe nete köböiti jire se? niebare kwe ietre. ⁷Angwane nitre ye käkwe niebare mda kä bkänkäye: Sribi bkänkä nun känene ñakare sribikäre jakrä, ¿se abko nunkwe sribidre mdente? niebare kwetre ie. Angwane kä bkänkä käkwe niebare ietre: ¡Mun nän sribire jötrö arato uba gräte tikrä sete! niebare kwe ietre. Ye erere bkänä nitre ye nikani sribire.

⁸Yebti kä jatanina iko dere angwane, kä bkänkä ye käkwe niebare nitre sribikä ye dänkienye: Sribikätre ye kärere jökrä, bti makwe sribi ütiä bian ietre. Akwa nitre nü sribire bäri mrä, ye ara jire ie makwe sribi ütiä bian käne. Abti nitre niki sribire bäri käne ye abko ie makwe sribi ütiä bian mrä, niebare kwe ie. ⁹Ye erere bkänä, nitre nükani sribire mrä ñänä okwä krärike dere, ye ie sribi ütiä köböiti biani täte jökrä.

¹⁰Yebti nitre nikani sribire bäri käne dekä ye nikani sribi ütiä tuen jae angwane, sribi ütiä biandi bäri kabre ietre namani nütüre, akwa sribi ütiä biandre nuäi köböiti, ye erere biani täte ietre. ¹¹Sribi ütiä dianina kore kwetre angwane, nikani ñäke kä bkänkä ye rüere, ¹²kä namani niere: Nitre nü mrä köre käkwe sribiniri ñänä okwä kratibe, akwa nun abko käkwe sribiniri tare ñänä ngirete ta nebebe kä dere. ¿Se ñobtä abko munkwe sribi ütiä bini ja näre nunye niaratrebe se? niebare kwetre. ¹³Abtä kä bkänkä ye käkwe niebare krörö sribikä iti ie: Ja mräkä, ñan tita kukwe nuene blo ma rüere ruen tie, ñobtä ñan angwane sribi ütiä bianta nuäi köböiti, ye erere tikwe biandi mae abko nikwe ürüte kore dekä, ye tä töre mae ruen tie. ¹⁴Ne aisete sribi ütiä makwe, ye erere kaen ngäbti, bti ma rikata ja gwiriete, ñobtä ñan angwane nitre nü sribire mrä dere abko ie tikwe sribi ütiä bini ja kwrere mabe, ye abko kukwe tikwe, ¹⁵ñobtä ñan angwane ngwian ye abko tikwe, aisete ti tö rabadre dre dre nuein bti, ye erere ti rabadre nuene ruen tie. ¿Akwa tita ja moto mike kuin sribikä mrä se kräke, yebtä ma nibi mokrere ben ya ño ye? niebare kwe abko nakaninkä kore. Ne ngörä.

¹⁶Ne aisete nire nire rabadre mrä, ye abko rabadita käne amne nire nire tä käne ye abko rabadi mrä, [ñobtä ñan angwane Ngöböta ni kwati

nübaire, akwa ni braibe abko diankata jakrä kwe.] Abko kore se, nieba Jesukwe.¹

Jesu müre ketadi abko niebare bämäkäre kwe
(*Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34*)

¹⁷Yebti Jesu rikabara ji ngrabare Jerusalén kukwäre angwane, nun ni jätäbti nibu ja töitikaka ben, ye abko käräba kaibe mento kwe, käkwe nieba nunye:

¹⁸Mtare nita näin Jerusalén kukwäre. Ni näin nebe Jerusalén, ye kanti ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienye amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre yeye. Niaratre ye abko käkwe ti kitadi ngise müre ketadre amne, ¹⁹nitre romanobo ñakare israelitare abko ie ti kitadi ngise amne niaratre käkwe ti mikadi yakrä kri jae amne ti kwata metadi krübäte kwetre. Yebti ti müre ketadi krusobtä kwetre, akwa köbömäkäre angwane, ti rükadita nire. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Juan btä Santiago meye käkwe kukwe ribebare Jesuye
(*Marcos 10.35-45*)

²⁰Abti Zebedeo ngäbriänkä nibu Santiago btä Juan abko ben meye jataba käkwe krötäba Jesu ken angwane, rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekre ja di käräkäre ie. ²¹Angwane Jesukwe nieba ie:

¿Ma tö nibi dreye amarebti ye? nieba kwe ie.

Angwane Zebedeo ngäbriänkä ye meye käkwe nieba krörö mda ie:

Ma raba gobrane angwane, makwe ngäbäkre tikwe noko mika bäri ütiäte, käkwe mika tākänintbe iti ja küde ruenkri amne iti ja küde ngeberekri abko ti tö nibi ribei mae, nieba kwe Jesuye.

²²Abtä Jesukwe nieba mda Zebedeo ngobo nibu yeye:

¿Tikwe ja tare nikadi kri krübäte, ye kwrere munta biare ja tare nike siba ya? nieba kwe ietre.

Jänri, nieba kwetre ie.

²³Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Munkwe ja tare nikadi kri ti kwrere arato, akwa nire rabadre tākänintbe ti küde ruenkri amne nire rabadre ti küde ngeberekri, ye abko ñan tä ti kisete akwa tä ti Rün kisete. Ye aisete, nire nire kräke kä ye tä ükaninte ti Rünkwe abko erere ie biandi kwe, aisete ti ñan raba bien munye, nieba kwe ietre.

²⁴Jesu näma blite kore, ye nun ni jätä ja töitikaka ben käkwe gaba angwane, Juan btä Santiago ye kräke nun moto rababa romon mda.

²⁵Abtä Jesukwe nun käräba, käkwe nieba krörö nunye:

---

1 20.16 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

Nitre ñakare israelitare këta gobrane angwane, tãtre kukwe miketbe tare ni mda mda mikakãre ja ngoto tãni. Erere arato, nitre ùtiãte krikri ñakare israelitare abko ni mda mdakwe mikadre ùtiãte jae, abkokãre tãtre bike krikri, ye abko gare kuin munye. ²⁶Akwa mun ja tãitikaka tibe, ye ngãtãite abko ñan rabadre bare jire chi kore, aiseite mun ngãtãite abko kukwe rabadre bã jene abko krãrã: Nire nire tã rabai bãri ùtiãte kri mun ngãtãite ye abko kãkwe sribidre ni bobre kwrere ni mda mdakrã ²⁷amne, nire nire mun ngãtãite tã rabai bãri kãne jãndrãnjãkrãbtã, ni ye abko rabadre ni klaborẽ kwrere ni mda mdakrã, ²⁸ti Ni Kã Nebtã Ngobo ne jatani kore ye kwrere, ñobtã ñan angwane ñan ni mda mdakwe sribidre tikrã, abkokãre ti jatani, akwa ti jatani sribikãre ni mda mda krãke amne ti jatani ja mike mure ketadre ni kwati kãkatarikãre Ngãbãkrã. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja tãitikaka benye.

Ni nibu okwã kã drũnente abko Jesukwe mikaninta kuin

(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

²⁹Yebti nun nãma Jericã, bti nun rikaba ta angwane, ni kwati rikaba siba Jesube. ³⁰Angwane ni okwã kã drũnente nãma nibu tãkãnintbe jibtã. Jesu rikaba ta ji yebti gaba kwetre angwane, rikaba ngwãnenkã kri krãrã Jesu jiebtĩ:

¡Jrei David tukwe mrãkã, nun ngwen ruentari tare jae! rababa niere.

³¹Angwane nitre nibu ye kãkwe kada ketadre, abkokãre nitre kwati rababa ngren ngren bti, akwa niaratre abko rababa ngwãnenkã bãri krikri mda, kã rababa niere:

¡Nun Dãnkien, ma abko jrei David tukwe mrãkã, nun ngwen ruentari tare jae! rababa niere Jesu jiebtĩ.

³²Abtã Jesu rababa nũnaninkã, kãkwe nitre nibu okwã kã drũnente ye kãrãba, ye erere rũkaba Jesu kãnti angwane, Jesukwe nieba ietre:

¿Tikwe dre nuendre munkrã, ie mun tã nibi? nieba Jesukwe ietre.

³³Angwane niaratre kãkwe nieba mda ie:

Nun Dãnkien, makwe kã mikadre tuen nunye, ie nun tã nibi, nieba kwetre Jesuye.

³⁴Angwane nitre nibu ye rababa ruentari tare Jesuye, kãkwe kise mikaba okwãbtã. Ye btãrãbe kã rababa tuen kuin batibe ietre angwane, rikaba siba Jesube.

Jesu nikani nebe Jerusalãn

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

21 ¹Abti nun jatabara neme ja ken Jerusalãn angwane, nun rababa juta Betfagã kãnti Ngitio Olibobtã. Ye kãnti Jesukwe nun ja tãitikaka ben juamba nibu, ²kãkwe nieba krãrã ietre:

Juta tuen kãnime ni ngware ta. Se kãnti mun nãn. Mun rabadi sete angwane, buro mure tãdi mãkãninte kwandi munye angwane, buro ye

abko ngäbäli tädi btä kwandi munye. Buro möre ye tikate munkwe, mun jata ngwena tie. ³Akwa nane nitre yete käkwe ñäkä munye dokwäre angwane, munkwe nie krörö ietre: Ni Dänkien tö nibi ie, aiseite nun bike niken ngwena, akwa gwängwarbe juandita kwe munkrä, nie kore, nieba Jesukwe nitre nibu yeye.

Bti juani kwe. ⁴Kukwe rababa bare kore, kukwe niebare kira ni Ngöbö kukwei niekäkwe rabadre bare abkokäre. Kukwe ye tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

⁵ Nitre nünanka juta Siónte, ye ie niere krörö:

Jrei munkwe kitera nüke tuen sete. Tä näin bobre buro ngäbälibti.
Buro tribe ngwianka abko ngäbälibti tä näin ye,

Zacarias 9.9

abko nämane tikani kore abko erere rabadre bare, abkokäre Jesukwe nitre juanba kore.

⁶Ye erere bkänä, ni ja töitikaka Jesube juanba nibu kwe, ye abko käkwe dre nuendre nieba kwe ietre, ye erere nuenba kwetre, ⁷kä rikaba buro möre ye ngwena ngäbäli ben gwaire, käkwe dän jabtä ye tikateba ötati, bti kitaba buro ngäbäli ye tröbti kwetre ja täkräre Jesuye angwane, Jesu rankwaba buro ngäbäli yebti. ⁸Ye ngwane abko nitre nämä kwati krübäte amne ni ruäre rababa dän jakwe metete ji ngrabare temen dikakakrä Jesuye amne, ni ruäre abko rababa kri küde tikekä, bti rababa mike ji ngrabare temen dikakakrä Jesu kakäre ngäbti jrei kwrere. ⁹Angwane nitre nämä näin ruäre Jesu känenkri amne ruäre Jesu jiebti, ye abko rababa ngrente ja dibti, kä rababa niere krörö:

¡Hosana! ¡Jrei David tukwe mräkä, ma kite ni Dänkien Ngöbö käbti!
Ma ye aibe raba mikani ütiäte.

¡Hosana! ¡Ari Ngöbö kri kä käinbti käikitekä bäri krikri!

Salmos 118.26

abko nitre ye rababa niere.

¹⁰Yebti Jesu rikaba nebe Jerusalén angwane, jötrö kä rababa nokre jabtä jutate yete amne ni kwati rababa niere krörö:

¡Nire nü amarebti se? rababa niere jae kwärikwäri.

¹¹Angwane nitre nämane yete käkwe niebare ietre:

Ni Ngöbö kukwei niekä kädianta Jesu abko nü nete. Niara abko Nazarebo kä Galileate abko mden nü nete, niebare kwetre.

Jesukwe nitre juanintari ju blitakrä Ngöböbe kanti
(*Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22*)

¹²Yebti ju blitakrä Ngöböbe, ye bäre Jesu rikaba angwane, nitre nämä jändrän rürümoine yete amne ruäre abko nämä jändrän kökö abko Jesukwe juantariba jökrä mento. Erere arato, nitre nämä ngwian kwite^m ni mda mdakrä

m 21.12 *ngwian kwite.* Ngwian kä mdabti kwita nämane ngwian ju blitakrä Ngöböbe yebe.

abko kån Jesukwe mesa kwitakaba temen se kwrere amne ütí rürümoinkä kwe ja täkrä nämáne, ye abko Jesukwe kwitakaba jökrä temen se kwrere arato. ¹³Yehti Jesukwe nieba nitre jändrän rürümoinkä yeye:

Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

Ju tikwe ne abra tä blitakrä tibe,

Isaías 56.7

niebare Ngöbökwé, akwa mun abko tä ju ne mike nitre gokä jue kwrere. Abko kore se, nieba Jesukwe.

¹⁴Ye ngwane abko nitre okwä kä drünente amne nitre näin nakwente nakwente rababa nüke ju blitakrä Ngöböbe ye bäre Jesu kánti angwane, Jesu rababa miketa kuinta jökrä. ¹⁵Akwa sribi kri ñan tuabare Jesu rababa nuene, ye abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre btä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre käkwe tuaba angwane, ju blitakrä Ngöböbe ye kántita abko ngäbäkre rababa ngrente krikri, kä rababa niere: ¡Hosana, jrei David tukwe mräkä abko tä nete! Ari käikitekä abko ngäbäkre rababa niere, ye kukwei jaraba ietre angwane, moto rababa romon, ¹⁶käkwe nieba Jesuye:

¡Ngäbäkre tä ma käikitekä kore ye kukwei ruen ñakare mae ya amarebti ye! nieba kwetre Jesuye.

Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Jänri, kukwe ruen tie. ¿Akwa kukwe kore btä Ngöbö Kukwei tä tikani, yehtä munta ñäke ñakare ya amarebti ye? Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Ngäbäkre kiakia käkwe kantadre mae amne ngäbäkre kianbtä kianbtä arato abko ma tö namani kukwei nuai,

Salmos 8.2

abko nieta kore, nieba Jesukwe.

¹⁷Yehti Jesukwe kä mikakaba nitre yehtä, bti rikabata juta bäre mento angwane, rikaba nebe juta Betaniate, kánti kibiaba kwe.

Jesukwe ñäkäbare higokrieye

(*Marcos 11.12-14,20-26*)

¹⁸Yehti dekä angwane, Jesu rikabata juta Jerusalén kukwäre angwane mrö rababa ie. ¹⁹Angwane higokrie nämä kånime jibtä, btä okwä rababa angwane, rikaba nebe higokrie ye kánti. Rababa higokrie ye kánti angwane, higo kä aibe kwanba btä ie, akwa ngwä abko ñakare. Abtä Jesukwe nieba krörö higokrie yeye:

¡Ma ñan ngwä rabata jire chi mda! nieba kwe ie.

Jötrö higokrie ye bä grötakaba nötare. ²⁰Kukwe rakakaba kore nun okwäbti, yehtä abko nun ja töitikaka Jesube ñan töi rababa krütare mda, käkwe nieba Jesuye:

¿Ñobtä makwe ñäri jirekäbe higokrie seye amarebti jötrö ngwarbe bä ngrökä nötare mda se? nunkwe nieba ie.

21 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Munkwe tödekadre kwatibe Ngöböbti amne munkwe ñan ja toi mikadre ngwarbe kwäräkwarä, ye ngwane ñan kukwe nuni higokriebtä tikwe, ye kwrere aibe rabadre bare munye, akwa mun rabadre niere ngitio nokoye: Ja denkä mento yete. Ma rika mrente, munkwe niedre ie, ye erere rabadre bare munye. 22 Munkwe tödekadre kwatibe Ngöböbti, käkwe blitadre ben angwane, dre dre munkwe kärädre ie, ye rükadre mun kisete. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

Nire diebti Jesu nämane sribire abko ngwianintari ie
(*Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8*)

23 Yebti ju blitakrä Ngöböbe ye bäre Jesu rikabata mda. Jesu nämä dirire yete angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre unbre ji dokwäte ye jataba nüke Jesu kanti, käkwe nieba ie: ¿Nirekwe ma mikani sribi nuene kore amne nire diebti mata kukwe nuene kore nete? nieba kwetre ie.

24-25 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwati arato munye. ¿Nirekwe Juan Bautista juani ni ngökö ñöte? ¿Ngöbökwé juani ya o ni kä nebtäkwe mikani sribire ya? Ye niere tie munkwe. Nirekwe juani, ye munkwe niedi tie ne ngwane, nire diebti tita sribi ne nuene abko tikwe niedi munye arato, nieba kwe ietre.

Yebtä abko rikabata blite jabe kwärikwäri, kä rababa niere krörö: Ngöbökwé juani, nikwe niedre ie angwane, niarakwe niedre krörö mda: Ngöbökwé juani munta niere, ¿se ñöbtä abko munkwe ñan kukwei mikani era jae? niedre kwe nie. 26 Akwa, ni kä nebtäkwe mikani, ni ñan rabadre niere jire chi ie, ñöbtä ñan angwane Juan abko ni Ngöbö kukwei niekä era metre, ye abko ni jökrä käta mike era, aisete nitre ye abko nita jürä ngwen, aisete Juan mikani sribi ye nuene ni kä nebtäkwe abko ni ñan raba niere jire chi, rababa niere jae kwärikwäri.

27 Abtä nieba krörö kwetre Jesuye:

Nirekwe Juan juani, ye gare ñakare nunye, nieba kwetre.

Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Kore ne ngwane, nirekwe ja di biani tie sribi ne nuenkäre abko tikwe ñan niedre munye arato, nieba Jesukwe ietre.

Jesukwe kukwe bä mikani ngäbäkre nibubtä

28 Yebti Jesukwe nieba mda nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientreye amne nitre unbre ji dokwätaye:

¿Kukwe ne raba tuen ño munye? Bati ni nämane iti abko ngobo nibu kwe. Bati nikani, käkwe niebare ngobo itiyé: Ma rika sribire mtare tirete

tikrä uba gräte, nieba kwe ie. ²⁹Akwa ngobo käkwe niebare ie: Ti ñan tö nibi rikai sribire tirete, niebare kwe rünye. Akwa yehti ja töi kwitaninta kwe amne nikani sribire.

³⁰Yehti ngäbäkre ye rün nikani, käkwe niebare kwrere ngobo mdaye angwane, ni ye ngobo käkwe niebare ie: Jän, ti näin sribire tirete makrä, niebare kwe rünye. Akwa ñan nikani sribire abko nakaninkä kore se.

³¹Ye abko, ¿ngäbäkre nibu ne mden käkwe rün kukwei mikani täte? nieba Jesukwe ietre.

Angwane niaratre käkwe nieba:

Ngäbäkre käne ye mden käkwe rün kukwei mikani täte, nieba kwetre Jesuye.

Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Nitre jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä abko tä nebe tuen käme munye amne meri bti kä ngwarbe ngwarbe abko tä nebe tuen käme munye arato, akwa niaratre abko bti Ngöbö kä käinbti rabadi gobrane bäri käne mun ye ngwä, ³²ñobtä ñan angwane Juan Bautista nükani ji kuin era metre Ngöbökwé mike gare munye angwane, munkwe ñan niara kukwei mikani era jae, akwa nitre jändrän ütiä käräkä amne meri bti kä ngwarbe ngwarbe abko käkwe niara kukwei mikani era amne kani ngäbti kwetre, aisete niaratre abko ngäbäkre käne ye kwrere. Akwa kukwe nuenbare Juankwe abko munkwe tuani, akwa munkwe ñan Juan kukwei mikani era jae, käkwe trö kwitanani ñakare kukwe kämeye, aisete mun ye abko ngäbäkre mda ye kwrere. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

Nitre ji dokwäte, btä Jesukwe kukwe bä mikani

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³Ti bike kukwe mdara jire bä mike ne kukwe nuen munkwe: Bati ni kä bkänkä nämáne iti, käkwe uba nurai nökaní, bti ki mikani kwe amne kä úkaninte biare uba ñöi ngwäre kwe. Ju mikani nura ngibiabtikä kräke kwe, bti biani kwe ni mda mdaye sribikrä. Kä biani sribikrä kwe abko ütiäre uba döi biandreta ruäre ie. Yehti nikani kä mdabti. ³⁴Abti uba ngwä ötadre abko käi nükani angwane, sribikä käkwe uba biandreta ruäre kä bkänkäye ye abko kä bkänkä käkwe sribikä kwekwe juani tuenta jakrä. ³⁵Akwa sribikätre kä bkänkäkwe ye nikani nebe angwane, sribikätre ubabtä ye ie neketaninte, nikani sribikä iti mete ja ñäte kwäräkwärä se kwrere. Iti mda abko kämikani kwetre amne iti mda abko tákani jäbti kwetre kämikakäre.

³⁶Yehti kä bkänkä käkwe sribikätre juani bäri mda uba tuenta ruäre jakrä, akwa sribikätre ubabtä ye käkwe nuenbareta kwrere arato btätre.

³⁷Abtä mrä angwane, kä bkänkä ye käkwe odei jen kwe ara jire juani, kä namani töbike krörö: Ti odei ne aibe abko mikadi ütiäte sribikätrekwe,

aisete ti bike juen, namani nütüre. ³⁸Ye erere bkänä juani kwe, akwa kä bkänkä ye odei nikani tuen sribikätre ubabtä yeye angwane, niebare kwetre jae kwärikwäri:

Ni se abko rabadi jändrän rünkwe bkäne jökrä, aisete ari kämike amne ni rabadi kä ne bkäne jökrä, niebare kwetre.

³⁹Ye erere bkänä, kä bkänkä odei ye neketaninte ietre, nikani ngwena uba grä bäre mento, bti kämikani kwetre se kwrere.

⁴⁰¿Yebti kä bkänkä rikadre mda angwane, dre nuendre kwe sribikätre käme yebtä raba ruen munye? nieba Jesukwe.

⁴¹Angwane nitre yete ye käkwe nieba mda:

Kä bkänkä ye ie sribikä moto kämekäme ye rabadre ruentari tare ñakare, käkwe kämikadre jire jökrä. Abti sribikä mden mden käkwe nura ütiä biandre ie nura ngwä öta näire, ye ie tire ye biandre kwe mda, nieba kwetre.

⁴²Bti Jesukwe ja bä mikaba jä kwrere amne, nitre dirikä krikri abko bä mikaba ju mikaka kwrere, käkwe nieba ietre:

Kukwe nebtä Ngöbö Kukwei tä tikani abko btä mun tarä ñäke ruen tie abko krörö:

Jä ütiäte kri ju mikakrä metre abko nitre ju mikaka käkwe kitaninkä, akwa jä ye abko ni Dänkien käkwe mikani bäri ütiäte ju mikakrä metre.

Ye abko namani tuen bäri nuäre nie,

Salmos 118.22-23

abko tä tikani kore. ⁴³Ne aisete ti bike niere krörö munye: Munkwe sribibare ñakare era metre, sribikätre käme ye kwrere, aisete Ngöbökwé ñan gobrandre munbti amne juta mda käkwe sribidre era metre Ngöbökrä, ye abko bti Ngöbö rabadi gobrane. ⁴⁴Angwane ni ütiäte kri jä kwrere tikwe nini, ye abko btä nire nire ritadrete amne rikadre temen jä yebti angwane, jä ye käkwe ni ye ötadibtä kiakia jökrä ngrabare. Erere arato, nire nire bti jä ye rikwitadrekä angwane, gütadikä mnüne jökrä jä ye täni arato. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

⁴⁵Jesukwe kukwe bä mikaba btä blitaba kwe ye abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre rüere amne nitre bariseo rüere nämä blite gaba kwetre. ⁴⁶Angwane niaratre tö rababa Jesu kitai ngite kä teri, akwa Jesu abko Ngöbö kukwei niekä abko ni kwati nämä mike era jae, abtä ni kwati ye jürä rababa btätre.

Ni ja mikaka gure, btä Jesukwe kukwe bä mikani

(Lucas 14.15-24)

22 ¹Yebti Jesu rikaba bliteta amne kukwe mda bä mikaba kwe, käkwe nieba krörö:

²Ngöbö kä käinbti käta gobrane ño nibti abko ti bike bä mike krörö: Bati jrei nämäni iti abko ngobo jatani ja mike gure angwane, jrei

ye kākwe mrö sribebare kri kä ngwiankāre nuäre jabtä. ³Yebti nitre nübaibarera kwe kä ngwen nuäre jabtä ye abko sribikātre juani kārere kwe, akwa nitre nübaibare kwe ye ñan tö namani näin. ⁴Abtä sribikā mdara jire juani jreikwe, kākwe niebare krörö ietre: Nitre nübaibare tikwe, ye ie munkwe nie krörö: Tikwe nbi kāmikamna amne tikwe jändrän mda mda köteköte kāmikamna kwetadre, aisete mrö nena biare jökrä amne nitre nübaibare tikwe ye jata kä ngwen nuäre jabtä tibe, munkwe nie ietre, niebare kwe sribikātre yeye.

⁵Ye erere sribikātre nikani, kākwe niebare, akwa nitre nübaibare jreikwe ye kākwe sribikātre ye kukwei mikani ngwarbe. Ni ruäre nikani jirekābe tirete amne ni ruäre abko nikani jändrän mda mda nuene. ⁶Akwa ni ruäre abko ie sribikātre jreikwe ye neketaninte, nikani mete kwäräkwärä se kwrere, bti mrä kāmikani kwetre. ⁷Abtä jrei ye moto namani romon krübäte. Abtä rükä kwekwe ye juani kwe, kākwe nitre moto kāmekāme ye kāmikani jökrä, bti juta ye kukwani jökrä kwetre sribikātre kwe ye dokwäre.

⁸Yebti jrei ye kākwe niebare sribikātre mda mdaye: Ti ngobo tikwe bike ja mike gure, krāke mrö nena biare jökrä kä ngwiankāre nuäre jabtä, akwa nitre nübaibare tikwe abko rükadre kä ngwen nuäre jabtä, akwa ti kukwei kitani temen kwetre, yebtä abko moto kāme bä mikani kwetre jabtä. ⁹Mtare mun nän ji kri ngrabare sere amne nire nire kwan ji ngrabare munye, ye erere munkwe nübai jökrä kä ngwen nuäre jabtä tibe nete, niebare jreikwe sribikāye. ¹⁰Ye erere bkänä, sribikātre ye nikani ji ngrabare angwane, nire nire kwani ietre ji ngrabare, ye erere ükaninkrö jökrä kwetre, ni moto kāme amne ni moto kuin, ni ño erere jänikani jökrä kwetre angwane, ju kä ngwiankrä nuäre jabtä, ye te ni namani iti jökrä.

¹¹Yebti nitre nübaibare kä ngwen nuäre jabtä, ye namanina jökrä gwi angwane, jrei nikani mike ñäräre. Jrei namani gwi angwane, ni nämāne iti yete abko dän kitadre jabtä nänkrä kä ngwiankrä nuäre jabtä ni ja mikaka gure kanti, ye abko nämāne ñakare btä. ¹²Abtä jrei ye kākwe niebare ni yeye: Ja mrākä, dän kitadre jabtä makwe abko ñakare mabtä, ye abko ma nü ño gwi nete siba, niebare kwe ie. Angwane ni ye rababa kwekbe jirekābe. ¹³Angwane nitre mrö mikaka mesabtä mesabtä, ye ie jreikwe niebare: Ni noko ngoto amne kise mäkete, bti munkwe kitaka kä bäri iko te ju bäre sere. Ye kanti niara rabadi ja müaire krikri be amne tu ngö rabadi cherere jabtä ja tare nika kisetē, ¹⁴ñobtä ñan angwane Ngöböta ni kwati nübaire, akwa ni braibe abko diankata jakrä kwe. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Ja ütiä biandre gobranye ya, ñakare ya
(*Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26*)

¹⁵Yebti nitre bariseo kākwe gätābare angwane, tö namani Jesu tuai ja dokwä mike kö okwäte, aisete Jesukwe ñākādre blo gobran romanobo

rüere abtä kitadre ngise kwetre, abkokäre ja töi mikani kwatibe kwetre Jesu rüere, ¹⁶käkwe nitre reketaka jakri juani ruäre nitre reketaka Herodekri ben gwaire niekäre krörö Jesuye:

Dirikä, mata kukwe era erere niere, ye gare kuin nunye amne ji Ngöbökwé abko dirita era metre arato makwe, ye gare nunye arato. Erere arato, ni mda mda tä ño niere ma rüere diribtä kore, ye abko ñakare ütiäte makrä, ñobtä ñan angwane ñan mata blite ni mda mda moto mikakäre nuäre, ye garera nunye. ¹⁷Ne aisete kukwe nebtä makwe dre niedre abko nun tö nibi gai abko krörö: ¿Emperador romanobo César abko ie nunkwe ja ütiä biandre ye abko dbe ya, ñakare ya niere nunye? nieba kwetre Jesuye.

¹⁸Nitre ye nämä töbike blo Jesu rüere, ye Jesukwe gaba btätre. Abtä nieba mda kwe ietre:

Mun ngwarbe ja bä mike kuin tibtä nete. ¿Se ñobtä tikwe ja dokwä mikadre kö okwäte au, abkokäre mun kite kukwe ngwentari kore tie ye? ¹⁹Ngwian bti munta ja ütiä bien, ye mike tuadre tie, nieba Jesukwe ietre.

Ye erere bkänä, ngwian denario bianba kwetre Jesuye. ²⁰Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

¿Nire bä amne nire käta tikani ngwian nebtä? nieba Jesukwe ietre.

²¹Angwane niaratre käkwe nieba mda Jesuye:

Emperador César bä amne käta btä, nieba kwetre.

Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Jändrän emperadorekwe erere munkwe bian emperadoreye amne jändrän Ngöbökrä erere munkwe bian Ngöböye. Abko kore se, nieba kwe ietre.

²²Jesukwe ñäkäba kore ietre, ye kukwei nuaba kwetre angwane, ñan töi rababa krütare Jesu kukweibtä, ñobtä ñan angwane ja kitani ngite ñakare Ngöbö rüere o César rüere aisete. Yebti niaratrekwe kä mikakaba Jesubtä yete, rikabata jökrä.

Ni krütani rükadreta nire ya abko ngwianintari Jesuye
(*Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40*)

²³Abti köbö ye arabe näire, nitre saduseo rikaba ruäre ja tuakäre Jesube. Nitre saduseo ye abko ni krütanikrütani mikadreta nire Ngöbökwé abko ñan nämane mike era, aisete jatapa kukwe ngwentari Jesuye, käkwe nieba ie:

²⁴Dirikä, Moisékwe niebare krörö: Ni iti tädre gure, akwa ngäbäkre ñakare kwetre amne ni ye krütadre angwane, merire rabadre kaibe, meri ye abko yäräkwe diandre jae mda. Yebti ngäbäkre rabadre kwetre angwane, ngäbäkre ye abko rabadre niara etba krütani ngobo kwrere, niebare Moisékwe. ²⁵Ye erere bati nun ngätäite nete nitre ja etbarebe nämane ni kükü. Nitre ye etba mubai käkwe ja mikani gure, akwa

ngäbäkre ngämi nebe kwetre angwane, ni ye krütani, aisete merire namani kaibe ie, ye abko namani etba siba kräke. ²⁶Ye erere bkänä meri ye namani yära mda yebe, akwa brare krütani kän arato. Abtä meri ye namani yära mdabe, akwa brare krütaninta kän arato. Ye kwrere nikani nakenkä janknu ja täritäri. Abti nitre ni kükü ye krütani jökrä meri ye kisete. ²⁷Abti mrä angwane, meri ye krütani arato. ²⁸Akwa ni krütani rükadreta nire mata niere, aisete ni brare ni kükü, ben meri ye namani jökrä, abti niaratre ni kükü ye rükadreta nire jökrä angwane, meri ye rabadi nire nän mukore abko niere nunye, nieba kwetre Jesuye.

²⁹Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ngöbö Kukwei gare ñakare munye amne Ngöbö di kri gare ñakare munye arato, aisete munta töbike ngwarbe blo kore. ³⁰Ni krütanikrütani rükadita nire angwane, ni merire, brare käkwe ñan ja mikadre gure, ñöbtä ñan angwane niaratre abko rabadi angele kä käinbti kwrere. ³¹Mdakäre abko, ni krütanikrütani rükadreta nire abko Ngöbö ara jire käkwe niebare kira, niara nämane blite Moisébe angwane. Yebtä mun tärä ñäke ruen tie. Ngöbö Kukwei käta niere krörö: ³²Ti abko Ngöbö Abrahamkwe, Isaakwe amne Jacobokwe, niebare Ngöbökwé Moiséye. Abraham, Isaac amne Jacob krütanina abti Ngöbökwé niebare kore Moiséye. Ngöbö abko ñan ni ngwäkäre Ngöböi akwa Ngöbö abko ni nire Ngöböi gare nie. Ye aisete Abraham, Isaac amne Jacob tä nüne janknu Ngöbö ngwärekwé abko gare nie, nieba Jesukwe nitre saduseoye.

³³Jesukwe blitaba kore, ye nitre kwati käkwe kukwe nuaba ünän jökrä angwane, Jesukwe diriba ño, yebtä niaratre töi ñan rababa krütare Jesu kukweibtä.

Kukwe mden bäri ütiäte mikadre täte
(*Marcos 12.28-34*)

³⁴Jesukwe nitre saduseo kada ketaba kwäräbe jökrä kore, ye abko nitre bariseo käkwe gaba angwane, ja ükkröbata kwetre Jesu kanti mda. ³⁵Angwane ni bariseo abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä arato nämä iti yete abko tö rababa Jesu tuai ja dokwä mike kö okwäte, käkwe nieba krörö ie:

³⁶Dirikä, ¿Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye nuendre nie, ye mden abko bäri ütiäte? nieba kwe Jesuye.

³⁷Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Makwe ma Dänkien Ngöbö tare ja di ngöi jökrä, ja üai ngöi jökrä amne ja töi ngöi jökrä abko nieta kore, ³⁸aisete kukwe ye abko bäri ütiäte amne tä bäri käne arato kukwe jökrä mda mda ngätäite. ³⁹Akwa kukwe tärä kwati mda abko bäsi kukwe käne ye kwrere arato abko käta niere krörö: Mata ja tarere au, ye kwrere makwe ni mda mda tare arato abko nieta kore Ngöbö Kukweibtä. ⁴⁰Munkwe kukwe ketebu ye mikadre täte

ne ngwane, kukwe mda mda biani Ngöbökwe Moiséye nuendre nie, ye munkwe mikadre täte jökrä. Erere arato, kukwe biani Ngöbökwe nie ja kukwei niekä niekä köböire, ye munkwe mikadre täte jökrä arato. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

¿Nirekri Ni Dianinkä Ngöbökwe däredre?

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹Yebti nitre bariseo näma ja ükaninkrö Jesu kánti yete angwane,
⁴²Jesukwe nieba mda ietre:

¿Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre nirekri nütüta munkwe? nieba Jesukwe ietre.

Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre jrei Davikri, nieba kwetre Jesu käre.

⁴³Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre Davikri munta niere, ¿ye ñobtä abko Ngöbö Üai köböire Davikwe “ti Dänkien” niebare Ni Dianinkä Ngöbökwe yebtä? Ni ngätäite nete ni ñakare jire iti käta “ti dänkien” niere ngäbäkre kweye, akwa David abko käkwe niebare krörö:

⁴⁴Ti Dänkien Ngöbö käkwe nieba ti Dänkienye:

Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne kánti jakwe täke nete.

Ye kánti ma raba abti tikwe ma rüe mikadi jökrä ma ngoto täni,

Salmos 110.1

niebare Davikwe Ni Dianinkä Ngöbökwe yebtä. ⁴⁵David ara jire käkwe ja Dänkien niebare Ni Dianinkä Ngöbökwebtä, ¿se ñobtä abko Ni Dianinkä Ngöbökwe abko jatadre Davikri nieta munkwe se, ñobtä ñan angwane nita Dänkien niere ñakare jire ni mräkä bäri mrä nikrä yeye? nieba Jesukwe nitre bariseoye.

⁴⁶Angwane nitre bariseo ye ñan kukwe gitiaba jire kwati mda Jesu käre, ñobtä ñan angwane kukwe niedre ño ño ñan rababa gare jire chi ietre aisete. Abti köbö ye näire mentokwäre ni ñakare jire iti, ie ja rababa nüke töre kukwe ngwentari Jesuye ja gakäre ben.

Jesukwe nitre ja töitikaka ben mikani mokre

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹Yebti nitre näma yete btä nitre ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe nieba mda:

²Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre amne nitre bariseo abko tätre dirire Moisés täte, aisete niaratre aibe kukwei ütiäte abko niaratre tä niere jabtä. ³Ne aisete nitre ye kukwei mika täte munkwe amne dre nuemna kwetre, erere munkwe nuen. Akwa niaratre tä nüne ño, ye kwrere munkwe ñan nüna, ñobtä ñan angwane niaratre tä kukwe niere abko erere tätre nuene ñakare, akwa tätre jändrän mda nuene.

⁴Mdakäre abko, tribe kri doboko abko ni ñan raba kaenkä, ye kwrere jire tätre kukwe taretare ükete nuendre munye, bti tätre kite ni mda mda kötärä. Abti niaratre ñan töta nebe kise mikai jire chi tribe yehtë ni mda mda die mikakäre. ⁵Erere arato, niaratre tä jändrän nuene, ye abko ni mda mda käkwe tuadre abko ie töta nebe abko krörö: kaja chi te Ngöbö Kukwei tä tikani täräbtä abko mikata ja okobtä amne küdehtë, akwa niaratre abko kaja krikri be tätre mämete ja okobtä amne ja küdehtë tuadre ni mda mdaye. Erere arato, kö kitani kabre dän köräbäre abko tätre kite jabtä bikakäre bäri deme. ⁶Erere arato, niaratre nübaita bietäbtä angwane, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, kanti tö takäi temen. Erere arato, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke sinagoga, kanti töta nebe rabai takänintbe amne ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, kanti tätre nebe takänintbe. ⁷Mdakäre abko, ni ütiäte krikri, ie köbö ngwianretari, ye kwrere ni jökrä käkwe köbö ngwianretari käne ietre kä jändrän rürümoinrä ye kántita temen, ie töta nebe. Erere arato, ni mda mdakwe kädiandre dirikä abko ie töta nebe.

⁸Akwa dirikä niedre munye mun mräkäkwe ye abko munkwe ñan ribe jae, ñobtä ñan angwane Dirikä itibe tä munkwe abko Ngöbö ara amne mun abko ja etbare jökrä. ⁹Mdakäre abko, Ngöbö mun Rün itibe abko tä kä käinbti sete, aiseite ni mda mda kä nehtë abko mun rün munkwe ñan nie ietre mikakäre täte Ngöbö kwrere. ¹⁰Erere arato, mun abko ni mda mda jie ngwianka niedre munye abko munkwe ñan ribe jae, ñobtä ñan angwane mun Jie Ngwianka era metre abko tärä munkwe. Mun Jie Ngwianka ye abko Ni Dianinkä Ngöbökwé. ¹¹Mdakäre abko, nire nire tö rabai bäri ütiäte mun ngätäite, ni ye abko käkwe ja mika sribikä ni mda mdakrä, ¹²ñobtä ñan angwane nire nire tö ja mikai kri au, ni ye abko Ngöbökwé mikadi bobre ja ngwärekre, akwa nire nire käkwe ja mikadre bobre, ye abko Ngöbökwé mikadi ütiäte kri ja ngwärekre.

¹³¡Aingwaree! Mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre amne mun bariseo käta ja bä mike kuin. Mun ye abko bobre jakän, ñobtä ñan angwane Ngöbö rükadre gobrane ni jökräbti, ye ngäniene munta jukwe dike jite, Ngöbö ñan rabadre gobrane btitre abkokäre. Ngöböta gobrane nibti, ye kanti mun ñan tö rikai amne ni mda mda tö rikai abko mun ñan tä tuemetre niken arato, aiseite mun bobre jakän. ¹⁴[¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Meri kän brare krütani abko kän munta ju denkä, abti munta nebe bike kuinkuin, käta nebe blite raire Ngöböbe ni jökrä ngwärekre, akwa munta kukwe nuene kore, akwa yehtë Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen kri.]ⁿ

n 23.14 Versículo 14 abko ñan tä tikani manuscrito kuinkuinhtë. Tä tikani Marcos 12.40 abko tikani nete.

15 ¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye diriká amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bá mike kuin abko krörö: Munta niken kä mdabti amne munta niken mrenbti kä mda mda kánti ni mda mda kánene töi kwitakäre jakri. Ye erere tärä nebe nekete munkri angwane, kukwe dirita munkwe ietre abko erere tätre nuene. Abtä mun köböite tätre ja mike ngite bäri krübäte mun ngwä.

16 ¡Aingwaree! Mun okwäta kä drünente käta ni mda mda jie ngwena. Mun ye abko bobre jakän, ñobtä ñan angwane munta niere krörö angwane munta ni mda mda mike ja mike ngite Ngöbö rüere: Ju blitakrä Ngöböbe se käbti nire kákwe ja kukwei biandre abti kitadre temen kwe, ye ngwane rabadre ngite ñakare Ngöböye, munta niere. Akwa ju blitakrä Ngöböbe kánti, orota mikani, oro ye käbti ja kukwei biandre abti ja kukwei kitadre temen kwe, ye ngwane rabadre ngite Ngöböye abko munta niere angwane, munta dirire blo. 17 ¡Mun ngwarbe töi ñakare amne mun abko ni okwä kä drünente kwrere, aisete Ngöbö Kukwei gare ñakare metre munye, käta kukwe niere kore! ¿Dre bäri ütiäte? ¿Oro tä mikani ju blitakrä Ngöböbe kánti ya o ju blitakrä Ngöböbe ara jire köböire oro tä nebe deme Ngöbö ngwärekre ya? Ju blitakrä Ngöböbe abko bäri ütiäte, akwa ütiäte ñakare munta niere.

18 Erere arato, ñukwä grä jändrän kukwakrä Ngöböye, ye käbti nire kákwe ja kukwei biandre abti ja kukwei kitadre temen kwe, ye ngwane ñan rabadre ngite Ngöböye, munta niere. Akwa jändrän kukwata ñukwä gräbti ye ara jire käbti nirekwe ja kukwei biandre abti ja kukwei kitadre temen kwe, ye ngwane rabadre ngite Ngöböye munta niere. 19 ¡Kä iko mun okwäte Kukwe Ngöbökwébtí ñan ñan! ¿Dre bäri ütiäte? ¿Jändrän biandre Ngöböye kukwadre abko bäri ütiäte ya o ñukwä grä köböire jändrän bianta Ngöböye abko tä nebe deme Ngöbö ngwärekre abko bäri ütiäte ya? Ñukwä grä abko bäri ütiäte. 20 Ne aisete nire nire käta ja kukwei bien ñukwä grä käbti, ye abko ñan ñukwä grä aibe käbti tä ja kukwei bien, akwa jändrän jökrä tä mikani ñukwä gräbti ye käbti tä ja kukwei bien. 21 Erere arato, nire nire käta ja kukwei bien ju blitakrä Ngöböbe käbti, ye abko ñan ju ye aibe käbti tä ja kukwei bien, akwa Ngöbö ara jire tä nüne ju yete abko käbti tä ja kukwei bien arato. 22 Amne nire nire käta ja kukwei bien kä käinbti se käbti, ye abko kürä gobrankrä Ngöbökwé bti Ngöböta tákänintbe kä käinbti, aisete Ngöbö ara jire käbti tä ja kukwei bien arato, nieba Jesukwe.

23 Yebti Jesukwe nieba mda:

¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye diriká amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bá mike kuin abko krörö: Kri mu ütiäte ñakare kädianta menta, anís amne comino abko munta ükete keta jätä jätä, abti munta mike keteti

jenena Ngöbökrä. Akwa jändrän bäri ütiäte kri nuendre abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye tä dirire abko munta nuene ñakare abko krörö: Kukwe ükadrete era metre ni mda mdakrä amne ni mda mda ngwiandre ruentari tare jae, erere arato tödekadre kwatibe Ngöböbti, ye abko munkwe nuendre jändrän kiakia nuenta munkwe ye ben gwaire, akwa ye kwrere munta nuene ñakare. ²⁴Ne aisete mun abko ni okwä kä drünente kwrere. Ngöbö tö dreye gare ñakare metre munye, akwa munta ja mike Ngöbö kukwei dirikätre, käta ni mda mda jie ngwena blo. Kä u kiakia jäkäteta deme bätärekä dendente ta, ye kwrere jire kukwe kiakia bäsi ütiäte ñakare bökan Ngöbö Kukwebtä, bti munta mokrere krübäte, akwa kukwe bäri ütiäte nuendre tä tikani Ngöbö Kukweibtä ye abko kameo krikri ñaka ngöi jökrä, kwrere jire munta nuene kukwe ütiäte krikribtä, aisete munta mike ütiäte ñakare.

²⁵¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Mun abko baso amne siä bätäteta btärita aibe amne terita abko tä nebe dobrore kwrere jire, aisete mun töita gobtä amne jändrän ni mda mdakwe abko ie mun töta nebe jökrä jakrä. ²⁶Mun bariseo, munta ni okwä kä drünente kwrere, aisete ti bike niere krörö munye: Baso amne blato bätäteta kuin jökrä terita amne btärita tä nebe merebe jökrä, ye kwrere jire munkwe ja töi ara jire mika kuin merebe amne mun ngrabare rabadi kuin merebe jökrä Ngöbö ngwärekre arato.

²⁷¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Ni doboi mikata abko kanti kä ükateta abti jükata bäta nebe ngwen bürere bäne, akwa ni krütani aibe kroko tä nguse amne jändrän kämekäme rä kure dbe ñakare Ngöbö ngwärekre tä nguse, ye kwrere jire munta nebe. ²⁸Ye abko, mun abko kä ükateta kuin rökabti amne jükata tä nebe bäne btärita kwrere jire abko krörö: Munta ja bä mike ni moto kuin kwrere ni mda mda okwäte, akwa mun moto amne töi abko te jändrän kämekäme tä munkwe, aisete munta bike deme amne kukwe jökrä käme btä mun töita, aisete mun röka jükani ye kwrere.

²⁹¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira abko kräke munta kä ükete kuin rökabti niaratre mikakäre ütiäte jae. Erere arato, ni ruäre käkwe nünabare metre Ngöbö ngwärekre abko doboibti munta kä ükete bä nuäre nuäre, ³⁰bti munta niere krörö: Ni mräkä kirakira käkwe nitre Ngöbö kukwei niekä kämikani, ye ngwane ni tädre nüne akräke nikwe ñan kämikadre jire chi gwaire bentre, munta niere jabtä. ³¹Munta blite kore, yebtä mun mräkä kirakira käkwe nitre Ngöbö kukwei niekä kämikani, ye arabe mräkäkri mun jatani abko tä nüke gare munye ñan

ñan. ³²Mun mräkä kirakira käkwe kukwe mikanintbe ño mun käne nitre Ngöbö kukwei niekä rüere, ye kwrere munkwe mika nebe bare täte jökrä tibtä arato.

³³¡Mun abko tbi bökän krübäte ye kwrere jire! Ne aisete Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen kä ja tare nikakrä kánti. Yebtä munkwe ñan kwäredre jire chi. ³⁴Ne aisete nitre Ngöbö kukwei niekä amne nitre töbtä töbtä amne nitre Ngöbö kukwei dirikä ye abko tikwe juandi Ngöbö Kukwei niekäre munye nete, akwa munkwe müre ketadi amne munkwe metadi krusobtä ruäre. Ruäre abko sinagoga kántikánti munkwe kwata metadi amne ruäre rikadi ngitie amne jiebtí mun näin kisere juta kwatirekwatire te niaratre mikakäre ja tare nike. ³⁵Ne aisete nitre nünanka metre Ngöbö ngwärekre abko kämikanina mun mräkä kirakirakwe, ye dokwäre Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen kri krübäte. Abel käkwe nünabare metre, ye näire mentokwäre ni müre ketani nebe Berequíás ngobo Zacarías näire amne Zacarías abko müre ketani munkwe ju blitakrä Ngöböbe kánti ñukwä grä amne kä deme te ruäre. ³⁶Nitre müre ketani kore, ye dokwäre abko Ngöbökwé nitre nünanka kä ne ngwane mikadi ja ngie nuen kri krübäte abko ti bike niere metre munye.

Jesukwe nitre Jerusalénbo müaibare

(Lucas 13.34-35)

³⁷Ye btäräbe Jesukwe nitre Jerusalénbo müaiba, käkwe nieba krörö: ¡Aingwaree, mun nünanka Jerusalén nete! Käre munta nitre Ngöbö kukwei niekä müre kete amne nitre juanta Ngöbökwé ja kukwei ngwena abko müre ketata jäbti. Ye abko, kwita ngäbäli kiakia ngibiare ja ngike täni, ye kwrere käre ti tö namani mun ngibiai, akwa mun ñan tö namani ti tuai ja ngibiare. ³⁸Ye mden kisete, ju munkwe nete ne rabadi tökare jökrä mun täbtä nete abko tita niere munye, ³⁹ñobtä ñan angwane mtare mentokwäre ti ngämi kiteta, känenkri munkwe ñan ti tuadre jire chi mda, yebti munkwe ti tuadi angwane munkwe niedi krörö:

Ni kitera nüke ni Dänkien Ngöbö käbti raba mikani ütiäte kri, munkwe niedi kore ti ngäbti. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Dre rakadikä kä mrä känenkri

(Marcos 13.1-23; Lucas 21.5-24; 17.22-24)

24 ¹Yebti Jesu näma ju blitakrä Ngöböbe bäre, rikabata akwa ngämi nikenta mente, känenkri nun ja töitikaka ben käkwe krötaba ken amne nun rababa näkwiteta ja jiebtí, kä rababa ju blitakrä Ngöböbe ye driereta ie tuadre. ²Ye erere bkänä Jesukwe ju ye mikabata ñäräre, käkwe nieba krörö nunye:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ju kuin btä mun okwä nibi, köböitira jire ju se juandi ngwarbe jire jökrä, aisete jä ketani

jabti jabti se juandi jökrä temen abko ti tö nibi niei munye, nieba Jesukwe nunye.

³Yebti nun rikaba ta nakri Jesube nebe Ngitio Olibobti, ye kanti Jesu rababa tákänintbe angwane, nun ja töitikaka ben kákwe krötaba ken, kákwe nieba kaibe ie:

¿Ngöbökwe kä ne juandi ngwarbe jökrä makwe nini, ye abko rakadikä ñongwane? Erere arato, ma jatadreta bobuta amne kä ne rikai ta, ye abko bä mikadi ño nunye abko makwe niedre nunye, ie nun tö nibi, nunkwe nieba Jesuye.

⁴Abtä Jesukwe nieba krörö nunye:

Bäri käne abko, nitre ni ngökaka, ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, ⁵ñobtä ñan angwane ni jatadi kwati ti käfti kákwe niedi krörö: Ti abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara tä nete, niedi kwetre, ye kákwe ni kwati ngökadi. ⁶Mdakäre abko, munkwe kukwe krörö gadi: Nitre tädi rüre jabe kwärikwäri nete sete abko gadi munkwe amne blita rabadi kabre rübtä, akwa mun ñan rekwetaka, ñobtä ñan angwane kukwe ye rakadikä kore abko erere rabadi nakenkä. Akwa ye ngwane kä mrä ngämi nüke abko raba gare munye, ⁷ñobtä ñan angwane juta kwatirekwatire rabadi rüre jabe kwärikwäri amne nitre nünanka kä ketareketare te rabadi rüre jabe kwärikwäri. Erere arato, ni kwati rabadi mrö nike krübäte amne dobo rabadi nakaenkä kä ketareketare temen kwäräkwärä arato. ⁸Akwa ye ngwane abko ja tare nika jatadi krire kena kä nebtä.

⁹Ye ngwane mun abko mikadi ja tare nike tödekabtä tibti amne mun ruäre abko müre ketadi amne munta tödeke tibti, ye dokwäre ni kwati nünanka kä ketareketare temen mätä rabadi munbtä. ¹⁰Erere arato, kä ye ngwane ni kwati käta ja tödekaka tibti niere abko kákwe trö kwitadita tie, kákwe ti rükandite amne mätä rabadi jabtä kwärikwäri, kákwe ja kitadi ngise ngwarbe kwärikwäri. ¹¹Erere arato, ni kwati jatadi ja bä mike ni Ngöbö kukwei niekä era metre kwrere ye kákwe ni kwati ngökadi krübäte. ¹²Ni kwati rabadi kukwe nuene kämekäme krübäte, aisete bäsi ni jökrä ñan rabadi ja tarere kwärikwäri mda. ¹³Akwa nire nire kákwe nünandrekä dite jabtä, kákwe ñan ti rükandrete nebebe kä mrä, ni ye abko rabadi dianintari Ngöbökwe. ¹⁴Mdakäre abko, Ngöbö kebera nüke gobrane nibti, ye abko kukwe kuin abko tita niere, ne abko rabadi diribare kä jökräbti temen Ngöböta sribire ño ni ngätäite mikakäre gare angwane, batibe kä mrä jatadi nüke.

¹⁵Mdakäre abko, ni iti ngwarbe käme kákwe jändrän deme Ngöbökwe mikadi ngwarbe jae, ye mdenbtä abko ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Daniel kákwe tärä tikani kira. Drebtä tita blite rüka gare munye, ñobtä ñan angwane ni ye tädi nünaninkä kä deme ju blitakrä Ngöböbe ye kanti, Daniel kákwe kukwe tikani ye kwrere. ¹⁶Angwane mun tädre Judeate ye abko gitia mintokwäre ¹⁷amne mun mden mden tädre jubti

käin^o ye abko ñan rika jändrän tuenta jire chi gwi jae amne mun gitia jirekäbe. ¹⁸Mun mden mden tädre sribire tirete ye abko ñan rika dän tuenta jire chi gwi jae, akwa mun gitia gwängwarbe jirekäbe. ¹⁹Akwa meri doboko doboko amne meri kwe ngäbäkre kiakia kianbtä, ye abko bobre jakän, ñobtä ñan angwane niaratre ñan raba ngitie jötrö.

²⁰Akwa mun gitiadre ye abko ñan rakadrekä kä ñüre näire abko munkwe ribe Ngöböye, ñobtä ñan angwane tare näin jötrö kä ñüre näire amne mun gitiadre ñan rakadrekä köbö jadükakrä näire.^p ²¹Munkwe ribe kore Ngöböye, ñobtä ñan angwane kä dätebare kena angwane ja tare nika ñakare krübäte kore abko erere ja tare nikadi kri krübäte kä ye ngwane. Yebti ñan ja tare nikadreta mda ye kwrere. ²²Ye abko, Ngöbökwé ñan köbö krötadre jötrö käne ja tare nikakrä, ye ngwane ni ñan rabadre dianintari jire iti, akwa ni dianinkä jakrä Ngöbökwé abko Ngöböta tarere, aisete köbö ja tare nikakrä krötadi jötrö kwe. ²³Ne aisete, kä ye ngwane kukwe raba nakenkä kore angwane, nane ni mdakwe niedre krörö munye: ¡Ni Dianinkä Ngöbökwé abko tä nete tuen! niedi kwe, o ¡Ni Dianinkä Ngöbökwé tä sete tuen! niedre kwe, akwa munkwe ñan kukwei mika era, ²⁴ñobtä ñan angwane kä ye ngwane ni kwati jatadi ja bä mike Ni Dianinkä Ngöbökwé kwrere amne ni kwati jatadi ja bä mike ni Ngöbö kukwei niekä kwrere, käkwe sribi krikri ñan tuabare nuendi kabre bätäkä ngwarbe ni mda mda ngökakäre amne rabadre ni dianinkä jen jakrä Ngöbökwé ara jire ngökö, ne ngwane ngökadre kwetre, akwa ñan rabadi ngökö. ²⁵Ne aisete kukwe ye ngämi nakenkä, känenkri tita mun mike mokre biare.

²⁶Ne aisete ni mdakwe nie krörö munye: Ni Dianinkä Ngöbökwé abko tä kä kaibete sete, nie kwe angwane, mun ñan rika tuen kánti. Erere arato, nie krörö munye: Ni Dianinkä Ngöbökwé abko tä ja rükaninte nete, nie kwe angwane, munkwe ñan kukwei mika era, ²⁷ñobtä ñan angwane merata trä ngitiekä ngwen käinta angwane, träta jataen batibe nindrini amne kä driri, ye kwrere arato, ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, ni jökrä käkwe gadi batibe jökrä. ²⁸Ye abko, ni ngwäkä tä mdente, btä jüden rabadi ja ükekrö ngwäkä kwete abko nita tuen, ye kwrere ti jatadita ni jökrä käkwe gadi.

Jesukristo jatadita

(*Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30,34-36; 21.25-33*)

²⁹Ja tare nikadi kri nini tikwe, yebti btäräbe ñänä se rötadite amne kä rabadi iko jökrä. Erere arato, sö se ñan trä rabadre mda amne muke

---

o 24.17 *tädre jubti käin.* Ju nitre israelitare abko kiare bti käin, aisete nuäre dikakrä bti ta. **p 24.20** *mun gitiadre ye abko ñan rakadrekä köbö jadükakrä näire.* Nitre israelita ñan rikadre mente köbö jadükakräte abko ükaninte kwetre. Rikadre mente angwane, ja mikadre ngite kwe, aisete Jesukwe niebare kore nütüta.

käinta se abko rabadi betekä timontimon amne jändrän kä käinbti se abko rabadi grükekä arato. ³⁰Angwane ti, Ni Kä Nebtä Ngobo jatadita abko bä mikadi kore kä käinbti sete abko ni jökrä käkwe tuadi. Ye ngwane abko ni kä jökräbti temen rabadi nekwetekä krübäte ja jiebti, käkwe ja müaidi angwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko jatadi tuen ja di kri bä nuärebti mütabti abko ni jökrä käkwe tuadi. ³¹Angwane tikwe angeletre tikwe juandi drü jüke krikri käkwe ni dianinkä jen jakrä ükadikrö jökrä ketetibe. Ni dianinkä jen jakrä nünanka nindrini, kä driri, sekri, nekri abko ükadikrö jökrä kwe.

³²Mdakäre abko, higokrie btä kukweta nakenkä ño, yebtä munkwe ja töitika abko krörö: Higo küdeta niren mräre mda amne käta nebe mräre btä arato angwane, kä töre tärä kite nüke ja ken abko munta gaen, ³³ye kwrere arato kukwe nini tikwe ye jata nakenkä jökrä mun okwäbti angwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo nükerate ja ken jukwebtä abko rabara gare munye. ³⁴Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Nitre nünanka kä nebtä ngämi krüte jökrä, ye känenkri kukwe nini tikwe ye erere rakadikä jökrä.

³⁵Mdakäre abko, kä käinta se btä kä temen ne abko Ngöbökwe gadikä jökrä, angwane rikadi ta, akwa ti kukwei abko rabadi kärekäre.

³⁶Akwa ti jatadreta köbö mdente amne ñänä okwä nuäi, ye abko gare ñakare jire chi ni mda mdaye, angele kä käinbti ie gare ñakare amne Ngöbö Odei ie gare ñakare arato, akwa Ngöbö ni Rün aibe ie tä gare kaibe. ³⁷Mdakäre abko, kukwe nakaninkä ño ño Noé näire angwane ni jökrä nämane nüne jäme, ye kwrere arato ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, kukwe rakadikä abko krörö: ³⁸Kä ye ngwane abko nü ngämi näkäen temen, känenkri abti Noé nikani rute, ye ngwane ni jökrä tö namani nünai ño, erere nämane nüne, aise te nämane mröre, dö ñaen amne nämane ja mike gure. ³⁹Ne aise te nämane jäme, te batibe nü jatani jobe temen, käkwe ñö mikani niren kri abko nikani nitre ye ngwena jökrä abko müre neketani ñöte, ñöbtä ñan angwane niaratre kwani jäme ñüye, ye kwrere arato ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, kukwe rakadikä kore arato.

⁴⁰Ye abko ti bike bä mike krörö munye: Ti jatadita ye ngwane ni tädi nibu sribire jäme tirete abko btäräbe iti jänäin amne iti abko mikadite. ⁴¹Erere arato, meri tädi nibu trigo ukwe jäme abko btäräbe iti jänäin amne iti abko mikadite. ⁴²Ti mun Dänkien jatadita ñongwane, ye abko gare ñakare munye, aise te munkwe mokre jabti ti ngibiakäre ngäbti.

⁴³Kukwe mdara jire rabadre gare munye arato abko krörö: Ni gore rükadre kä ñongwane, ye rabadre gare ju bkänkäye akräke ju bkänkä käkwe kraidre gwi angwane, jändrän ñan goidre jire kän kwe. ⁴⁴Ni gore rükadre ñongwane gare ñakare, ye kwrere ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadre ñakare jötrö mun tädi nütüre, aise te mun tädi ngibiare

ngäbti ñakare angwane, batibe rükadita, aiseite munkwe mokre jabtí ti ngibiakäre ngäbti.

Sribikä kuin amne sribikä käme, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(*Lucas 12.41-48*)

⁴⁵Kukwe ye abko ti bike bä mike krörö: Sribikä kuin bti bkänkä rabadre tödeke amne sribikä töbtä ye abko bkänkä tä mikete ju ngibiare jakrä amne sribikä ye abko kä mrökrä erere käita nüke angwane, mrö tärä nebe biare kwe ni gwi bukakrä, sribikä kore yebtä abko ti bike niere krörö munye: ⁴⁶Sribikä kisetete bkänkä tä sribi mike, bti bkänkä tä niken kä mdabti, bti tä kite nüketa angwane tä kwen sribi ye nuene täte bkänkäye, sribikä yebtä abko kä rabadre nuäre, ⁴⁷ñobtä ñan angwane sribikä kore abko sribikä kuin abko ie bkänkä käkwe jändrän kwe mikadi gare jökrä ngibiadre jakrä abko ti tö nibi niei metre kore munye.

⁴⁸Akwa sribikä moto käme ye abko rabadre töbike krörö: Ti dänkien nikani amne ñan rükadreta jötrö, rabadre nütüre, ⁴⁹kä rikadre sribikä mda mda ngö tikekä amne nitre dröbaka dröbaka, ben rikadre ja gete amne rikadre mröre, dö ñaen krübäte, ⁵⁰aiseite tädre jáme, ñan tädre bkänkä ngibiare ngäbti amne kä nuäi angwane bkänkä rükadreta, ye ñan tädre gare ie. Akwa batibe bkänkä rükadita ⁵¹angwane, bkänkä ye käkwe mikadi ja tare nike krübäte amne nitre ja bä mikaka kuin abko mikadre ja ngie nuen, ye ben ketetibe ja tare nikadi kwe. Angwane batibe sribikä ye rabadi ja müaire amne tu ngö rabadi cherere jabtä ja tare nika kisetete. Munkwe ñan ti ngibiadre ngäbti ne ngwane, kukwe rakadrekä kore munbtä arato. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Meri ni jätä gure ñakare

25 ¹Mdakäre abko, kä ye ngwane ni bti Ngöböta gobrane abko btä kukweta nakenkä ni ja mikaka gure kwrere abkobtä ti bike bä mike abko krörö: Bati ni iti nikani ja mike gure angwane, meri bati bati ni jätä^q käkwe ja mikani juto niara ngibiare ngäbti kä ngwiankäre nuäre jabtä ben amne ñotra diani kisetekisete kwetre abko ben nikani ni ja mikaka gure ye ngäbti. ²Akwa meri nirike abko töi ñakare amne meri nirike mda abko töbtä, ³aiseite meri töi ñakare ye abko nikani ñotra aibe ngwena; ⁴akwa meri nirike töbtä ye abko nikani aseite ngwena biare boteate kekadre ñotrate jae. ⁵Abti meri ni jätä ye namani ni ja mikaka gure ye ngibiare ngäbti, akwa ni ye abko ñan namani nüke jötrö angwane, meri ye ie köbö jatani abti mrä angwane nikaninta kibien jökrä mda.

---

q 25.1 *Meri bati bati ni jätä* ne abko nämane meri ja mikaka gure kukwe muko abko nämane näin niara mukore.

⁶Yebti kä jatanina nuke ruäre deo angwane, batibe ni kukwei jarabare ngwänenkä krörö ietre:

¡Ni ja mikaka gure kitera nuke! ¡Mun jakwe kaen ngäbti! ni kukwei jarabare kore ietre.

⁷Ye btäräbe meri bati bati ni jätä ye naninkrö jötrö, kä nikani ñotra mike biare nänkrä ni ja mikaka gure ye ngäbti. ⁸Akwa meri nirike töi ñakare ye käkwe niebare meri nirike töbtä yeye:

Aseite kitera krüte ñotrate nunkän amne ñotra nibi nötöte nunkän, aseite aseite ngwianta munkwe ye munkwe bian ruäre nunye, niebare kwetre.

⁹Abtä meri nirike töbtä ye käkwe niebare mda ietre:

Nunkwe ñan aseite biandre munye, ñobtä ñan angwane nunkwe biandre munye angwane, ñan rabadre täte ni jökrä kräke, aseite aseite rürümointa ye kánti mun rikadre kökö jötrö jakrä abko rabadre bäri kuin, niebare kwetre ietre.

¹⁰Ye erere bkänä, meri nirike töi ñakare ye nikani aseite kökö jae. Ye btäräbe ni ja mikaka gure nukani angwane, meri nirike töbtä abko nikani nebe gwi kä ngwiankäre nuäre jabtä ni ja mikaka gure yebe angwane, jukwe dikaninbe kwe. ¹¹Yebti meri nirike töi ñakare ye jatani nuke mda, kä namani niere krörö jukwebtä:

Nun Dänkien, jukwe tike nunye, namani niere.

¹²Akwa ni ja mikaka gure ye käkwe niebare mda ietre:

Era metre mun gare ñakare tie, aseite tikwe ñan jukwe tikadre munye. Abko kore se, niebare kwe ietre.

¹³Ye abko, nane kukwe rakadrekä kore munbtä, ye känenkri munkwe mokre jabtä, käkwe ti ngibia ngäbti, ñobtä ñan angwane köbö mdente amne ñänä okwä nuäi angwane ti jatadita abko gare ñakare munye aseite.

Ngwian ngibiaka kuin, btä Jesukwe kukwe bä mikani

(Lucas 19.11-27)

¹⁴Mdakäre abko, kä ye ngwane ni bti Ngöböta gobrane abkobtä kukweta nakenkä krörö arato: Bati ni nämane iti abko jatani niken mente kä mdabti. Jatanina niken jibti, käkwe sribikä kwekwe käräbare, bti ngwian biani ngibiadre kwe jakrä ietre. ¹⁵Akwa ni itire itire töi ño ño ye erere btä ngwian biani kwe ietre, aseite ni iti, ie ngwian biani mili krärike kwe amne sribikä mda abko ie biani mili krobu kwe amne sribikä mda abko ie biani mili krati kwe, abti nikani.

¹⁶Yebti sribikä ie ngwian biani mili krärike, ye nikani sribire ngwian yebti, aseite ngwian mili krärike yebti ngwian mda ganaibare mili krärike kwe. ¹⁷Ye kwrere arato, sribikä ie ngwian biani mili krobu, ye nikaninbe sribire ngwian yebti arato, aseite ngwian mili krobu, yebti

ngwian mda ganaibare mili krobu kwe. ¹⁸Akwa sribikä ie ngwian biani mili krati, ye abko nikani, käkwe ngwian bkänkäkwe ye nökan jirekäbe dobote nguse.

¹⁹Yebti kä nikanina raire ta angwane, sribikä bkänkä nukaninta. Angwane ngwian biani kwe ngbiadre sribikäye, yebtä nikani kukwe ükete bentre. ²⁰Angwane sribikä ie ngwian biani mili krärike kwe ye ara jire nükani käne, käkwe ngwian mili krärike ye bianinta bkänkäye amne ngwian mda biani mili krärike kwe arato, käkwe niebare bkänkäye: Ti Dänkien, makwe ngwian bianba mili krärike tie, akwa ngwian yebti abko tikwe ngwian mda ganaibare mili krärike arato makrä abko tä nete ne, niebare kwe bkänkäye.

²¹Abtä sribikä bkänkä käkwe niebare mda ie: Bäri kuin. Ma abko sribikä kuin amne ma kuin tödekakrä. Ngwian braibe bti makwe sribibare kuin tikrä, aiseite tikwe sribi bäri kri mikadi ma kisete mda, aiseite jakwe kä ngwen nuäre jabtä tibe, niebare kwe ie.

²²Angwane sribikä ie ngwian biani mili krobu kwe ye ara jire nükani mda, käkwe ngwian mili krobu ye bianinta bkänkäye amne ngwian mda biani mili krobu kwe arato, käkwe niebare ie: Ti Dänkien, makwe ngwian bianba mili krobu tie, akwa ngwian yebti abko tikwe ngwian mda ganaibare mili krobu arato makrä abko tä nete ne, niebare kwe bkänkäye. ²³Abtä sribi bkänkä käkwe niebare mda ie: Bäri kuin. Ma abko sribikä kuin amne ma kuin tödekakrä. Ngwian braibe, bti makwe sribibare kuin tikrä, aiseite tikwe sribi bäri kri mikadi ma kisete mda, aiseite jakwe kä ngwen nuäre jabtä tibe, niebare kwe ie.

²⁴Akwa sribikä ie ngwian biani mili krati bkänkäkwe, ye nükani mda angwane niebare krörö kwe ie: Ti Dänkien, ma töta nünai ni mda mda aibe diebti, ye gare kuin tie, ñobtä ñan angwane ni mda mda tä nura nökö amne ma abko tä ngwä ötö kabre kän kä ütiäre, akwa ma abko nura nökö ñakare. Erere ni mda mda tä nura metekä amne mata ngwä ötö kabre kän kä ütiäre, akwa ma abko nura metekä ñakare jakrä. ²⁵Ye mdenbtä ma jürä rababa tibtä. Abtä tikwe ngwian makwe ye nökaba jirekäbe dobote nguse, akwa ngwian makwe erere tä jökrä nete ne, niebare kwe bkänkäye.

²⁶Abtä bkänkä käkwe niebare romone ie: Ma abko sribikä käme amne kä krene mabtä. Tita nura nökö ñakare, akwa tita ngwä ötö ni mda mdakän amne ti nura metekä ñakare, kanti tita ngwä ötö ni mda mdakän gare kuin mae mata niere, ²⁷aiseite ma rikadre käkwe ngwian tikwe ye mikadre bankote tikrä, abti ti jatadre nüketa angwane ngwian mda biandre tie ngwian tikwe ye bäre mda näre abko makwe ñan ngwian mikani bankote tikrä, niebare kwe sribikä yeye.

²⁸Abti nitre nämane yete, ie sribi bkänkä käkwe niebare: Ngwian mili krati tä ni nokokwe, se denkä kän munkwe, bti sribikä kwe ngwianta mili

krä jätä, seye bian munkwe, ²⁹ñobtä ñan angwane nire nire kwe jändrän tärä kabre abko ie jändrän biandi bäri mda amne rabadi jändrän bkäne bäri kabre mda; akwa nire nire jändrän bkäne chi ye abko kän jändrän chi ye diandikä jökrä. ³⁰Ye mden kisete, sribikä käme krene noko kitekä kä bäri iko te ju bäre sere munkwe. Ye kánti niara rabadi ja müaire amne tu ngö rabadi cherere jabtä ja tare nika kisete. Abko kore se, niebare sribikä bkänkäkwé.

Kä mrä näire Jesukwe kukwe ükadite ni jökrä kräke

³¹Mdakäre abko, ti Ni Kä Nebtä Ngobo jatadita ja di kri bä nuärebti angwane, angeletre tikwetikwe rabadi jökrä bäre temen angwane, kürä gobrankrä bti ti rabadi tākänintbe kä bä nuärete. ³²Ye ngwane abko nitre nünanka kä jökräbti temen rükadi ja ükekrö ti ngwärecri angwane, ni obeja ngibiaka käta obeja erere ükekrö jenena amne kabra erere tä ükekrö jenena, ye kwrere jire tikwe ni ükadikrö ketebu jene jene. ³³Amne ni jen tikwe obeja kwrere erere tikwe mikadi ja küde ruenkri amne ni ñakare tikwe kabra kwrere abko tikwe mikadi ja küde ngeberekri, ni obeja ngibiaka käta nuene obeja amne kabrabtä ye kwrere.

³⁴Yebti nitre tädi jrei küde ruenkri, ye ie jreikwe niedi krörö: Mun die mikani ti Rünkwe ye erere jakwe jökrä nete. Ngöbökwé kä dätebare kena angwane, kä ye kánti niarata gobrane ye abko niarakwe kä ükaninte biare munkrä ne mun jakwe kaen ngäbti, ³⁵ñobtä ñan angwane mrö rababa tie angwane, munkwe ti bukaba; tomna rababa tie angwane, munkwe tomna bianba tie; ti nämä dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni menteni kwrere angwane, munkwe kä bianba kibiakrä tie. ³⁶Erere arato, ti jatani бүtie ngitiete angwane, munkwe dän biani tie; ti nämä nebe bren bren angwane, mun nämä nebe basare tie amne ti kita nämä ngite kä teri angwane, mun nämä nebe ti tuenbti tuenbti, aisete mun jakwe kä gobrankrä ne kánti nünakäre tibe, niedi Jreikwe nitre niara küde ruenkri yeye.

³⁷Angwane nitre nünanka metre ye käkwe niedi krörö jrei yeye: Nun Dänkien, ¿ñongwane nunkwe ma tuani mröi amne nunkwe ma bukani? ¿Erere arato, ñongwane nunkwe ma tuani tomna mdei nike amne nunkwe tomna biani ñadre mae? ³⁸¿Mdakäre abko, ñongwane nunkwe ma tuani dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni menteni kwrere amne nunkwe kä biani kibiakrä mae amne, ñongwane nunkwe ma tuani ja бүtie nike angwane, nunkwe dän biani mae? ³⁹¿Erere arato, ñongwane nunkwe ma tuani bren o ngite kä teri angwane, nun nämä niken ma tuenbti tuenbti? niedi kore kwetre jrei yeye. ⁴⁰Abtä jrei ye käkwe niedi mda ietre: Ti mräkäre bäri bobre, kräke munkwe jändrän kuin nuenbare kore, ye ti ne ara jire munkwe die mikani abko ti tö nibi niei metre kore munye, niedi kore Jreikwe.

⁴¹Yebti nitre tädi jrei küde ngeberekri abko ie Jreikwe niedi krörö: Mun nena biare ja tare nikakäre, aiseite ñukwä jutra ngitiekä kärekäre tä ükaninte biare diablu amne üai kämekäme kwe mikakäre ja tare nike, se kánti nän siba amne kä mikekä tibtä nete, ⁴²ñobtä ñan angwane mrö rababa tie angwane, munkwe ñan ti bukaba; tomna rababa tie angwane, munkwe ñan tomna bianba tie. ⁴³Ti nämä dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni menteni kwrere angwane, munkwe ñan kä bianba kibiakrä tie. Erere arato, ti jatani бүtie ngitiete angwane, munkwe ñan dän biani tie; ti nämä nebe bren bren amne ti kita nämane ngite kä teri angwane, mun ñan nämane niken ti tuenbti, niedi Jreikwe nitre yeye.

⁴⁴Abtä niaratre käkwe niedi krörö: Nun Dänkien, ¿ñongwane nunkwe ma tuani mrö nike, tomna mdei nike amne ñongwane nunkwe ma tuani ja бүtie nike? ¿Erere arato, ñongwane nunkwe ma tuani dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni menteni kwrere amne ñongwane nunkwe ma tuani bren bren amne ngite kä teri, akwa nunkwe ñan ma die mikani, mata niere ye? niedi kwe jrei yeye. ⁴⁵Angwane jrei ye käkwe niedi krörö mda ietre: Ti mräkätre bäri bobre bobre abko kräke munkwe ñan jändrän kuin nuenbare jire chi, aiseite ti ne ara jire kräke munkwe ñan jändrän kuin nuenbare arato abko ti tö nibi niei metre kore munye, Jreikwe niedi nitre yeye. ⁴⁶Yebti nitre ye abko näin kä ja tare nikakrä kärekäre ye kánti amne nitre nünanka metre metre abko näin nüne kärekäre Ngöböbe. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Jesu rüe tö namani kain ngite tiebe

(*Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53*)

26 ¹Jesukwe diribare ünän jökrä, yebti nun ja töitikaka ben ie nieba krörö kwe:

²Bieta Pascua abko köböi nebera köböbube, ye garera munye angwane, Pascua ye näire abko ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise müre ketadre krusobtä, nieba Jesukwe nunye.

³Ye erere bkänä, kä ye ngwane abko nitre ji dokwäte nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diärebtü amne nitre unbre ji dokwäte käkwe ja ükaninkrö gätäbtä nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kädian nämane Caifás gwiriete. ⁴Ye kánti ni ngökadre ño kwetre köböire Jesu kadre ngite kwetre, bti müre ketadre kwetre abko nikani ükete Jesu rüere. ⁵Akwa nane ni kwati krübäte nämane Jerusalén Pascua köböikrä käkwe rüdre bentre Jesu dokwäre, aiseite Pascua näire ñan nuendre, niaratre namani niere.

Meri iti käkwe ñö rä bäne kekani Jesubti

(*Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8*)

⁶Kä ye ngwane abko Jesu nämä juta Betaniate Simón juete. Jesu ngämi Simón ye miketa quinta, känenkri Simón ye abko kädian nämane lebroso

arato abko kánti Jesu náma. ⁷Ye btärábe meri jataba iti núke Jesu ken angwane, já bá ngwen kädianta alabastro abko dátebare boteare abko krati meri ye náma náin ñö rá báne útiáte kri ngwena abko rükaba Jesu kánti. Jesu abko náma tákánintbe mesabtä angwane, meri ye kákwe ñö rá báne ye kekaba Jesu dokwábtí. ⁸Merikwe ñö rá báne útiáte kri ianteba Jesubti nun okwábtí angwane, nun ja tóitíkaka Jesube moto rababa romon, ká rababa niere krörö:

¿Se ñóbtä meri se tá ñö rá báne útiáte kri iente ngwarbe se? ⁹Ñö rá báne se rürümóindre ngwian kabre btä kwe abti ni bobre bobre die mikadre kwe bá amarebti ininte ngwarbe kwe se, nun rababa niere.

¹⁰Nun rababa ñáke kore ye kukwei jaraba Jesuye. Abtä nieba kwe nunye:

Meri ne kákwe jándrán kuin nuni tikrá. ¿Se ñóbtä abko mun nibi nike krübáte dikaro? ¹¹Nitre bobre bobre tádi käre mun ngätäite nete abko munkwe die mikadre, akwa ti abko ñan tádi käre käre munbe nete, aisete niarakwe ti miri útiáte kore abko tá dbe. ¹²Meri ne kákwe ñö rá báne kiri ti ngrabare, yebti abko ti miri juto biare kwe doboi mikadre. ¹³Ye abko, ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Kukwe kuin tibtä ye kädriedi mdente mdente erere, ye kánti meri ne kákwe jándrán kuin nuni tikrá mtare ne kädriedi arato, aisete jándrán kuin nuni meri nekwe, yebtä rükadita töre. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Judakwe Jesu kitani ngise
(*Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6*)

¹⁴Abti nun ja tóitíkaka Jesube ni jätábtí nibu, ye ngätäite ni iti kädian námáne Judas Iscariote abko rikaba nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre ye kánti, ¹⁵kákwe niebare krörö ietre:

Ti tö Jesu kitai ngise munye, akwa ¿ye abko munkwe útiá biandre nuái tie? niebare kwe.

Angwane nitre ji dokwäte ye kákwe ngwian mnüne biani gre ketamá Judaye Jesu útiäre. ¹⁶Ye náire mentokwäre Judas namani ká kuin ngibiare kisere jae, Jesu kitakäre ngise.

Jesukwe mröbare mrä nitre ja tóitíkaka benbe
(*Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26*)

¹⁷Yebti bieta Te Lebadura Ñákare Bante kweta námáne ye köböi kena rükaba angwane, nun ja tóitíkaka Jesube kákwe krötába ken kákwe nieba ie:

¿Mrö kwetadre bieta Pascuakrá ye abko nunkwe sribedre mdente makrá, ie ma tö nibi? nieba nunkwe ie.

¹⁸Angwane Jesukwe nieba krörö nunye:

Mun nán juta Jerusalén sete, ye kánti ni kwandi iti munye abko ie munkwe nie krörö: Diriká nunkwe kákwe niemna krörö mae: Ká kitera

nüke ja ken ti käne, aisete mrö Pascuakrä abko ti tö kwetai ketetibe nitre ja töitikaka tibe ben, aisete ti näin mröre niaratrebe ma juete, tikwe nini abko munkwe nie ie. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

¹⁹Ye erere bkänä, Jesukwe nun juamba mrö ükete biare, ye kwrere nun janama nuene, käkwe mrö sribeba kwetadre bieta Pascuakrä.

²⁰Yebti kä jatabara diore dere angwane, Jesu nämä tākänintbe mesabtä nun ja töitikaka ni jätäbti nibu ben. ²¹Nun nämä mröre angwane, Jesukwe nieba krörö:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Mun iti tä nete käkwe ti kitadi ngise ti rüeye, nieba kwe nunye.

²²Yebtä abko nun moto rababa ulire jökrä angwane, nun itire itire rikaba niere ja täritäri Jesuye:

Ti Dänkien, ¿tikwe nuendi ya gwari? nun rababa niere.

²³Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ni iti käta ban mike tibo gwaire tibe blato kwatibe te, ye abko käkwe ti kitadi ngise, ²⁴akwa ti, Ni Kä Nebtä Ngobo abko müre ketadi ño, ye tä tikani Ngöbö Kukweibtä abko erere rakadikä. ¡Akwa ni ti kitaka ngise abko ñan bobre jakän ya! Ni ye nin däredre näre abko därebare, nieba Jesukwe.

²⁵Angwane Judas kä nämäne Jesu kite ngise tiebe ye käkwe nieba mda Jesuye:

Dirikä, ¿tikwe ma kitadi ngise ya? nieba kwe.

Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ma ara käkwe ti kitadi ngise erere makwe nini metre, nieba kwe ie.

²⁶Yebti nun nämä mröre jökrä angwane, Jesukwe ban dianba kunti kisete, käkwe kuin nieba btä Ngöböye, bti ötabtäba kwe, bti bianba kwe nun ja töitikaka benye, käkwe nieba:

Ban ne abko ti ngätä ara. Ne kaen ngäbti munkwe, bti munkwe kweta, nieba kwe nunye.

²⁷Yebti uba döi nämä basote abko Jesukwe dianba kisete, bti kuin nieba btä kwe Ngöböye, bti bianba kwe nunye, käkwe nieba:

Uba döi tä basote ne ñaen ja täritäri munkwe. ²⁸Uba döi ne abko ti däre tikwe ara. Ngöbökwé kukwe ükadite btin munbe ye abko rabadi bare täte jökrä ti däre nebti. Erere arato, ti däre rimiadite ni kwati kräke köböire ni kwati ngite Ngöbö rüere ye Ngöbökwé diandikä mento btä. ²⁹Akwa Ngöböta gobrane ye kanti tikwe uba döi btin ñadita munbe, akwa ti ngämi ñaen munbe, känenkri tikwe ñan ñadreta jire chi abko ti tö nibi niei munye. Abko kore se, nieba kwe nunye.

³⁰Yebti nunkwe ka Salmöbtä nieba ünän jökrä, bti nun rikaba Ngitio Oliböti.

Pedro käkwe Jesu rükandite, niebare Jesukwe
(*Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38*)

³¹Angwane Jesukwe nieba nunye:

Kukwe rakadikä tibtä, yebtä mtare deo mun gitiadi iti iti kwäräkwärä tibtä mentokwäre, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta ti bä mike obeja ngibiaka kwrere amne mun abko obeja tikwe kwrere abko krörö:

Tikwe obeja ngibiaka kämikadi angwane, obeja kwe abko gitiadi kratikrati kwäräkwärä,

Zacarias 13.7

abko Ngöbö Kukwei tä niere kore munbtä.

³² Akwa ti müre ketadi, bti ti rükadita nire angwane, ti näin mun ngäbti Galilea, kanti ni rabadita ketetibe jökrä, nieba Jesukwe nunye.

³³ Abtä Pedro käkwe nieba Jesuye:

Ni mda mda käkwe ñan tödekadre mabti, aiseite gitiadi mabtä mento, akwa ti abko käkwe ñan nuendi jire chi kore, nieba kwe.

³⁴ Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Mtare deo antlan ngämi ngwäne, känenkri makwe ti rükandite bämä jire abko ti tö nibi niei metre mae, nieba kwe Pedroye.

³⁵ Abtä Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Ti kämikadre gwaire mabe ya ño, akwa tikwe ñan ma rükandite jire chi, nieba kwe.

Amne nun ja töitikaka Jesube abko rababa ñäke gwaire jökrä Pedro kwrere siba.

Jesu nikani blite Ngöböbe Getsemaní

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

³⁶ Yebti nun ja töitikaka Jesube, ben Jesu rikaba nebe käkä Getsemaní kanti angwane, Jesukwe nieba nunye:

Täke temen yete munkwe amne ti abko bike niken känime nokore blite Ngöböbe, nieba kwe.

³⁷ Yebti Pedro amne Zebedeo ngobo nibu Juan amne Santiago aibe ngwianba kwe jabe. Yebti Jesu moto jatani ulire amne moto namani bete krübäte ja jiebtí, ³⁸ käkwe niebare nitre nimä yeje:

Ti moto nibi ulire krübäte dikaro tie, aiseite ti kebera krüte nibi ruen tie, aiseite mun raba ti ngibiare nete, akwa munkwe ja ngwätei siba tibe amne munkwe ñan kibia, niebare kwe ietre.

³⁹ Ye btäräbe Jesu nikani bä mente temen se kwrere, kanti nikani ngitiekä ngukudokwäbti temen, käkwe ja okokrä mikani nebe doobtä temen amne blitabare krörö kwe Ngöböbe:

Ti Rün tikwe, ti kite ja tare nike kri krübäte jakän, akwa tikwe ñan ja tare nikadre kore, ie ma tö ne ngwane, makwe dian ti bäre. Akwa ma tö dreje tikrä, ye erere raba bare tibtä amne ñan ti töi abko erere rabadre bare, niebare kwe Rün Ngöböye.

⁴⁰ Yebti nitre nimä ja töitikaka Jesube näma, ye kanti Jesu nikaninta angwane, niaratre nämane kibien kuin jökrä, btä Jesu namaninta angwane, Jesukwe niebare Pedroye:

¿Ñänä okwä kratibe abko te kä ñan nü munye ja ngwätere blitakäre Ngöböbe gwaire tibe ya? ⁴¹Diablu jatadi mun nuente ja käne ye ngwane, munkwe ñan ja mikadre ngite, abkokäre munkwe ja ngwätei amne munkwe blita jakrä Ngöböbe, ñobtä ñan angwane mun töi abko tä biare jändrän kuin nuene, akwa mun di ñakare, aiseite munkwe blita jakrä Ngöböbe, niebare Jesukwe ietre.

⁴²Yebti Jesu nikani bliteta bobukäre Ngöböbe, käkwe niebare krörö:

Ti Rün, tikwe ja tare nikadre kri krübäte jakän, ye makwe dian ti bäre, akwa tikwe ja tare nikadre kri, abti makwe diandrekä tibti, ye ngwane ma tö dreye, ye erere raba bare tibtä, niebare Jesukwe Rün Ngöböye.

⁴³Yebti nitre nimä ja töitikaka Jesube, ye kánti Jesu nikaninta angwane, namani kibien kuin jökrä, ñobtä ñan angwane köbö namani krübäte ietre, aiseite okwä kwata namani neketekäbe jabtä köbö kisete, btä Jesu namaninta. ⁴⁴Abtä Jesukwe ñan ñäkäbare mda ietre angwane, nikani bliteta bämäkäre Ngöböbe amne Jesukwe blitabare ño käne, ye kwrere blitabareta kwe Ngöböbe. ⁴⁵Abti nitre nimä ja töitikaka Jesube, ye kánti Jesu nikaninta angwane, Jesukwe niebare ietre:

¿Mun tä kibien amne mun tä jadüke janknu ya? Nitre kukwe kämekäme nuenkä abko kisete ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise ye abko käi nüra, ⁴⁶aiseite ni ti kitaka ngise tiebe ti rüeye abko nükerä tibtä, aiseite näin krö, bränta, niebare kwe ietre.

Jesu kani ngite

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴⁷Jesu nämä blite kore, ye btäräbe ni iti ja töitikaka ben kädian nämä Judas Iscariote ye ara jataba nüke Jesu kánti. Judas ye abko nämä näin ni kwati ben. Nitre jataba ben ye abko nämä näin ngitra ngwena kisete amne ruäre abko nämä näin krito ngwena kisete. Nitre ye abko nämä näin nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre Dänkien käfti amne nitre unbre ji dokwäte käfti arato. ⁴⁸Angwane Judas, Jesu kitaka ngise, ye abko käkwe nitre töi dianina käkwe niebare ietre:

Nire demain tikwe mun okwäbti ye abko Jesu ara, aiseite munkwe niara ye ka ngite, niebare kwe ietre.

⁴⁹Ye erere bkänä, Judas jataba nüke, ye btäräbe rikaba Jesu kánti, käkwe nieba krörö ie:

¿Ñantöre Dirikä! nieba kwe.

Bti Jesu demainba kwe.

⁵⁰Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ja mräkä ma tö nibi dre nuein, ye erere makwe mika nebe bare jötrö, nieba kwe Judaye.

Angwane nitre jataba Jesu rüere ye käkwe krötäba Jesu ken, rankwaba btä, käkwe kaba ngite.

⁵¹Ye btäräbe ni iti ja töitikaka Jesube käkwe ngitra diankaba kwatate, bti ni klabore ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienkwe ye olo tikakaba ta kwe ie. ⁵²Abtä Jesukwe nieba ie:

Ngitra ye miketa jötrö kwatate yete, ñobtä ñan angwane ni rükä ngitrabti abko kämikata ngitrabti arato, aisete ngitra ye üketa. ⁵³¿Tikwe ja di kärädre ti Rünye angwane, gwängwarbe niarakwe angele juandre kabrekabre krübäte rüere ti dokwäre, ye gare ñakare mae ya amarebti ye? ⁵⁴Akwa tikwe ja di kärädre kore ti Rünye angwane, Ngöbö Kukwei tä tikani tibtä abko erere ñan rabadre bare, aisete tikwe ñan angele kärädre ti Rünye rükäre ti dokwäre, nieba Jesukwe nun ja töitikaka ben yeye.

⁵⁵Yebti nitre rikaba Jesu kaen ngite, ye ie Jesukwe nieba krörö:

¿Ñobtä abko bäsi ni gokä kri krübäte rüere ngitra jäta niken amne krito jäta niken, kwrere jire mun kite ngwena ti rüere ti kakäre ngite ye? Käre köbö kwatirekwatire tita dirire ju blitakrä Ngöböbe kántita temen, akwa mun ñakare ti kaen ngite. ⁵⁶Akwa nitre Ngöbö kukwei niekä käkwe tarä tikani tibtä, ye erere rabadre bare täte jökrä tibtä, abkokäre mun nüke ti kaen ngite kore, nieba Jesukwe ietre.

Jesukwe ñäkäba kore, ye btäräbe nun ja töitikaka ben käkwe kä mikakaba batibe jökrä amne nun gitiaba iti iti kwäräkwarä amne nunkwe Jesu mikateba kaibe rüeye.

Jesu jänikani Sanedrin ngwärekrei

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

⁵⁷Yebti nitre Jesu kaka ngite ye nikani Jesu ngwena nebe Caifás gwiriete. Caifás abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien. Angwane Caifás gwiriete abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre nämene ja ükaninkrö ketetibe nitre unbre ji dokwätebe abko kánti Jesu jänikani. ⁵⁸Jesu jänikani angwane, Pedro abko jatani bä mente temen siba Jesu jiebti. Yebti nikani nebe ju bäre ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye kánti. Pedro nikani siba ki teri angwane, guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä nämene tākänintbe, ye kánti Pedro namani tākänintbe siba amne dre rakadikä mda Jesubtä abko tö namani tuai, aisete nikani yete. ⁵⁹Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne Sanedrin namani kukwe känene ngwarbe Jesu rüere Jesu kitakäre ngise müre ketadre, ⁶⁰akwa kukwe era erere ñan namani kwen ietre Jesu rüere. Ni kwati namani nüke blite ngwarbe Jesu rüere, akwa kukwe ñan namani kwen jire chi ietre Jesu kitakäre ngise. Yebti ni mdara jire namani nibu ⁶¹abko käkwe niebare krörö Jesu rüere:

Ni noko käkwe nieba krörö: Ju blitakrä Ngöböbe se ti raba juen ngwarbe jökrä, abti köbömäkäre angwane, ti raba miketa täte, nieba kwe nun okwäbti, niebare kwetere.

⁶²Yebtä abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye nükani dikekä krö, käkwe niebare Jesuye:

¿Kukwe nie nibi ma rüere, se ño metre amarebti ma nibi kwekbe jirekåbe ye? niebare kwe ie.

⁶³Akwa Jesu abko namani kwekbe janknu. Abtä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dånkien ye kåkwe niebare mda Jesuye:

Ngöbö nire tä nüne se kåbti makwe kukwe era erere nie tie abko krörö: ¿Ma abko Ni Dianinkå Ngöbökwere ara ya amne ma abko Ngöbö Odei ara ya? ye niere nunye, niebare kwe Jesuye.

⁶⁴Angwane Jesukwe niebare mda:

Jån ti abko ni ño nini makwe, ye kwrere bkånå, akwa ti bike kukwe mdara jire niere arato mun jökråye abko krörö: Kå bäri ütiåte kri Ngöbö Di Kri Jåndrån Jökrå Nuenkrå ye küde ruenkri munkwe Ni Kå Nebtä Ngobo tuadi tåkånintbe. Erere arato, jatadita mütabti kåinta sete amne munkwe tuadi, niebare Jesukwe.

⁶⁵Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dånkien ye moto namani romon, kåkwe dån ngianinkå seen jabtå romone, kåkwe niebare krörö:

¡Ni ne kåta ñåke taretare Ngöbö rüere! ¿Se abko ni mda mda kåkwe niara kitadre ngise amne batibe ngite, nikwe niedre ya? Ñåkare, ñobtä ñån angwane niarakwe ñåri tare Ngöbö rüere, ye nunkwe kukwe nurira ñån ñån. ⁶⁶¿Munkwe töbikadi ño mda kråke? niebare kwe.

Angwane nitre jökrå nåmane yete kåkwe niebare:

Niarata ja mike ngite, asete krütadre jirekåbe, niebare kwetre mda.

⁶⁷Ye btåråbe nitre ye kåkwe kåli kitani Jesu ngwårebtå amne nikani mete ja kåne amne ni mda mda abko namani Jesu mete ngwårebtå mikakåre ngwarbe jae, ⁶⁸kå namani niere ie:

Ma abko Ni Dianinkå Ngöbökwere bkånå ne ngwane, nirekwe ma miti ngwårebtå ye niere metre nunye, namanintre niere Jesu mikakåre yakrå jae.

Pedro kåkwe Jesu rükaninte

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.54-62; Juan 18.15-18,25-27)

⁶⁹Kukwe nåmane nakenkå kore Jesubtä angwane, Pedro abko namani tåkånintbe ju båre. Ye btåråbe meri sribikå yete jatani nüke Pedro ken, kåkwe niebare ie:

Jesu Galileabo se ben ma nåmane dikekå siba arato, niebare kwe ie.

⁷⁰Akwa nitre nåmane yete, ye ngwårekri jökrå Pedrokwe ja rükaninte, kåkwe niebare:

Mata blite drebtå abko ñån nebe nüke gare tie, niebare kwe.

⁷¹Yehti Pedro nikani, namani nünaninkå jukwete kibtä, kånti meri sribikå mdara jire ie niara jatabare angwane, ni ye kåkwe niebare ni mda mdaye:

Jesu Nazarebo abko ben ni noko nåmane dikekå siba, niebare kwe.

⁷² Angwane ja rükanrete kwärä Pedrokwe ja kukwe biani, kä namani niere krörö:

Ni kädekata Jesu makwe, ni ye gare ñakare jire chi tie, namani niere.

⁷³ Yebti nitre nämane yete käkwe krötabare mda Pedro ken, käkwe niebare ie:

Ma ye tä nekete arato Jesube kwrere, ñobtä ñan angwane mata blite ño, ye aibebti ma reketaka niarakri abko ma nibi bä mike jabtä, niebare kwetre Pedroye.

⁷⁴ Angwane Pedrokwe ja kukwei bianinta amne niarakwe ñan kukwe niedre metre ne ngwane, Ngöbökwé ngürün mikadre btä namani niere, käkwe niebare mda:

Ni kädekata Jesu munkwe, ni ye abko gare ñakare jire chi tie, niebareta kwe.

Ye btäräbe antlankwe ngwänänbare. ⁷⁵ Angwane Jesukwe kukwe niebare krörö Pedroye abko nükaninta töre ie: Antlan ngämi ngwäne, känenkri makwe ti rükandite bämä jire, niebare Jesukwe ie, ye nükaninta töre ie angwane, nikani mentokwäre se kwrere, käkwe ja müaibare kri kä bäre mento.

Jesu jänikani ngite Pilato ngwärekre

(*Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32*)

27 ¹ Kä jatani ngwen dekä angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda ma diäre dänkientre amne nitre unbre ji dokwäte nitre israelita ngätäite ye käkwe kukwe ükaninte Jesu müre ketakäre. Yebtä abko ja töi mikani kwatibe jökrä kwetre, ² käkwe Jesu kise mäkäninte jökrä, bti jänikani ngite Pilato ngwärekre. Pilato abko gobran romanobo.

Judas Iscariote käkwe ja müre ketani

³ Angwane Judas Jesu kitaka ngise tiebe ye abko Jesu kitani ngite müre ketadre gani kwe angwane, ja namani ruen ngite krübäte ie. Abtä nikaninta, käkwe ngwian mnüne gre ketamä ye bianinta jökrä nitre ji dokwäteye amne nitre unbre ji dokwäte yeye, ⁴ käkwe niebare ietre:

Jesu abko ngite ñakare, akwa tikwe kitaba ngise müre ketadre. Yebtä abko tikwe ja mikaba ngite Ngöbö rüere, aiseté ti bike ngwian bienta jirekäbe munye, niebare kwe.

Akwa nitre ye käkwe niebare Judaye:

Mata kukwe niere ye abko ngwarbe, ütiäte ñakare nunkrä, ñobtä ñan angwane ye abko kukwe kaibe makwe. Abko kore se, niebare kwetre Judaye.

⁵ Angwane ju blitakrä Ngöböbe ye kánti Judakwe ngwian ye kitani temen, bti Judas nikani, käkwe ja müre ketani köte. ⁶ Abtä nitre ji dokwäte nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diärebti ye käkwe ngwian ye ükaninkrö, käkwe niebare krörö:

Ni müre ketadre abko ütiä biani ngwian nebti, aisete ngwian biani Ngöbökrä ye ben ketetibe ni ñan raba ngwian ne mike, niebare kwetre.

⁷Abti ja töi mikani kwatibe kwetre kä kökakra ngwian yehti. Kä kädeka nämane ni kantra sribekä abko käi nie nämane, ye abko kökani kwetre ngwian yehti nitre menteni doboi mikakra, ⁸aisete kä ye abko kädianta krörö: Ni Müre Ketani Käi abko nieta kore abko kä nüke mtare.

⁹Kä kökani kore kwetre angwane, kukwe niebare ni Ngöbö kukwei niekä kira Jeremíakwe namani bare abko tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

Niara ütiä mikani nuäi nitre israelitakwe, ye erere ngwian mnünebe biani gre ketamä niara ütiäre amne, ¹⁰ngwian yehti abko kä kädekata Ni Kantra Sribekä Käi nieta abko kökani, ni Dänkien Ngöbö käkwe nuemna ño tie, ye erere namani bare,

Jeremías 19.1-13; 32.6-9

abko niebare kore Jeremíakwe, ye erere namani bare.

Jesu Pilato ngwärecri

(*Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5,13-25; Juan 18.29—19.16*)

¹¹Jesu abko jänamani gobran Pilato ngwärecri angwane gobran ye käkwe niebare ie:

¿Ma abko jrei nitre israelitakwe bkänä ya? niebare kwe Jesuye.

Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Jän. Era metre ti ara, niebare kwe ie.

¹²Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre btä nitre unbre ji dokwäte namani Jesu kite ngise krübäte, akwa Jesu abko namani kwekbe jirekäbe. ¹³Abtä Pilato käkwe niebare krörö ie:

¿Kukwe nie nibi bätäkä ngwarbe ma rüere ye jaraen ñakare mae ya amarebti ma nibi kwekbe jirekäbe? niebare kwe Jesuye.

¹⁴Akwa Jesu namani kwekbe janknu, nin ñäkäbare jire chi kwe Pilato käre. Abtä gobran Pilato ye ñan töi namani krütare mda Jesubtä.

Jesu kitani ngite müre ketadre

(*Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; Juan 18.39—19.16*)

¹⁵Kä kwatirekwatire bieta Pascua näire abko nitre ngite ye ngätäite nire tikadreteta abko nitre israelita kwati nämane niere abko erere käre gobran ye nämane tikete. ¹⁶Ne aisete kä ye ngwane ni iti ja mikaka ngite kri krübäte abko nämane kitani ngite kä teri yete. Ni ye abko kädian nämane Barrabás. ¹⁷Gobran Pilato ye ñan töi namani krütare mda Jesubtä. Yehti ni jökrä namani ja ükaninkrö yete, ie Pilato käkwe niebare mda:

Tikwe nire tikadreteta munkrä ie mun tö nibi. Barrabás ya o Jesu Ni Dianinkä Ngöbökwé nieta se tikadreteta, niere tie munkwe, niebare Pilatokwe.

¹⁸Pilato abko kákwe niebare kore, ñobtä ñan angwane nitre ji dokwäte ye namani mokrere Jesube, abtä kitani ngite kwetre abko ganina Pilatokwe btätre, aisete niebare kore kwe. ¹⁹Yebti kürä kukwe ükatekrä gobrankwe, yebti Pilato nämane tákänintbe angwane, merire kwe kákwe kukwe juani krörö kräke: Ni ye abko töi metre amne ngite ñakare, aisete makwe ñan kukwe nuen käme rüere, ñobtä ñan angwane ni yebtä tikwe ja kábätiri krübäte deo abko Pilato merirei ye kákwe niemna kore ie.

²⁰Akwa nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre unbre ji dokwäte kákwe nitre kwati ye töi kwitani jakri amne Barrabás abko tikadreteta amne Jesu abko müre ketadre abko ni jökrä kákwe niedre, niebare kwetre ie. ²¹Abtä gobran ye kákwe niebareta mda ietre: ¿Ni nibu tä ngite kä teri nete, ne mden tikadreteta ie mun tö nibi? niebare kwe.

Angwane ni jökrä israelita nämane yete kákwe niebare:

¿Barrabás ye tiketeta! namanintre niere. ²²Angwane Pilatokwe niebare mda ietre:

¿Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé nieta, sebtä abko tikwe dre nuendre, ie mun tö nibi amarebti yere? niebare kwe.

Angwane ni jökrä kákwe niebare:

¿Jesu ye müre kete krusobtä! namanintre niere mda.

²³Abtä Pilato kákwe niebare mda ietre:

¿Drebtä ni nekwe ja mikani ngite amarebti, mun nibi müre ketamna krusobtä tie yere? niebare kwe ietre.

Yebtä namani ngrente bäri jume mda, kä namani niere:

¿Müre kete krusobtä, müre kete krusobtä! namanintre niere Pilatoye.

²⁴Abtä ni jökrä ñan namani tuen töi kwitare jire chi Pilatoye angwane, niarakwe kukwe niebare, yebtä bäri ni jökrä jatani kä mike bäri nokre. Abtä Pilato kákwe ñö käräbare, bti ja kise bätäninte kwe nitre israelita ngwärecri, kákwe niebare krörö ietre:

Jesu müre ketadi, yebtä ti ñan rabadre ngite, ñobtä ñan angwane ye abko kukwe munkwe, aisete mun rabadi ngite Jesu dokwäre, niebare kwe.

²⁵Angwane nitre israelita kákwe niebare krörö mda Pilato käre:

Jesu müre ketadi ye abko nun amne ngäbäkre nunkwe abko rabadi ngite Ngöböye, aisete nunkwe kötä mikadi ie, niebare kwetre Pilatoye.

²⁶Angwane Pilatokwe Barrabás tikaninte. Akwa Jesu abko kwata metamna köbti kwe amne biani kwe rükä romanoboje müre ketadre krusobtä. ²⁷Ye erere bkänä, nitre rükä gobrankwe ye nikani Jesu ngwena nebe ju gobrankwe kánti angwane, nitre rükä kákwe ja ükaninkrö jökrä Jesu bäre mikakäre yakrä jae, ²⁸kákwe dän tikaninte btä, bti dän bä tain drüne kita nämane jabtä jreikwe, ye kwrere kitani Jesubtä. ²⁹Erere arato, jrei kri kákwe korona mikadre ja dokwäbti, ye kwrere kri tukwä krübäte

sribebare koronare kwetre, bti mikani Jesu dokwäbti kwetre, bti mökän mikani krati Jesu kise ruenkri kwetre niara mikakäre yakrä jae jrei di kri kwrere. Yebti namanintre jökrä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekri, kä namani niere krörö ie mikakäre ngwarbe jae:

¡Ma jrei nitre israelitakwe, nunta ma mike ütiäte kri mtare! namanintre niere.

³⁰Kä namani käli kite Jesubtä amne mökän mikani kisete kwetre ye arabebti namanintre Jesu mete dokwäte. ³¹Jesu mikani yakrä kore kwetre jae, bti dän bä tain drüne ye tikaninteta Jesubtä kwetre, bti dän Jesukwe ara kitaninta btä kwetre. Yebti nikanintre ngwena müre ketadre krusobtä.

Jesu metani krusobtä

(*Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27*)

³²Yebti namanina ji ngrabare angwane, ni iti nünanka juta Cirenete abko kädian nämane Simón abko namani ngätäi bentre angwane, Simón ye mikani kruso ngwena Jesukrä rükäkwe. ³³Bti nikanintre nebe kākä Gólgota kánti. Kä Gólgota ye abko “Ni dokwä kroko käi” nieta abko kánti nikanintre nebe Jesube. ³⁴Angwane krikä kwaka mritani uba döibe mni mni biani ñadre kwetre Jesuye. Jesu kākwe dö ye bänän nuani angwane, nin ñani jire chi mda kwe. ³⁵Angwane nitre rükä romanobo kākwe Jesu metani krusobtä. Yebti tö namanintre dän Jesukwe ñäkäitbe jabtı, kākwe ja gani dän yebtä. ³⁶Yebti nitre rükä ye namanintre tākänintbe temen Jesu ngibiabtikäre. ³⁷Angwane ñobtä Jesu kitani ngise müre ketadre abko nämane tikani kri kukwänbtä abko mikani krusobtä Jesu dokwä kánti käin abko btä kukwe nämane tikani krörö: “NI NE ABKO JESU. NIARA ABKO JREI NITRE ISRAELITAKWE” abko nämane tikani kore.

³⁸Jesu metani krusobtä angwane, nitre gokä metani nibu krusobtä käin arato niarabe gwaire. Iti mikani niara küde ruenkri amne iti abko mikani niara küde ngeberekri. ³⁹Angwane nire nire namani kite dikekä Jesu bäre, kä namani dokwä ngrüketbe ñäkäre kwärä Jesuye, Jesu mikakäre ngwarbe jae, ⁴⁰kä namanintre niere ie:

Ju blitakrä Ngöböbe se makwe juandi ngwarbe abti köbömäkäre makwe mikadreta täte jökrä, makwe niebare, aisete ma Ngöbö Odei bkänä ne ngwane, ja denkä au mento krusobtä yete, bti ma jatata timon, namanintre niere Jesuye.

⁴¹Erere arato, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre amne nitre unbri ji dokwäte abko namanintre Jesu mike yakrä jae, kä namani niere krörö ie:

⁴²Ni mda mda dianintari kwe, ¿se ñobtä abko ñan nebe ja dentari au se? Niara abko Jrei nitre israelitakwe nieta kwe jabtä, aisete ja diandrekä au krusobtä mento kwe sete angwane, nunkwe mikadi ütiäte

jae. ⁴³Mdakäre abko, niarakwe ja töi mikani kwatibe Ngöböbtä, aise te Ngöbö tö era metre ie bkänä ne ngwane, Ngöbö ara jire käkwe diandikä gwängwarbe krusobtä mento mtare. Niara nämane ja Ngöbö Odei niere jabtä amarebti nibi kwekbe krusobtä käin se, namanintre niere Jesuye.

⁴⁴Angwane nitre gokä nämane metani kruso mda mdabtä käin arato Jesu ken, ye namani ñäke arato Jesuye, mikakäre yakrä jae.

Jesu krütani

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

⁴⁵Yebti ñänä ruäre angwane, kä ngidianinte mda amne kä namani iko jökrä temen nükebe ñänä okwä krämä dere. ⁴⁶Ñänä okwä krämä nukani, ye btäräbe Jesukwe ngratebare kri ja dibti, käkwe niebare krörö:

Elí, Elí ¿lama sabactani? niebare kwe.

Kukwe niebare kore Jesukwe ye abko “Ngöbö tikwe, Ngöbö tikwe, ¿ñohtä makwe kä mirikä tibtä jakän amarebti yere?” niebare kwe.

⁴⁷Jesukwe ñäkäbare kore, ye abko nitre ruäre nämane yete käkwe kukwe nuani angwane, namanintre niere:

¿Ñan tä ni Ngöbö kukwei niekä kira kädian nämane Elías kärere jabtä, ja die mikakäre ya? namanintre niere kore.

Niebare kore kwetre, ñobtä ñan angwane Jesukwe “Elí” niebare angwane, namani ruen “Elías” kwrere ietre aise te.

⁴⁸Ye btäräbe nitre ye nikani betekä iti, käkwe jändrän dän kukwän kwrere kä dianta esponja abko mritaninkä uba ñöi dimente, bti mäkäninte kwe nörä kräbtä, bti biani kwe ñadre tomnane Jesuye.

⁴⁹Akwa ni mda mda abko käkwe niebare krörö ni yeye:

Elías rükadre dentari ya ño ari ngibiare, aise te tuemetre yete, niebare kwetre.

⁵⁰Ye btäräbe Jesukwe ngratebareta jume ja dibti bobuta, käkwe ja üai mikaninta Ngöbö kisete angwane krütani. ⁵¹Jesu krütani, ye btäräbe dän ngutu ngetbo, bti ju blitakrä Ngöböbe nämane ñäkänintbe abko nianinkä kumu käin nükebe temen amne dobo abko namani nakenkä amne jäkwata abko ngetrani. ⁵²Angwane kä mkä kánti nitre nämane doboi mikani, ye mkä ngitianinkä jökrä angwane, ni kwati käkwe nünabare deme Ngöbökrä abko nämane doboi mikani ye nukäninta nire ⁵³abko käkwe kä mikaninkä rökabti yete. Yebti Jesu nukäninta nire arato angwane, niaratre nikani nebe juta demente Jerusalén. Ye kánti ni kwati käkwe tuani.

⁵⁴Ye ngwane nitre rükä dänkien romanobo amne nitre rükä mda mda nämane Jesu ngibiarebti, ye okwäbti dobo namani nakaenkä amne kukwe mda mda namani nakenkä bätäkä ngwarbe niaratre okwäbti angwane, kä jürä namani krübäte btätre, käkwe niebare:

¡Ni noko abko Ngöbö Odei era metre bkänä! niebare kwetre.

⁵⁵ Amne meri ruäre nämane dikekä kwäräkwärä Jesube kä Galileate, kä nämane Jesu die mike sribibtä, ye abko nükani siba Jerusalén abko namani bä mente temen se kwrere okwä Jesubtä. ⁵⁶ Meritre ye abko kädian nämane María Magdalabo amne María Santiago amne José meye, erere arato Zebedeo ngäbriänkä Juan amne Santiago mdara jire abko meye nämane siba arato.

Jesu doboi mikani

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁵⁷ Yebti kä jatani dere angwane, ni iti ngwian bkänkä kri kädian nämane José nünanka juta Arimateate abko nükani. José ye abko nämane dikekä siba Jesube. ⁵⁸ José ye abko nikani Pilato kánti, käkwe Jesu ngwäkä käräbare Pilatoye. Ye erere Pilatokwe Jesu ngwäkä biamna Joséye. ⁵⁹ Ye erere bkänä, Josékwe Jesu ngwäkä diani timon angwane, dän kädianta lino abko nämane merebe, te ngwäkä mrianinte kwe. ⁶⁰ Yebti kä muani btin jäkwatate ni doboi mikakrä Josékwe, ye kánti Jesu doboi mikani kwe. Jesu doboi mikanina angwane, kä mkä ye dikaninta kuin jite kwe jäkwata krikti, bti nikaninta. ⁶¹ Akwa María Magdalabo amne María mda nämane yete, ye abko namani tákänintbe yete Jesu doboi mikani ye kánti.

Guardia mikani röka ngibiarebti

⁶² Jesu doboi mikani, yebti jändrinane köbö jadükakrä näire, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre bariseo nikanintre gwaire nebe Pilato kánti, ⁶³ käkwe niebare krörö ie:

Nun dänkien, ni ngwarbe ni ngökaka müre ketaba jändrin kädianta Jesu, ye abko nämane nüne angwane, nieba krörö kwe: Ti müre ketadi, akwa köbömäkäre angwane ti rükadita nire, nieba kwe, ye abko nüta töre nunye. ⁶⁴ Ne aisete, makwe guardia mikadre röka ye ngibiarebti kuin nebebe köbömä näre abko nun tö nibi niei mae, ñobtä ñan angwane nane nitre ja töitikaka Jesube käkwe ngwäkä goidre abti nükaninta nire tädre näin niere ni mda mdaye, nane nitre ja töitikaka ben abko rikadre ni ngökö bäri mda, ye abko rabadre bäri käme, aisete nun tö nibi niei kore mae ye, niebare kwetre Pilatoye.

⁶⁵ Abtä Pilatokwe niebare mda ietre:

Nitre rükä tärä guardiare munkwe yete, ye abko ben mun rika, käkwe kä tärä mika gare kuin röka yebti ni mda mda mikakäre mokre amne munkwe röka ye ngibiadre bäri kuin. Abko kore se, niebare Pilatokwe ietre.

⁶⁶ Ye erere bkänä, nitre ye nikani amne jäkwata mikani rökabti, yebtä kä tärä mikani gare kuin kwetre, ni mdakwe ñan Jesu ngwäkä goidre abkokäre. Erere arato, nitre rükä mikaninte ruäre guardiare kwetre röka ngibiarebti yete.

Jesu nukaninta nire

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

28 ¹Yehti köbö jadükakrä nikani ta, abti kä jatani ngwen krire bämänte dekä angwane, María Magdalabo amne María mdara jire ye nikaninta dobohti. ²Ye btäräbe dobo namani nakaenkä kri krübäte, ñobtä ñan angwane angele ni Dänkien Ngöbökwé nãmáne kä käinbti abko nükani kä temen nebtä. Angele ye abko nikani nebe rökabti angwane, jäkwata kri mikani kä mkäbti ye abko angelekwe dianinkä mento, bti namani tákänintbe jäkwata yehti. ³Angele ye abko bä namani trä ngitiekä mera trä kwrere amne dän btä abko bä namani ngwen büre täräkwata kwrere. ⁴Angele ye jatabare nitre rükä nãmáne guardiare rökabti ye ye angwane, niaratre namani nekwetekä krübäte, aiseite namani grükekä jökrä ngrabare amne kä nótaninte jökrä bti, aiseite namanintre kitaninte temen ni ngwäkäre kwrere.

⁵Angwane angele käkwe niebare meritre ye ye:

Mun ñan rekwetaka. Jesu müre ketani krusobtä abko munta näin tuenta kánti, ye gare kuin tie, ⁶akwa Jesu nürate nire, aiseite ñakare nete, niarakwe niebare munye ye kwrere nibi bare, aiseite kä mkä aibe nebe tökare niara täbtä nete mun jakwe tuen. ⁷Bti nitre ja töitikaka Jesube ye ie mun rika niereta jötrö krörö: Jesu nürate nire, bike niken Galilea ja ükärökäreta ketetibe munbe, kánti munkwe ja tuadita ben abko munkwe nie kore ietre amne kukwe ne aibe tä niedre tikwe munye. Abko kore se, niebare angelekwe meritre ye ye.

⁸Ye erere bkänä, meritre nãmáne dobohti ye nikaninta jötrö angwane, kä jürä namani krübäte btätre, akwa erere arato kä namaninta nuäre krübäte btätre, aiseite nikanintre betekä kukwe ngwenante nun ja töitikaka Jesube ye kräke. ⁹Niaratre nãmáne näin betekä ji ngrabare angwane, batibe Jesu ara nükani ngätäi bentre, käkwe “Ñantöre” niebare ietre. Ye btäräbe niaratre käkwe krötabare Jesu ken, nikani ngitiekä Jesu ngotobtä temen, käkwe Jesu ngoto kani ja käne angwane, mikani ütiäte kwetre jae. ¹⁰Angwane Jesukwe niebare ietre:

Mun ñan rekwetaka tibtä. Ti mräkätre ja töitikaka tibe abko rikadre ti ngäbti kä Galileate. Ye kánti ti tuadita kwetre abko mun nän niere ietre. Abko kore se, niebare Jesukwe meritre ye ye.

¹¹Nitre merire nikani kukwe ngwena kore, akwa nãmáne ji ngrabare angwane, nitre rükä mikani guardiare röka ngibiarehti abko bti kä nükani ruenta amne nikani betekä nebeta jutate Jerusalén amne nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre, ie kukwe nakaninkä ño ño, ye erere niebare jökrä kwetre. ¹²Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre ye abko nikani blite mda nitre unbren ji dokwäte yebe ja töi mikakäre kwatibe gwaire bentre. Angwane niaratre

käkwe ngwian biani kabre nitre rükä nämane guardiare rökabti yeye niaratre näkwitakäre, ¹³käkwe niebare ietre:

Mun nämane kibien deo angwane nitre ja töitikaka Jesube jananbare Jesu ngwäkä goireta rökabti, munkwe nie ni mda mdaye. ¹⁴Erere arato, gobran Pilato käkwe kukwe ye gadi angwane, nunkwe blitadi ben niara näkwitakäre. Ye köböire abko kukwe ñan rabadre jire chi mun rüere amne nun rüere, niebare kwetre guardiaye.

¹⁵Ye erere bkänä, nitre rükä nämane guardiare ye käkwe ngwian kabre ye kani ngäbti. Abti niaratre käkwe dre niedre niebare ietre, ye erere nikanintre niere, aisete nitre ja töitikaka Jesube abko käkwe Jesu ngwäkä goibare abko nie nikani kore kena nitre israelita ngätäite, ye erere nieta janknu abti kä nüke mtare.

Kukwe mrä Jesukwe

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁶Nitre merire käkwe kukwe nieba nun ja töitikaka Jesube yeye angwane, nun ni jätäbti iti abko rikaba bkänä Jesu ngäbti Galilea angwane, ngitio mdenbti nun rikadre niebare Jesukwe, ye kánti nun rikaba. ¹⁷Nun rikaba nebe yete angwane, Jesu jataba nunye angwane, Jesu ara nükaninta nire ye nun ruäre kräke ñan rababa nebe era, akwa nun jökrä rababa Jesu käikitekä. ¹⁸Angwane Jesukwe krötaba nun ken, käkwe nieba krörö nunye:

Kä käinta se amne kä temen ne Ngöbökwé mikani gare jökrä tie, ¹⁹aisete mun nän, amne nitre nünanka kä jökräbti temen, ye kánti mun nän ti mike gare ietre amne munkwe niaratre mika ja töitikaka siba tibe amne munkwe niaratre ngöka ñöte ni Rün käbti, Ngöbö Odei käbti amne Ngöbö Üai Deme käbti. ²⁰Amne kukwe diribare tikwe munye, ye erere munkwe diri jökrä ietre amne niaratre käkwe ti kukwei ye mikadre täte jökrä arato, abkokäre munkwe diri ietre. Ti abko tädi kärekäre munbe köbö kwatirekwatire nebebe kä mrä. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Abko kukwe nakaninkä kore se. Ne ngörä.